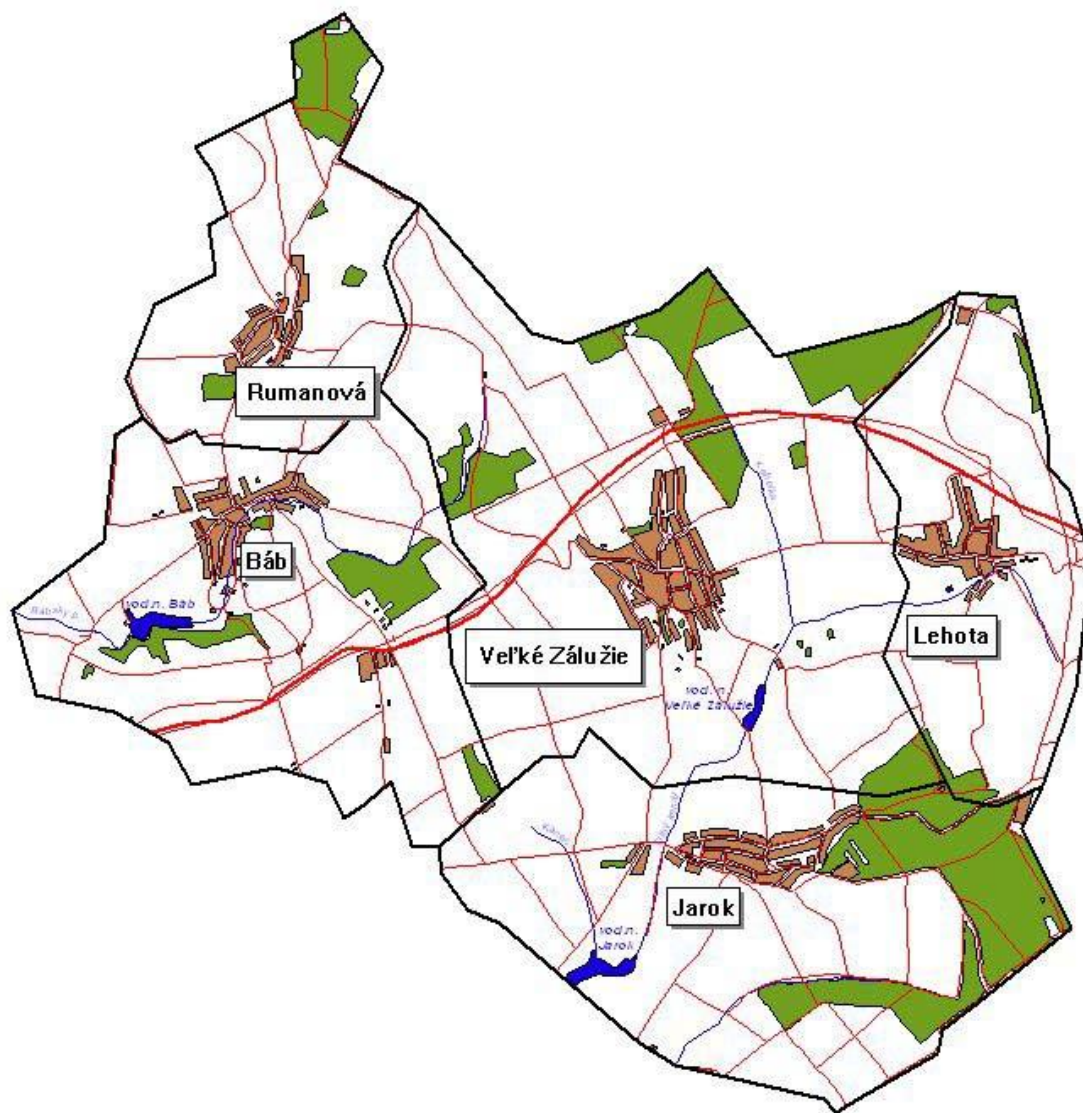

Program hospodárskeho a sociálneho rozvoja
Združenia obcí mikroregiónu
Veľké Zálužie - Lehota - Jarok - Báb - Rumanová

**Veľké
Zálužie**

Lehota

Jarok

Báb

Rumanová

2008

PROGRAM HOSPODÁRSKEHO A SOCIÁLNEHO ROZVOJA
ZDRUŽENIA OBCÍ MIKROREGIÓNU
VEĽKÉ ZÁLUŽIE – LEHOTA – JAROK – BÁB – RUMANOVÁ

Autorky:

©Doc. RNDr. Alena DUBCOVÁ, CSc., 2008

©RNDr. Hilda KRAMÁREKOVÁ, 2008

©Mgr. Kristína MORVAYOVÁ, 2008

OBSAH

0	ÚVOD	3
1	ANALYTICKÁ ČASŤ	5
1.1	Situačná analýza	5
1.1.1	Vymedzenie územia	5
1.1.2	Prírodné pomery	5
1.1.3	Z histórie	10
1.1.4	Demografické pomery	12
1.1.4.1	Ľudské zdroje a ich potenciál	12
1.1.4.2	Sídla	22
1.1.5	Ekonomická základňa	26
1.1.5.1	Štruktúra využitia krajiny	26
1.1.5.2	Trh práce	27
1.1.5.3	Majetok a rozpočet	35
1.1.6	Infraštruktúra	38
1.1.6.1	Sociálna infraštruktúra	38
1.1.6.2	Technická a environmentálna infraštruktúra	40
1.1.6.3	Dopravná infraštruktúra	40
1.1.7	Kultúrny a spolkový život	40
1.1.8	Environmentálne pomery	42
1.2	Prieskum názorov obyvateľov	44
1.3	SWOT analýza	47
2	STRATEGICKÁ ČASŤ	51
2.1	Vízia	51
2.2	Strategické ciele a opatrenia rozvoja	51
3	IMPLEMENTAČNÁ ČASŤ	55
4	MONITORING	62
5	ZÁVER	63
6	LITERATÚRA	64

ÚVOD

Zmenou spoločensko-ekonomického systému a najmä presunom viacerých kompetencií z pôsobnosti okresov na obce sa miestne samosprávne orgány presúvajú i rozhodnutia, akým smerom sa ich vývoj a rozvoj bude uberať.

Zákon o podpore regionálneho rozvoja č. 503/2001 Z. z. ako jeden zo základných dokumentov podpory regionálneho rozvoja územia definuje program hospodárskeho a sociálneho rozvoja obce (ďalej PHSR). PHSR predstavuje strednodobý programový dokument, ktorý obsahuje okrem analýzy hospodárskeho a sociálneho rozvoja obce aj hlavné smery jej vývoja, ustanovuje ciele a prvoradé potreby i úlohy dominantné v rozvoji technickej a sociálnej infraštruktúry, v starostlivosti o životné prostredie, vo vzdelávaní, v kultúre a v ďalších oblastiach i návrh finančného a administratívneho zabezpečenia.

Podľa tohto zákona obec môže spolupracovať aj pri zabezpečovaní rozvojových zámerov spoločných pre viacero obcí – v tomto zmysle ide o mikroregionálne združenia obcí. Význam mikroregionálnych združení obcí spočíva predovšetkým v podpore endogénneho rozvoja územia – mobilizáciou ľudských zdrojov vedúcej k cielenej spolupráci obyvateľov, k spoločnej príprave rozvojových dokumentov, k zdieľaniu spoločných problémov i ziskov.

PHSR Združenia obcí mikroregiónu VEĽKÉ ZÁLUŽIE – LEHOTA – JAROK – BÁB – RUMANOVÁ (ďalej Združenie obcí mikroregiónu alebo mikroregión) treba chápať ako koncepčný dokument identifikujúci nielen hlavné problémy rozvoja mikroregiónu ale i opatrenia, ktoré by mali k riešeniu týchto problémov prispieť.

Združenie obcí mikroregiónu vzniklo 18. 11. 2003. Do registra záujmových združení obcí, vedeného na Krajskom úrade v Nitre, bolo zapísané pod registračným číslom VVS/2003/11107/37reg. V súčasnosti (k 31. 12. 2007) je tvorené 5 obcami – Veľké Zálužie, Lehota, Jarok, Báb, Rumanová.

Cieľom vzniku mikroregiónu je zlepšenie služieb obyvateľom združených obcí v oblasti sociálnych vecí, starostlivosti o životné prostredie (predovšetkým pri zhromažďovaní, odvoze a spracúvaní komunálneho odpadu, odvádzania a čistenia odpadových vôd), miestnej dopravy, školstva, kultúry a miestneho cestovného ruchu (Stanovy Združenia obcí mikroregiónu Veľké Zálužie – Lehota – Jarok – Báb – Rumanová, 2003).

Tento programový dokument je v plnom súlade s rozvojovými dokumentmi vyššej hierarchickej úrovne, ako sú napr. Národný strategický referenčný rámec Slovenskej republiky 2007 – 2013, Národný plán rozvoja vidieka 2007 – 2013, Rozvojový plán NUTS II Západné Slovensko 2007 - 2013, Program rozvoja Nitrianskeho samosprávneho kraja na roky 2003 - 2013, Akčný plán programu rozvoja Nitrianskeho samosprávneho kraja (2005), Stratégia rozvoja cestovného ruchu Nitrianskeho samosprávneho kraja na roky 2006 – 2013 (2006), Územný plán VÚC Nitrianskeho kraja (1998), Závazná časť územného plánu VÚC Nitrianskeho kraja (Nariadenie vlády č. 188 z r. 1998), atď. Ďalšie relevantné dokumenty, ktoré boli použité v procese tvorby tohto dokumentu, sú uvedené v jeho záverečnej kapitole.

PHSR mikroregiónu vychádza z podrobnej analýzy jeho jednotlivých obcí - výsledkom je stratégia rozvoja mikroregiónu a akčný plán jeho rozvoja, ktoré transformujú definované strategické ciele do konkrétnych realizačných krokov.

Vypracovanie tohto programového dokumentu znamená, že nielen mikroregión ale aj jeho obce sa môžu zapojiť do procesu využitia nielen verejných prostriedkov i prostriedkov EÚ (Metodická príručka pre vypracovanie PHSR, 2004, Zamkovský, red., 2004).

Poďakovanie v súvislosti s tvorbou tohto dokumentu patrí všetkým starostom jednotlivých obcí mikroregiónu za ústretový prístup i spoluprácu pri získavaní informácií o území.

1 ANALYTICKÁ ČASŤ

1.1 SITUAČNÁ ANALÝZA

1.1.1 VYMEDZENIE ÚZEMIA

Mikroregión sa nachádza v západnej časti Nitrianskeho kraja ako aj v západnej časti okresu Nitra (mapa č. 1). Na ploche 96,96 km² sústreďuje 9 482 obyvateľov (r. 2006) pri priemernej hustote 97,79 obyvateľov na km².

Územie mikroregiónu susedí z východu a juhovýchodu s krajským mestom Nitra, zo severovýchodu s obcami Lužianky, Zbehy, zo severu s obcami Alekšince a Lukáčovce. Zo severozápadu až juhozápadu susedí s obcami Trnavského kraja - zo severozápadu s Kľačanmi a Sasinkovom z okresu Hlohovec, zo západu s obcami Zemianske Sady, Pusté Sady a z juhozápadu s obcou Pata, ktoré patria do okresu Galanta. Z juhu s obcami Hájske a Horná Kráľová, ktoré sú súčasťou okresu Šaľa a s obcou Cabaj – Čápor, ktorá leží v okrese Nitra.

Všetky obce sa rozkladajú na Podunajskej pahorkatine, z ktorej zasahuje do mikroregiónu Nitrianska pahorkatina. Väčšina povrchu mikroregiónu má typický pahorkatinný charakter s nadmorskými výškami 130 - 237 m so širokými plochými chrbtami a úvalinovitými dolinami vhodnými na poľnohospodárske využitie. Intravilány obcí, rozprestierajúce sa na údolných nivách vodných tokov, vytvárajú svojim vzhľadom príjemné a atraktívne prostredie.

Z hospodárskeho hľadiska je v mikroregióne tradičným odvetvím poľnohospodárstvo, ktoré si zachováva svoje postavenie i napriek znižovaniu zamestnanosti v ňom a formujúcim sa aktivitám ďalších sektorov hospodárstva.

Územie mikroregiónu zároveň disponuje pomerne dobrou dopravnou dostupnosťou z krajského mesta Nitra. Cez jeho územie vedie významná rýchlostná komunikácia Bratislava – Nitra R1 (I 51/E571), ktorá je osou mikroregiónu.

1.1.2 PRÍRODNÉ POMERY

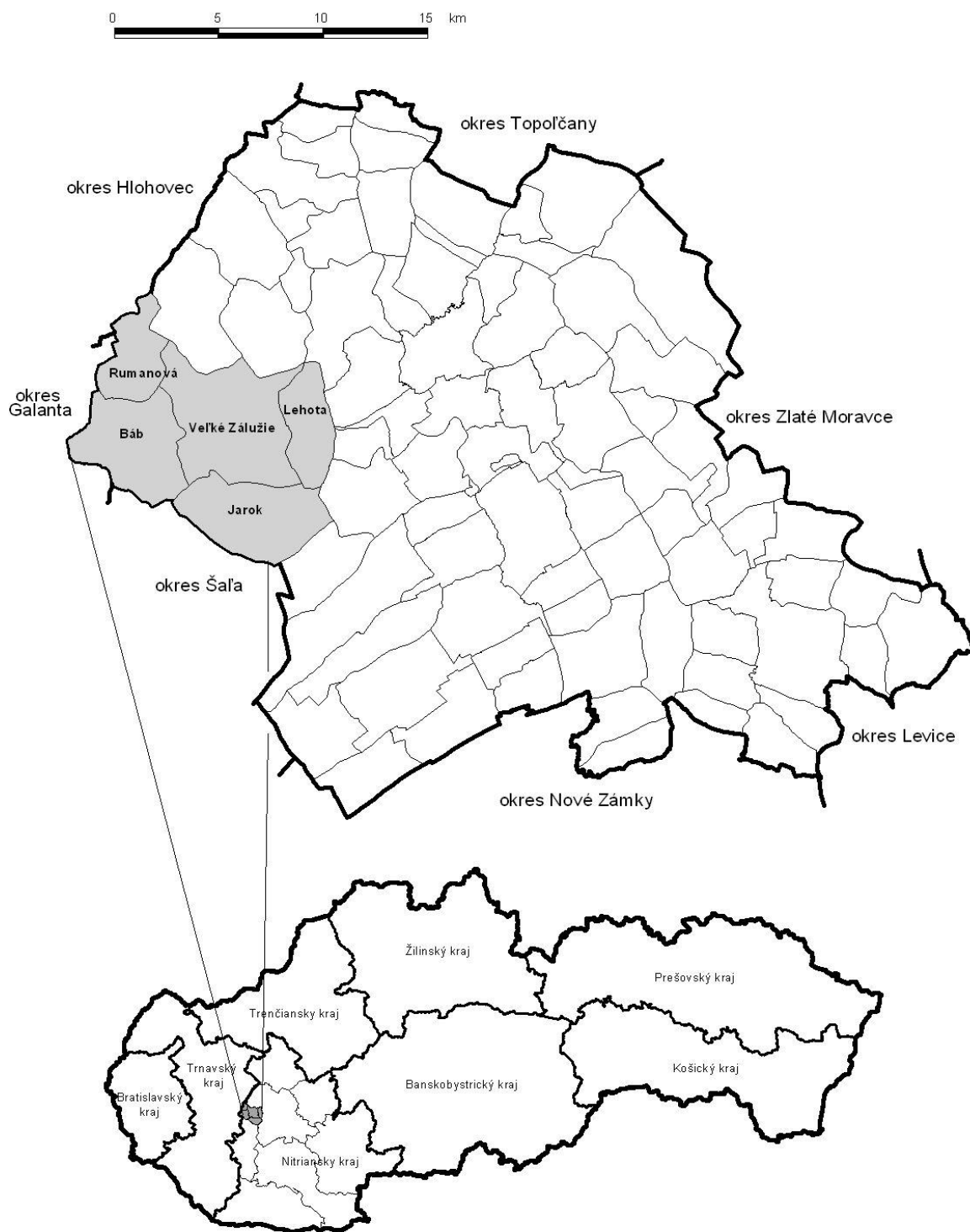
Geologické pomery a reliéf

Pre prírodné podmienky mikroregiónu má prvoradý význam zaradenie územia do geologických a geomorfologických jednotiek, ktoré podrobnejšie charakterizujú horninové prostredie a reliéf.

Základnou **geologickou jednotkou** na celom území mikroregiónu je Podunajská panva (Vass, 1988), ktorá sem zasahuje svojou severovýchodnou časťou. **Z geomorfologického hľadiska** je územie súčasťou Podunajskej nížiny prezentovanej v mikroregióne jej severným celkom Podunajskou pahorkatinou prostredníctvom Nitrianskej pahorkatiny. Budovaná je pliocénnymi piesčitými ílmi a pieskami, ktoré sú prekryté pleistocénnymi fluvialnými štrkami, štrkopieskami, resp. rôznymi pieskami, eolickými sprašami ako aj holocénnymi fluvialnými ílovitými až piesčitými hlinami. Charakteristickým znakom nív v danej oblasti sú terasové stupne a fluvialne akumulácie tvoriace výplň dnových častí. Reliéf má rovinný charakter, ktorého sklonitostné pomery sa pohybujú v hodnotách 0-2° stredného sklonu a nadmorské výšky dosahujú od 130 m n.m. (Báb) po 237 m n.m. (Jarok).

Mapa č. 1

Vymedzenie záujmového územia mikroregiónu Veľké Zálužie - Lehota - Jarok - Báb - Rumanová

Vzhľadom na geologickú stavbu je územie mikroregiónu na **nerastné suroviny** pomerne chudobné. Výraznejšie sú zastúpené len nerudné ložiská zo skupiny stavebných surovín, z ktorých majú väčší význam tehliarske suroviny, štrkopiesky a piesky. Ložiská tehliarskych surovín reprezentujú kvartérne spraše a deluviálne hliny ako i neogénne sedimenty využívané prevažne na miestnu spotrebu. Ich spracovaním sa v území zoberala iba tehelňa v obci Jarok, produkujúca plné pálené tehly.

Klíma

Z hľadiska **klimatickej klasifikácie** patrí územie mikroregiónu do teplej klimatickej oblasti s počtom letných dní v roku nad 50, s maximálnou teplotou vzduchu 25 °C a vyššou. Na základe podrobnejšieho členenia zaraďujeme územie do teplého suchého okrsku s miernou zimou s teplotou v januári nad -3 °C.

Na základe klimaticko-geografického členenia (Atlas SSR, 1980, Atlas krajiny SR, 2002) nachádzame v území mikroregiónu typ nížinného typu klímy – subtyp teplej nížinnej klímy, viažucej sa na najnižšie časti územia – nížinné depresie, nivy, tabule a terasy. Vyznačuje sa miernou inverziou teplôt a suchou až mierne suchou klímou.

Vhodnosť územia pre rozvoj poľnohospodárstva najlepšie charakterizujú jednotlivé **klimatické prvky** ako napr. teplota vzduchu, vlhkosť vzduchu, oblačnosť, slnečný svit, veternosť a zrážky.

Priemerná ročná teplota vzduchu dosahuje v území 9,9 °C, pričom najteplejším mesiacom je júl s priemernou teplotou 20,7 °C a najchladnejším mesiacom je január s priemernou teplotou -0,9 °C. Obdobie s priemernou teplotou 10 °C sa začína v polovici apríla a končí v polovici októbra, čo pozitívne vplyva na celkové hodnotenie prírodných predpokladov územia pre rozvoj cestovného ruchu.

Priemerná ročná relatívna vlhkosť vzduchu dosahuje 77 %, pričom maximálna hodnota 89 % pripadá na december a minimálna 66 % na apríl.

Od februára do augusta klesá oblačnosť v sledovanom území s dosiahnutým minimom v auguste (4,4 dní). Od septembra oblačnosť opäť stúpa a maximum dosahuje v januári (6,9 dní). Vývoj oblačnosti počas dňa ovplyvňuje stav počasia.

Trvanie slnečného svitu je najdlhšie v júni (262,1 hodín) a najkratšie v decembri (21,5 hodín), čo sa odráža aj na možnostiach realizovaných aktivít viazaných na pobyt v prírode (turistiku, cykloturistiku).

Priemerná ročná rýchlosť vetra dosahuje 1,5 m/s. Najvyššie hodnoty dosahuje v apríli (2,0 m/s), najnižšie v auguste (1,1 m/s). V smere vetra prevláda východné prúdenie.

Úhrn zrážok v území predstavuje len 530 - 650 mm za rok. Ročný chod zrážok je nerovnomerný, najviac zrážok pripadá na jarné mesiace s maximom v máji (77,7 mm) a najmenej zrážok spadne v zimných mesiacoch s minimum vo februári (17,3 mm).

Vodstvo

Hydrograficky je územie mikroregiónu zaraďované do vrchovinnó-nížinnej oblasti (Atlas SSR, 1980) a pre vodné toky je charakteristický dažďovo-snehový typ režimu odtoku s najvyšším prietokom v marci až v apríli a s najnižším prietokom v septembri.

Vodné toky patria do povodia Váhu. Vo východnej časti mikroregiónu hlavným vodným tokom je Dlhý kanál, ktorý príberá v severnej časti Kebelku a v južnej časti prítok Kanec. Prítok Kanec vteká do vodnej nádrže Jarok, nachádzajúcej sa na Dlhom kanáli. Ďalšou vodnou nádržou na tomto toku je vodná nádrž Veľké Zálužie. V západnej časti hlavným tokom mikroregiónu je Bábsky potok, vlietajúci sa mimo mikroregiónu do vodného toku Jarčie a následne do rieky Váh. Na Bábskom potoku bola vybudovaná najväčšia vodná nádrž územia. Zaberá plochu 35,4 ha a dosahuje objem 600,0 tis.m³. Vodné nádrže sú využívané

najmä pre účely poľnohospodárskeho zavlažovania a ochranu pred povodňami. Budovali sa na územiach, kde boli vhodné geologické, morfológické a hydrologické podmienky.

Zásoby **podzemnej vody tvoria** obyčajné podzemné vody, ktoré sa v území viažu na kvartérne riečne sedimenty na náplavoch prítokov rieky Váh a na neogénne ílovité sedimenty Nitrianskej pahorkatiny. Pre podzemné vody kvartéru sú zdrojom napájania povrchové toky a na okrajoch alúvií aj zrážkové vody a prítoky vôd zo svahov. Výdatnosť zdrojov sa pohybuje v rozmedzí 5-20 l/. Podzemné vody neogénu poskytujú podstatne menšie zásoby vody. Sedimenty v podloží majú slabú pórovú priepustnosť a sú relatívne nepriepustné. Špecifická výdatnosť zdrojov dosahuje len 0,1–5,0 l/s.

Pôdy

Mozaika pôd je v území bohatá. Z **pôdnych druhov** majú v mikroregióne najväčšie plošné zastúpenie hlinité pôdy zaberajúce väčšinu územia. Menšieho rozsahu sú ílovito-hlinité a ílovité pôdy vyskytujúce sa lokálne pozdĺž vodných tokov.

Z **pôdnych typov** nachádzame v území zastúpené prevažne černozeme a hnedozeme, ktoré lokálne dopĺňajú čiernice, fluvizeme a luvizeme.

Významné zastúpenie v mikroregióne majú černozeme. Prevažujú černozeme modálne a černozeme hnedozemné na sprašiach. Lokálne sa vyskytujú černozeme modálne a černozeme hnedozemné na piesočnatých substrátoch, ktoré sú ľahké a vysychavé.

Podstatné plochy zaberajú v území hnedozeme. Zo subtypov prevládajú hnedozeme pseudoglejové a pseudogleje na sprašových a polygenetických hlinách.

Na okolie vodných tokov sa v území viažu fluvizeme, najčastejšie v zastúpení fluvizemí glejových.

Plošne najmenšie časti zaberajú luvizeme modálne, kultizemné a pseudoglejové na sprašových hlinách, viazaných na najvyššie polohy územia.

Rastlinstvo

Celkový charakter prírodného prostredia dotvára rastlinstvo. Je podmienené fyto geografickým začlenením územia do oblasti panónskej flóry, čo sa odráža na zastúpení teplomilnej a suchomilnej vegetácie (Atlas SSR, 1980).

Potenciálnu prirodzenú vegetáciu tvoria prevažne lesné spoločenstvá. Pozdĺž vodných tokov sa vyskytujú jaseňovo-brestovo-dubové lesy (*Querceto - Fraxinetum, Ulmeto - Fraxinetum*) viazané na vyššie a relatívne suchšie polohy údolných nív, ktoré sú len periodicky ovplyvňované povrchovými záplavami a kolísajúcou hladinou podzemnej vody. Z drevín prevláda jaseň úzkolistý (*Fraxinus angustifolia*), brest hrabolistý (*Ulmus minor*), dub letný (*Quercus robur*), primiešaný je brest väzbový (*Ulmus laevis*) a lipa malolistá (*Tilia cordata*).

Na lužné lesy nadväzujú karpatské dubovo-hrabové lesy (*Carici pilosae - Carpinenion betuli*) viazané na hlbšie hlinité hnedozeme sprašových terás a náplavových kuželov. Z drevín sa v nich uplatňujú druhy ako dub zimný (*Quercus petraea*), hrab obyčajný (*Carpinus betulus*), brest hrabolistý (*Ulmus minor*), jaseň štíhly (*Fraxinus excelsior*) (Ružička, 1996).

Ďalším typom lesného charakteru dubové a cerovo-dubové lesy (*Carpino-Quercetum*) (Maglocký, 2002). Dubové lesy sú viazané na sprašovú pahorkatinu na miestach prechodu medzi černozemami a hnedozemami. Ich hlavnou zložkou je dub zimný (*Quercus petraea*) a sprievodne dub cérový (*Quercus cerris*).

V dôsledku pôsobenia ľudskej spoločnosti bola značná časť prirodzenej vegetácie nahradená **druhotnými spoločenstvami rastlín**. Dominantné postavenie zaujímajú spoločenstvá bylín na hospodárskych lúkach a pasienkoch, vysokobylinnými mokradami, burinnými spoločenstvami a ruderalnými spoločenstvami.

Na alúviách riek sú rozšírené nížinné lúky zastúpené charakteristickými druhmi druhmi ako ovsík obyčajný (*Arrhenatherum elatius*), králik biely (*Chrysanthemum leucanthemum*), pakost lúčny (*Geranium pratense*) a i. Popri nich sa vyskytujú pasienkové spoločenstvá s ďatelinou plazivou (*Trifolium repens*), skorocelom kopijovitým (*Plantago lanceolata*) a ďalšími druhmi. Pobrežia riek lemujú i mokré lúky a vysokobylinné mokrade v druhovom zložení napr. psiarka lúčna (*Alopecurus pratensis*), kostrava lúčna (*Festuca pratensis*), lipnica pospolitá (*Poa trivialis*).

Burinné spoločenstvá sprevádzajú obrábané plochy pestovania kultúrnych plodín - v zastúpení peniažteka roľného (*Thlaspi arvense*), nevädze poľnej (*Centaurea cyanus*) a iných.

Na plochách človekom síce umelo vytvorených ale neobhospodarovaných sa vyskytujú ruđerálne spoločenstvá s druhmi ako lopúch menší (*Arctium minus*), slez nebadaný (*Malva neglecta*), žihľava malá (*Urtica urens*).

Značné plochy zaberajú na území drevinné spoločenstvá v podobe mezofilných a subxerofilných krovin a listnatých monokultúr, ktoré sprevádzajú väčšinou lesné okraje. Vedúcu úlohu má ruža šíповá (*Rosa canina*) a trnka obyčajná (*Prunus spinosa*). Lesné monokultúry zastupuje predovšetkým agát biely (*Robinia pseudoacacia*) (Atlas SSR, 1980, Atlas krajiny SR, 2002).

Živočíšstvo

Pre živočíšstvo je rozhodujúce **zoogeografické začlenenie** prevažnej časti územia do panónskej oblasti, do juhoslovenského obvodu a do dunajského okrsku, ktorý zastupujú dva podokrsky - lužný a pahorkatinový (Atlas SSR, 1980).

V danej oblasti nachádzame niekoľko rôznorodých biotopov s typickými živočíšnymi zástupcami.

Biotop lesa zastupuje napr. sviňa divá (*Sus scrofa*) či liška obyčajná (*Vulpes vulpes*).

Biotop poľí a lúk tvorí zajac poľný (*Lepus europaeus*), hraboš poľný (*Microtus arvalis*), vrana túlavá (*Corvus corone*), kaňa popolavá (*Circus pygargus*), prepelica poľná (*Coturnix coturnix*), bažant obyčajný (*Phasianus colchicus*), škovránok poľný (*Alauda arvensis*).

V biotope vŕôd nachádzame druhy ako: kačica divá (*Anas platyrhynchos*), hus slatinná (*Anser fabalis*), volavka popolavá (*Ardea cinerea*), labuť veľká (*Cygnus olor*), bocian biely (*Ciconia ciconia*), pleskáč vysoký (*Abramis brama*), plotica lesklá (*Rutilus pigus virgo*), kapor obyčajný (*Cyprinus carpio*), mrena obyčajná (*Barbus barbus*), pleskáč obyčajný (*Abramis brama*) a ďalšie.

Biotop ľudských obydľí zastupuje myš domová (*Mus musculus*), vrabec domový (*Passer domesticus*), hrdlička záhradná (*Streptopelia decaocto*), lastovička obyčajná (*Hirundo rustica*).

Biotop záhrad tvorí sýkorka uhliarka (*Parus ater*), drozd čierny (*Turdus merula*), jež východný (*Erinaceus concolor*), sojka škriekavá (*Garrulus glandarius*) a i. (Hájíček, Blaško, 1986).

Ochrana prírody

Napriek intenzívnej antropogénnej činnosti sa na území mikroregiónu zachovali štyri maloplošné areály so zvyškami pôvodných rastlinných a živočíšnych spoločenstiev, ktoré sú pre dané územie charakteristické a výnimočné. Sú preto aj predmetom štátnej ochrany prírody a krajiny (tab. č. 1).

Tab. č. 1 - Chránené územia v mikroregióne (stav k 31. 12. 2007)

Obec	Názov chráneného územia	Kategória	Výmera v ha	Rok vyhlásenia
Báb	Bábsky les	NPR - národná prírodná rezervácia	30,39	1966
	Bábsky park	CHA - chránený areál	4,22	1982
Rumanová	Rumanovský park	CHA- chránený areál	2,97	1982
Veľké Zálužie	Veľkozálužský park	CHA- chránený areál	9,63	1982

Zdroj: Štátny zoznam osobitne chránených častí prírody SR. <http://www.enviroportal.sk>

Prírodne najhodnotnejšie územie v mikroregióne predstavuje národná prírodná rezervácia (NPR) Bábsky les, situovaná v katastri obce Báb. Územie predstavuje vzácny zvyšok prirodzeného lesného spoločenstva na černoze v poľnohospodársky intenzívne využívanej krajine na Trnavskej tabuli. Ako vedecký doklad vývoja lesov v geologickej minulosti môže byť využívané na prírodovedný a lesnícky výskum.

V území sa ďalej nachádzajú tri chránené areály (CHA) súvisiace s ochranou historických parkov. Za chránené boli vyhlásené v r. 1982. Predmetom ochrany v parkoch sú predovšetkým vzácne cudzokrajné dreviny. Boli založené koncom 19. storočia vo voľnokrajinárskom štýle.

1. 1. 3 Z HISTÓRIE

Územie mikroregiónu prešlo bohatým historickým vývojom. Je súčasťou starej kultúrnej oblasti Slovenska. Archeologické nálezy poukazujú na osídlenie z neolitu (mladšia doba kamenná), z ktorého pochádza nález kostrového hrobu lengyelskej kultúry v obci Jarok z obdobia asi 4000 - 2000 pr. n. l., rovnako ako aj sídlisko železovskej kultúry vo Veľkom Záluží. O osídlení územia svedčí i sídlisko zo staršej doby bronzovej v obci Rumanová. Našlo sa tu pohrebisko unětickej kultúry so 104 hrobmi, v ktorých boli objavené aj keramické misky, šálky, džbány s rytou výzdobou, hrnce, náramky, prstene, kruhy do vlasov, dýky, sekera, dláta a rôzne typy ihlíc. Z tejto doby je známe i sídlisko v obci Báb, kde sa našli črepy rôznych nádob typické pre čakanskú kultúru.

Sídlisko zo staršej doby železnej bolo objavené vo Veľkom Záluží a trácko-skýtsko-halštatského sídlisko z obdobia rokov 800 - 200 pr. n. l. zasa v obci Jarok Aj územie obce Báb bolo osídlené počas mladšej doby železnej, o čom svedčia objavené žiarové hroby z laténskeho obdobia.

Územie mikroregiónu bolo súčasťou aj Veľkej Moravy. Svedčia o tom nálezy z 9. – 10. storočia v Rumanovej, kde boli nájdené zlomky hrncovitých nádob, zdobených typickou vlnkou. Do 10. – 11. storočia patria tiež početné keramické úlomky s typickou rytou výzdobou zo sídliska objaveného v Bábě. Vo Veľkom Záluží archeológovia odkryli sídliská z 12. - 13. storočia.

Prvé písomné zmienky o obciach mikroregiónu siahajú do obdobia 12. storočia. Najstaršou obcou územia je Jarok, prvá zmienka o ktorom je uvedená v tzv. „Druhej Zoborskej listine“ z roku 1113. K starším obciam mikroregiónu patria aj Rumanová a Báb, s prvou písomnou zmienkou z roku 1156. Veľké Zálužie má prvú písomnú zmienku z roku 1261. Najmladšou obcou mikroregiónu je Lehota, ktorú založil veľmož Aba z rodu Hunt – Poznanyovcov šoltýskou listinou z roku 1303.

Tak ako aj iné obce Podunajskej nížiny i obce mikroregiónu v prvej polovine 13. stor. trpeli nájazdmi Tatárov. Niektoré z nich, ako napr. Veľké Zálužie a Báb, boli v r. 1241

vypálené. Báb bol následne doosídlený nemeckými kolonistami. Vojnovými udalosťami územie trpelo aj počas rokov 1307 - 1321, kedy územím prešli vojská Matúša Čáka Trenčianskeho.

Počas stredoveku vplyvom udelenia tržných výhod panovníkom Ľudovíta II. v roku 1526 sa začína rozvíjať Veľké Zálužie, ktoré sa stáva zemepánskym mestečkom.

Nasledujúce obdobie je charakteristické tureckou okupáciou, ktorá postihla aj územie mikroregiónu. Počas nej boli Turkami napadnuté a vypálené viaceré obce a mnohí obyvatelia boli povrazení alebo odvedení do zajatia. Napr. Veľké Zálužie bolo počas nájazdov Turkov dvakrát vypálené (v r.1530 a 1599), úplne spustošené a následne doosídlené. Jarok bol Turkami vypálený v r. 1600 a Veľký Báb bol vyľudnený v roku 1664. Začiatkom 17. storočia bola aj Lehota zničená Turkami.

V 18. storočí zasiahlo územie Rákoczyho povstanie a kurucké vojny. Negatívne sa na vývoji obcí mikroregiónu podpísal i mor, ktorý znížil počet ich obyvateľov. Po dvoch morových epidémiách (v r. 1710 a 1739) bola napr. obec Veľké Zálužie doosídlená osadníkmi z Moravy. Obec Rumanová pri cholere v roku 1876 stratila 39 obyvateľov.

Obce počas svojho vývoja svojich majiteľov častokrát striedali. Boli majetkom nielen neďalekého nitrianskeho biskupstva, ale vlastnili ich viaceré rodiny ako napr. Andorovci, Majthényiovci, Zychyovci, Esterházyovci, Turzovci, Kvassayovci, Užovičovci, Ocskayovci a iní.

Obnovené trhové a jarmočné právo v r. 1735 umožnilo rozvoj Veľkého Zálužia ako i Malého Bábu, ktorý získal jarmočné právo v roku 1788.

Dominantným zdrojom obživy na území mikroregiónu bola poľnohospodárska výroba, zameraná na pestovanie obilia, ovocných sádov a viníc, napr. v obci Jarok. V Rumanovej bola doplnená o rybné hospodárstvo a neskôr aj včelárstvo. Chov oviec bol rozvinutý na majeri Grassalkovichovcov vo Veľkom Záluží.

Kapitalistické vzťahy sa začínajú v území rozvíjať po zrušení nevoľníctva v roku 1849, kedy boli urbáriálni poddaní oslobodení od feudálnych povinností a mohli sa stať vlastníkami pôdy. Poľnohospodársky charakter si i v tomto období mikroregión naďalej zachovával, i keď sa do územia dostávajú aj nové prvky – ako napr. prevádzka likérky vo Veľkom Záluží.

Koniec 19. stor. bol poznamenaný zostrujúcim sa maďarizačným útlakom slovenského obyvateľstva, ktorý bol potlačený až po I. svetovej vojne rozpadom Rakúsko-Uhorska a vznikom prvej Československej republiky.

Rozsiahle zmeny v živote obcí nastali po roku 1946, kedy dochádza nielen k rekonštrukčným prácam vojnou zničených stavieb, ale obce prešli aj kolektivizáciou poľnohospodárstva, výsledkom čoho bol vznik JRD a štátnych majetkov. V období socializmu vznikla v obciach aj nová infraštruktúra (cestné komunikácie, domový a bytový fond, miestny rozhlas atď.).

Ďalším prelomovým obdobím bol r. 1989, ktorý podmienil prechod z centrálne riadeného hospodárstva na trhové hospodárstva, vznik súkromného sektoru a otvoril cestu podnikateľským aktivitám obyvateľov mikroregiónu.

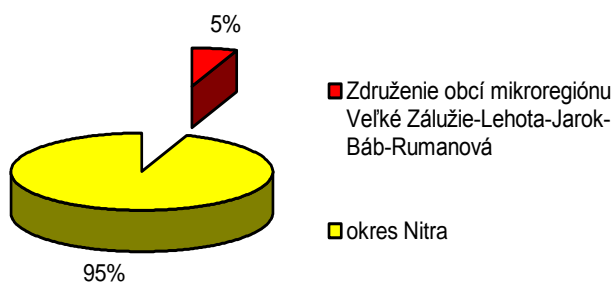
1. 1. 4 DEMOGRAFICKÉ POMERY

1. 1. 4. 1 Ľudské zdroje a ich potenciál

K základným rozvojovým potenciálom každého regiónu patrí ľudský potenciál. Rozvoj regiónu ovplyvňuje nielen ako spotrebiteľ svojím priamym dopytom ale i ako výrobca prostredníctvom ponuky pracovnej sily.

Demografická situácia mikroregiónu je výsledkom dlhodobého populačného a hospodárskeho vývoja, v dôsledku čoho sa vyznačuje viacerými špecifikami. Územie mikroregiónu zaberá plochu 96,96 km², tzn. 11,13 % z okresu Nitra a 1,5 % z Nitrianskeho kraja. V roku 2006 tu žilo 9 482 obyvateľov, čo predstavuje 5,79 % z obyvateľstva okresu (graf č. 1) a 1,34 % obyvateľov Nitrianskeho kraja.

Graf. č. 1 - Podiel obyvateľstva mikroregiónu na obyvateľstve okresu Nitra (r. 2006)

Významným ukazovateľom rozmiestnenia ľudských zdrojov je hustota obyvateľstva, ktorá vo vidieckom priestore dosahuje nižšie hodnoty ako v mestskom. Priemerná hustota zaľudnenia územia mikroregiónu je 97,79 obyv./km², čo je podpriemerná hodnota nielen v porovnaní s priemerom okresu Nitra (188,12 obyv./km²) ale i Nitrianskeho kraja (110 obyv./km²) a Slovenska (110 obyv./km²).

Hustota obyvateľov je v jednotlivých obciach rozdielna, dosahuje rozpätie od 48,83-166,09 obyv./km². Väčšina obcí mikroregiónu má nižšie zaľudnenie ako je regionálny priemer (tab. č. 2). Extrémne nízka hustota obyvateľstva je v obci Báb, ktorá patrí k plošne väčším obciam mikroregiónu. Najväčšia koncentrácia obyvateľov na plochu je naopak v obci Lehota (166,09 obyv./km²), ktorá vysoko prevyšuje priemer Slovenska (110 obyv./km²) a Nitrianskeho kraja (110 obyv./km²) avšak nedosahuje priemer zaľudnenia okresu Nitra (188,12 obyv./km²). Vo Veľkom Záluží, ktoré je najväčšou obcou podľa počtu obyvateľov, je hustota 127,29 obyv./km². K obciam s hustotou obyvateľov na km² s nižšou ako je mikroregionálny priemer patria aj obce Jarok a Rumanová.

Tab. č. 2 - Základné demografické ukazovatele obcí mikroregiónu

Obec	Plocha v km ²	Počet obyvateľov v rokoch				Index rastu		Hustota zaľudnenia na km ²
		1991	2001	2006	z toho ženy	2001/1991	2006/1991	
Báb	20,09	991	957	981	485	98,99	102,51	48,83
Jarok	22,11	1 744	1 724	1 813	936	98,85	105,16	82,00
Lehota	11,00	1 869	1 819	1 827	911	97,32	100,30	166,09
Rumanová	11,66	826	775	775	407	93,83	100,00	66,47
Veľké Zálužie	32,10	3 613	3 881	4 086	2 108	107,40	105,28	127,29
mikroregión	96,96	9 043	9 156	9 482	4 847	101,25	103,56	97,79
okres Nitra	871,00	161 325	163 565	163 802	84 721	101,39	101,53	188,12
Nitriansky kraj	6449	715 917	712 312	707 305	365 380	99,50	98,80	110,00
Slovensko	49 036	5 274 335	5 379 455	5 39 3637	2 775 353	102,00	102,30	110,00

Zdroj: Sčítanie obyvateľov, domov a bytov 1991, 2001, Krajská správa Štatistického úradu SR v Nitre, KS ŠU v Nitre, 2006, 2007

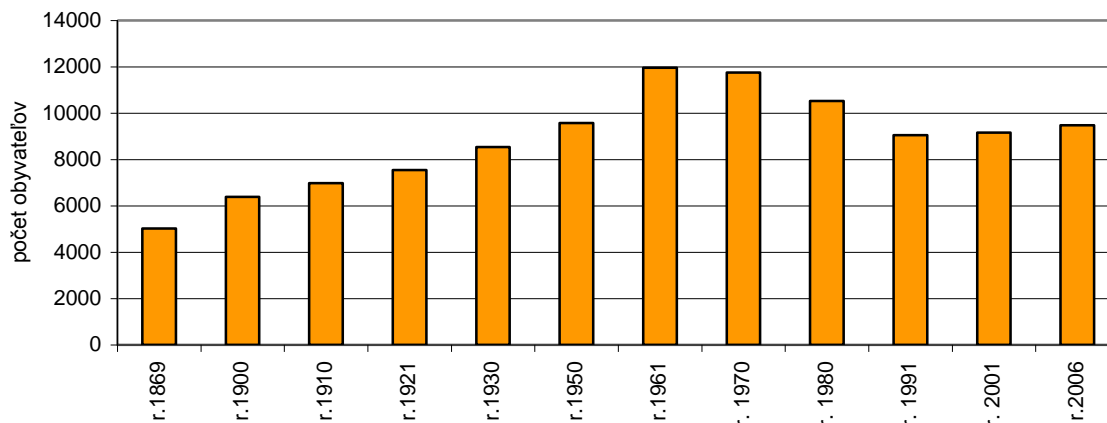
Vývoj počtu obyvateľov od prvého oficiálneho sčítania ľudu v r. 1869 až do r. 2006 bol nerovnomerný (tab. č. 3, graf č. 2). Počet obyvateľov za sledované obdobie vzrástol z 5 024 takmer na dvojnásobok (9 482), tzn. o 4 458 osôb. Vývoj počtu obyvateľov mikroregiónu možno v podstate rozdeliť do troch etáp. Prvá etapa je charakteristická progresívnym rastom počtu obyvateľov, ktorý dosiahol v r. 1961 maximálnu hodnotu 11 965 osôb. Druhá etapa, ktorá začína týmto rokom, je charakteristická regresívnym vývojom, prejavujúcim sa znižovaním stavu obyvateľov do roku 2001, pričom pokles zaznamenal 2 809 osôb. V súčasnom období sledujeme mierny rast počtu obyvateľov v mikroregióne, pod ktorým sa môže podpisovať aj proces suburbanizácie. Od roku 2001 do r. 2006 počet sa obyvateľov zvýšil o 326 osôb.

Tab. č. 3 - Vývoj počtu obyvateľov obcí mikroregiónu v r. 1869 - 2006

Obec	Počet obyvateľov v roku												
	1869	1900	1910	1921	1930	1950	1961	1970	1980	1991	2001	2005	2006
Báb	1208	1417	1473	1644	1730	1751	2022	1734	1282	991	957	967	981
Jarok	939	1099	1270	1327	1506	1587	1997	2055	1868	1744	1724	1799	1813
Lehota	771	943	1160	1225	1498	1782	2321	2437	2251	1869	1819	1825	1827
Rumanová	518	867	934	988	1030	1180	1360	1254	1014	826	775	782	775
Veľké Zálužie	1588	2057	2138	2363	2770	3279	4265	4271	4103	3613	3881	4000	4086
mikroregión	5024	6383	6975	7547	8534	9579	11965	11751	10518	9043	9156	9376	9482

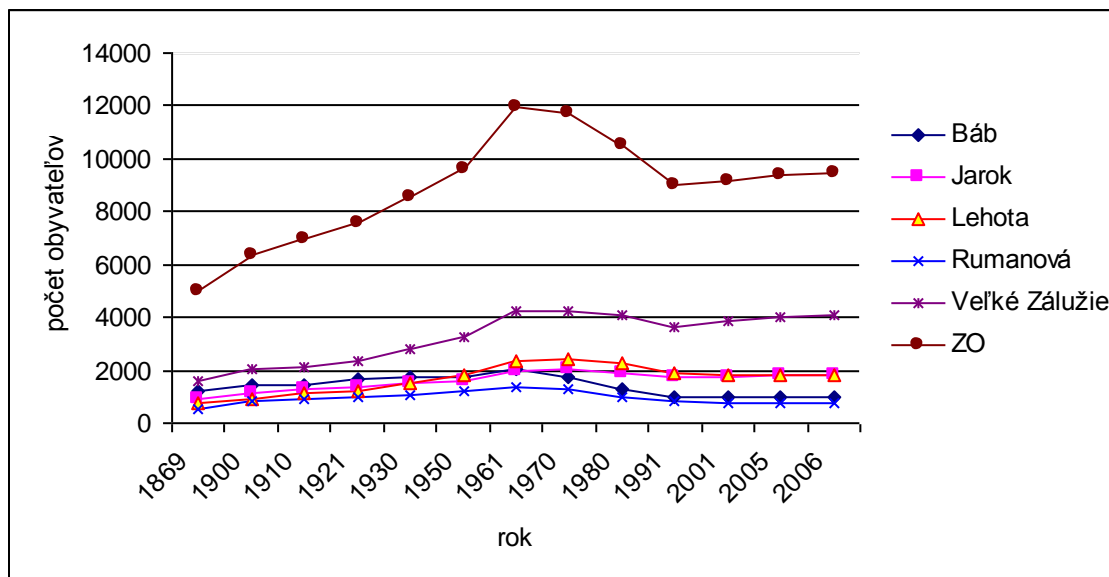
Zdroj: Retrospektívny lexikon obcí 1850-1970, Sčítanie obyvateľov, domov a bytov 1980, 1991, 2001, Krajská správa Štatistického úradu SR v Nitre, 2006, 2007

Graf č. 2 - Vývoj počtu obyvateľov mikroregiónu v r. 1869 - 2006

Podobný charakter vývoja ako mikroregión mala aj väčšina jeho obcí (graf č. 3). Po období rastu do r. 1970 nastáva do r. 2001 obdobie poklesu. Po tomto roku sa v obciach mikroregiónu začína prejavovať mierny nárast počtu obyvateľov. Pokles počtu obyvateľov v 90-tych rokoch 20. stor. bol podmienený stagnujúcou resp. mierne sa rozvíjajúcou domovou výstavbou začiatkom 21. storočia. Územie mikroregiónu poskytuje vhodné podmienky na bývanie a dobrú dostupnosť do krajského mesta. Z hľadiska vývoja počtu obyvateľov možno študované územie zaradiť k relatívne stabilným územiám. Predpokladá sa preto, že zlepšením socio-ekonomických podmienok v mikroregiónu môže počet obyvateľov rásť migračným prírastkom obyvateľstva najmä z krajského mesta Nitra.

Graf č. 3 - Vývoj počtu obyvateľov jednotlivých obcí mikroregiónu v r. 1869 - 2006

Dynamika obyvateľstva

Odliv obyvateľstva začínajúci v 70. rokoch a pokračujúci i v nasledujúcich dekádach sa v mnohých obciach prejavil vznikom stacionárnej až regresívnej populácie s prestarnutým obyvateľstvom. Obmedzovanie finančnej pomoci na obnovu a výstavbu rodinných domov i nižšia vybavenosť zariadeniami infraštruktúry a službami do 90-tych rokov 20. stor. viedli k odlivu obyvateľov hlavne do krajského mesta a okolitých miest, ktoré poskytli nielen vhodné pracovné príležitosti ale i bytové podmienky.

Zmenou hospodárskej politiky po roku 1989 nastal významný obrat v tejto situácii, hoci do roku 2001 pokračoval pokles počtu obyvateľov (tab. č. 4). Súčasný trend sťahovania sa mestského obyvateľstva na vidiek, najmä do blízkeho zázemia mesta, v ktorom leží i mikroregión, prináša nové prvky do územia, ktoré môžu smerovať k jeho rozvoju.

Mikroregión svojou polohou úzko nadväzuje na krajské mesto Nitra, ktorého obyvatelia vyhľadávajú nielen využívajú voľný bytový fond, ale hľadajú aj lukratívne pozemky s nenarušeným životným prostredím a dobrú dopravnú dostupnosť, čo dané územie poskytuje.

Takmer každá obce mikroregiónu (okrem Rumanovej) zaznamenala rast práve imigráciou obyvateľov. Výsledkom tohto pohybu je v mikroregióne nárast demografického potenciálu. Celkove sa na migračnom procese v mikroregióne (spolu s migračným pohybom i medzi obcami) zúčastnilo 398 osôb. Do jednotlivých obcí mikroregiónu sa prisťahovalo 264 a vystaňovalo sa z nich 134 osôb (tab. č. 4). Imigračne zaujímavými obcami mikroregiónu sú najmä obce Veľké Zálužie, Báb a Jarok.

Bilancia **migračného pohybu obyvateľov** mikroregiónu (tab. č. 4, graf č. 4) odráža zvýšenú imigráciu, ktorá takmer dvojnásobne prevyšuje emigráciu z územia. K obciam s najvyššou emigráciou (vystaňovaním) patrila v roku 2006 obec Rumanová, kde emigrácia prevyšuje imigráciu a v obci bol migračný úbytok obyvateľov.

Tab. č. 4 - Pohyb obyvateľstva obcí mikroregiónu v r. 2006

Obec	Natalita		Mortalita		Prirodzený úbytok		Imigrácia		Emigrácia		Migračný prírastok/úbytok		Celkový prírastok/úbytok	
	abs.	‰	abs.	‰	abs.	‰	abs.	‰	abs.	‰	abs.	‰	abs.	‰
Báb	13	13,35	15	15,40	-2	-2,05	33	33,88	17	17,45	16	16,43	14	14,37
Jarok	12	6,65	28	15,51	-16	-8,86	52	28,81	22	12,19	30	16,62	14	7,76
Lehota	14	7,70	15	8,25	-1	-0,55	26	14,29	23	12,64	3	1,65	2	1,10
Rumanová	9	11,57	10	12,85	-1	-1,29	11	14,14	20	25,71	-9	-11,57	-10	-12,85
Veľké Zálužie	22	5,37	30	7,32	-8	-1,95	142	34,65	48	11,71	94	22,94	86	20,99
mikroregión	70	7,39	98	10,34	-28	-2,96	264	27,87	130	13,72	134	14,14	106	11,19
okres Nitra	1386	8,47	1630	9,96	244	-1,48	2821	17,23	2543	15,53	278	1,70	34	0,22
Nitriansky kraj	6024	8,50	7992	11,29	1968	-2,80	12218	17,30	11443	16,20	775	1,10	-1193	-1,70

Zdroj: Krajská správa Štatistického úradu SR v Nitre, 2007

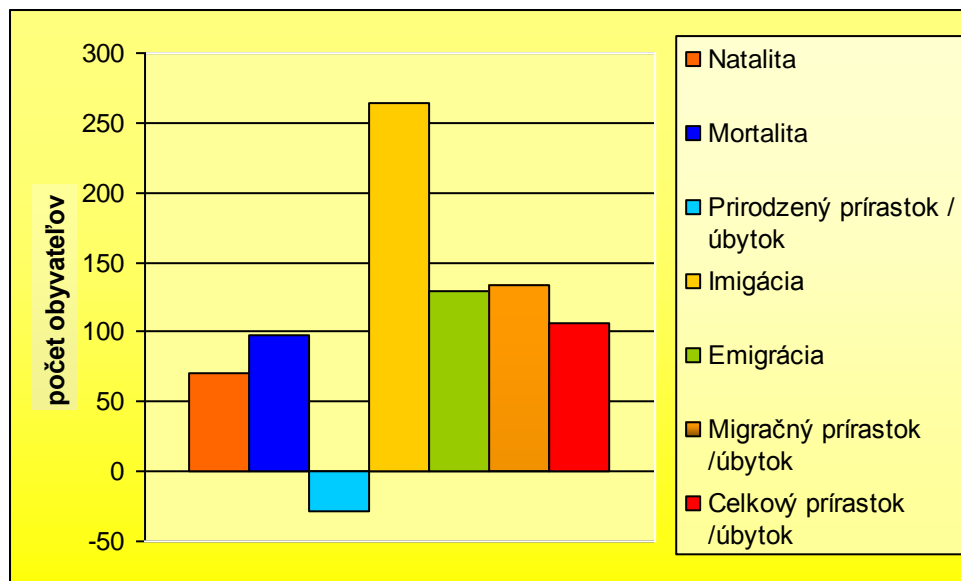
Vývoj počtu obyvateľov v mikroregióne ovplyvňuje popri pozitívnej migračnej mobilite i **prirodzený pohyb**. V tomto pohybe obyvateľov (tab. č. 4, graf č. 4) prevláda mortalita nad natalitou, v dôsledku čoho prirodzený úbytok dosiahol -2,96 ‰. Zvýšená mortalita je podmienená nepriaznivejším vekovým zložením populácie, v ktorej má významný podiel obyvateľstvo poproduktívneho veku (21,08 ‰). Počet zomrelých na 1000 obyvateľov (10,34 ‰) v mikroregióne prevyšuje priemer okresu Nitra (9,96‰) a Slovenska (9,9 ‰) avšak je nižší ako priemer Nitrianskeho kraja (11,29 ‰).

V mortalite možno pozorovať značné disparity. Vyššiu úmrtnosť ako mikroregionálny priemer majú 3 obce. Z nich najvyššia úmrtnosť bola v obciach Jarok a Báb (15,51-15,40‰). (tab. č. 4). Nižšiu hodnotu úmrtnosti ako je mikroregionálny priemer vykazuje Veľké Zálužie a Rumanová. Druhou zložkou prirodzeného pohybu je natalita (pôrodnosť). Najvyššia natalita je v obciach Báb a Rumanová. Mikroregionálny priemer natality (7,39 ‰) je pod okresným priemerom (8,47 ‰) a hodnotou Nitrianskeho kraja (8,5 ‰) ako i pod priemerom Slovenskej republiky (10 ‰).

I keď všetky obce mikroregiónu v sledovanom roku dosiahli záporný prirodzený prírastok, tzn. úbytok obyvateľstva, môžeme tu pozorovať značné disparity. Najvyšší prirodzený úbytok bol zaznamenaný v obci Jarok (-8,86 ‰). V ostatných obciach mikroregiónu dosahuje rozpätie od -2,05 do -0,55. Prirodzený úbytok v mikroregióne bol -2,96 osoby na 1000 obyvateľov, čím bol značne prevýšený nielen okresný priemer (-1,48), ale i priemer Nitrianskeho kraja (-2,8 ‰) a vysoko je prevýšená priemerná hodnotu Slovenska (0,1 ‰).

V bilancii **celkového pohybu obyvateľov** (tab. č. 4, graf č. 4) sa i naďalej prejavuje celkový prírastok obyvateľov, ktorý v r. 2006 dosiahol 11,19‰. V obciach mikroregiónu v danom roku, okrem Rumanovej, prevládal celkový prírastok obyvateľov.

Graf č. 4 - Pohyb obyvateľstva mikroregiónu v r. 2006

Štruktúra obyvateľstva

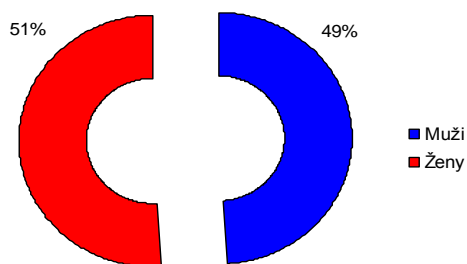
V štruktúre obyvateľstva podľa pohlavia (tab. č. 5, graf č. 5) prevládajú ženy, ktoré sa na celkovej populácii regiónu podieľajú 51,22 % (r. 2006). Dominujú hlavne vo vyšších vekových kategóriách, pretože ženy sa dožívajú vyššieho veku ako muži. Index feminity, udávajúci koľko mužov pripadá na 1000 žien, dosahuje hodnotu 952,23, čo je viac ako okresný (933,43), krajský (935,80) ako aj slovenský ukazovateľ (943,28).

Tab. č. 5 - Štruktúra obyvateľov obcí mikroregiónu podľa pohlavia (r. 2006)

Obec	Počet obyvateľov		Muži		Ženy	
	abs.	%	abs.	%	abs.	%
Báb	981	100,00	486	49,54	495	50,46
Jarok	1813	100,00	877	48,37	936	51,63
Lehota	1827	100,00	916	50,14	911	49,86
Rumanová	775	100,00	368	47,48	407	52,52
Veľké Zálužie	4086	100,00	1978	48,41	2108	51,59
mikroregión	9482	100,00	4625	48,78	4857	51,22
okres Nitra	163802	100,00	79081	48,28	84721	51,72
Nitriansky kraj	707305	100,00	341925	48,34	365380	51,66

Zdroj: Krajská správa Štatistického úradu SR v Nitre, 2007

Graf č. 5 - Štruktúra obyvateľov mikroregiónu podľa pohlavia (r. 2006)

Dôležitým limitujúcim faktorom rozvoja študovaného územia je štruktúra obyvateľstva podľa veku. Veková štruktúra obyvateľov mikroregiónu (tab. č. 6, graf č. 6) i jeho jednotlivých obcí (tab. č. 6) je odrazom demografického vývoja i socioekonomických podmienok študovaného územia. Poukazuje na určité rozdiely, ktoré sa najlepšie prejavujú v porovnaní predproduktívnej (0-14-roční), produktívnej (muži 15-59-roční, ženy 15-54-ročné) a poproduktívnej (muži 60 a viac roční, ženy 55 a viac ročné) zložke obyvateľstva.

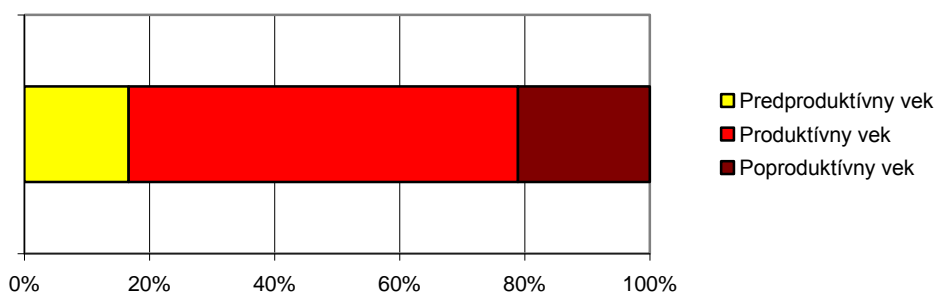
Tab. č. 6 - Veková štruktúra obyvateľov obcí mikroregiónu (r. 2006)

Obec	Predproduktívny vek		Produktívny vek		Poproduktívny vek		Priemerný vek
	počet	%	počet	%	počet	%	
Báb	175	17,84	598	60,96	208	21,20	38,11
Jarok	284	15,66	1140	62,88	389	21,46	38,56
Lehota	273	14,94	1105	60,48	449	24,58	40,23
Rumanová	121	15,61	479	61,81	175	22,58	39,43
Veľké Zálužie	661	16,18	2667	65,27	758	18,55	37,18
mikroregión	1514	16,05	5989	62,28	1979	21,67	38,70
okres Nitra	23991	14,65	105772	64,57	34039	20,78	38,62
Nitriansky kraj	102459	14,49	452867	64,03	151979	21,49	39,04
Slovensko	870622	16,14	3460263	64,15	1062752	19,70	37,71

Zdroj: Krajská správa Štatistického úradu SR v Nitre, 2006, 2007

Z celkovej populácie mikroregiónu predproduktívny vek dosiahlo 16,05 % z celkového počtu obyvateľov, čo je viac ako okresný priemer 14,65 % a krajský priemer 14,49 % a menej ako celoslovenská hodnota (16,14 % v r. 2006). Produktívna zložka je najsilnejšie zastúpená, dosahuje viac ako polovicu (62,28%) populácie mikroregiónu. Predanú populáciu je charakteristický vyšší podiel obyvateľov poproduktívneho veku, ktorý dosahuje 21,67 % (tab. č. 6). Táto hodnota je vyššia ako je okresný priemer (21,67), avšak nižšia len o 0,18 bodu ako krajský (38,29 %), ale o 1,97 bodu vyššia ako celoslovenský priemer (19,70 %) poproduktívnej zložky obyvateľstva. Negatívnym javom populácie je ubúdanie detskej zložky obyvateľstva, ktorá v roku 1991 dosiahla podiel 22,27 % a v roku 2006 iba 16,05 %. Obyvateľstvo poproduktívneho veku sa zvýšilo z 18,64 % na 21,67 %. Zníženie natality je spojené s novým demografickým správaním sa obyvateľstva Slovenska a jeho starnutím, ktoré sa začína prejavovať i v mikroregióne. Zvyšuje sa vek sobášnosti snúbencov, do popredia sa dostávajú osobné záujmy a kariéra a až potom dieťa. Populácia v mikroregiónu je mladšia ako je okresný priemer avšak staršia ako celoslovenský priemer.

Graf č. 6 - Veková štruktúra obyvateľov mikroregiónu (r. 2006)

Detská zložka obyvateľstva (obyvateľstvo predproduktívneho veku 0-14 roční) sa naďalej bude znižovať, kým produktívna a poproduktívna zložka naopak bude rásť a na celkovom počte obyvateľov dosahovať zvyšujúci sa podiel. Odrazom tohto procesu sú v území mikroregiónu stacionárno-regresívne typy a regresívne typy populácie obcí. Medzi obce stacionárno-regresívneho typu možno zaradiť obce Báb a Jarok. K regresívnemu typu patria obce Lehota a Rumanová. Progresívnu vývoj populácie má najväčšia obec mikroregiónu Veľké Zálužie, kde podiel obyvateľov predreprodukčného veku a poreprodukčného veku je takmer vyrovnaný. Vo vekovej štruktúre obyvateľstva obcí mikroregiónu bude pokračovať proces starnutia obyvateľstva.

Mikroregión podobne ako jednotlivé obce má tiež stacionárno-regresívnu populáciu (r. 2006), ktorá sa bude stále viac prehlbovať v prospech regresívnej populácie.

S demografickou situáciou obyvateľstva regiónu úzko súvisia aj ďalšie **vybrané demografické ukazovatele** (tab. č. 7 a graf č. 7), vyjadrujúce špecifické demografické procesy.

Proces starnutia populácie charakterizuje tzv. index starnutia, vyjadrujúci pomer počtu osôb poproduktívneho veku pripadajúcich na 100 obyvateľov 0-14 ročných. Na území mikroregiónu pripadá 135,92 obyvateľov poproduktívneho veku na 100 obyvateľov predproduktívneho veku. I keď index starnutia v mikroregióne je nižší ako okresný priemer (141,88), krajský (148,33) ale nižší ako celoslovenský (122,07), dosahuje hodnotu, ktorá poukazuje na proces starnutia populácie v mikroregióne. Nižšie hodnoty ako mikroregionálny priemer dosahujú obce Veľké Zálužie (114,67) a Báb (118,86), ktoré dosahujú najnižší stupeň starnutia. Protikladom je obec Lehota, ktorá dosahuje zasa extrémnu hodnotu (164,47) ako najvyšší stupeň starnutia obyvateľstva.

Index vitality, charakterizovaný pomerom predproduktívneho veku k poproduktívnemu veku, sa v regióne pohybuje v rozpätí 73,01 - 87,20 pri mikroregionálnom priemere 76,50 predproduktívnych na 100 obyvateľov poproduktívneho veku.

Za výstižný demografický ukazovateľ možno považovať aj index ekonomického zaťaženia, tzn. pomer obyvateľstva predproduktívneho a poproduktívneho veku k obyvateľstvu v produktívnom veku, ktorý poukazuje na možnosť zapojenia sa osôb rôzneho veku do ekonomického procesu. Najvyšší podiel ekonomickej zaťaženia má obec Lehota (67,13), najnižšiu hodnotu indexu ekonomického zaťaženia (58,32) dosahuje obec Veľké Zálužie.

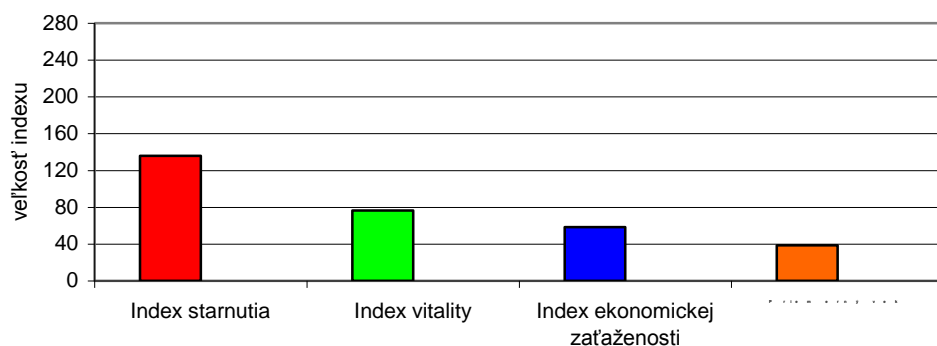
Priemerný vek populácie mikroregiónu dosiahol 38,70 rokov. Podpriemerné hodnoty indexu dosahujú Veľké Zálužie a Báb, ktoré sú charakteristické silnou zložkou mladšieho obyvateľstva (tab. č. 7).

Tab. č. 7 - Vybrané demografické ukazovatele obcí mikroregiónu (r. 2006)

Obec	Index starnutia	Index vitality	Index ekonomickej zaťaženia	Priemerný vek
Báb	118,86	84,13	64,05	38,11
Jarok	136,97	73,01	59,03	38,56
Lehota	164,47	60,80	65,34	40,23
Rumanová	144,63	69,14	61,80	39,43
Veľké Zálužie	114,67	87,20	53,20	37,18
mikroregión	135,92	76,50	58,32	38,70
okres Nitra	141,88	70,48	54,86	38,62
Nitriansky kraj	148,33	76,41	56,18	39,04
Slovensko	122,07	81,92	55,87	37,71

Zdroj: Krajská správa Štatistického úradu SR v Nitre, 2007

Graf č. 7 - Vybrané demografické ukazovatele mikroregiónu (r. 2006)

Veková štruktúra obyvateľstva ovplyvňuje nielen procesy jeho reprodukcie, ale súčasne určuje aj potenciál pracovných síl. Podobne ako populácia Slovenska aj populácia mikroregiónu starne. Podiel detskej zložky, ako potenciálne ekonomicky aktívneho obyvateľstva, sa trvale znižuje a narastá podiel obyvateľov v produktívnom veku. Z tohto pohľadu zabezpečovanie sociálnych nárokov a starostlivosti o poproduktívne obyvateľstvo je nevyhnutnou a stále rastúcou položkou verejných rozpočtov.

Nižší podiel obyvateľstva v predproduktívnom veku môže v budúcnosti spomaliť reprodukciu pracovnej sily, môže zapríčiniť jej stagnáciu až úbytok. Na zlepšenie populačnej štruktúry obyvateľstva, ktorá je výsledkom dlhodobých procesov, je potrebné celé územie mikroregiónu hospodársky rozvíjať a na území obcí mikroregiónu vytvoriť dostatok pracovných príležitostí nielen v poľnohospodárstve ale i v ďalších odvetviach hospodárstva. Územie má dobré predpoklady najmä v oblasti drobného podnikania, na ktoré vplýva i veková skladba obyvateľstva.

Obyvateľstvo mikroregiónu sa vyznačuje špecifickými znakmi vzdelanostnej a odvetvovej štruktúry ako i homogénnou národnostnou štruktúrou. V porovnaní s okresným ale i krajským a celoslovenským priemerom sa vyznačuje nižším zastúpením sekundárneho a terciárneho vzdelania a nižšou zamestnanosťou v odvetviach hospodárstva a vyššou nezamestnanosťou.

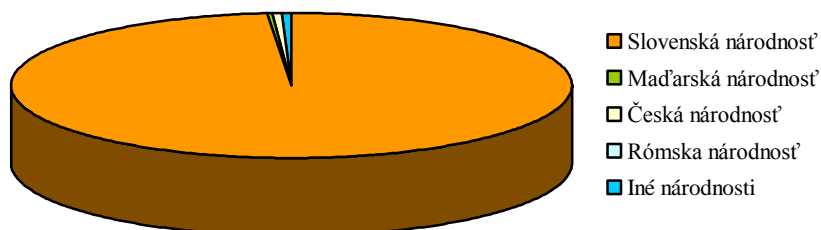
Populácia mikroregiónu je takmer národnostne jednotná. K slovenskej národnosti sa hlásilo 98,58 % obyvateľov (tab. č. 8, graf č. 8). Národnostnú štruktúru dopĺňa len 0,53% podielom česká národnosť, k rómskej národnosti sa nik neprihlásil.

Tab. č. 8 - Národnostná štruktúra obcí mikroregiónu (r. 2001)

Obec	Národnosť									
	Slovenská		Maďarská		Česká		Rómska		Iná a nezistená	
	abs.	%	abs.	%	abs.	%	abs.	%	abs.	%
Báb	943	98,54	3	0,31	8	0,84	-	-	3	0,31
Jarok	1696	98,37	7	0,41	5	0,29	-	--	16	0,93
Lehota	1799	98,90	4	0,22	9	0,50	-	-	7	0,38
Rumanová	760	98,06	-	-	7	0,90	-	-	8	1,00
Veľké Zálužie	3843	99,02	5	0,13	17	0,44	-	-	16	0,41
mikroregión	9041	98,58	19	0,21	46	0,59	-	-	50	0,53

Zdroj: Sčítanie obyvateľov, domov a bytov, 2001

Graf č. 8 - Národnostná štruktúra obyvateľstva obcí mikroregiónu (r. 2001)

Podobne ako národnostná ani religiózna štruktúra mikroregiónu (tab. č. 9, graf č. 9) je homogénna. Najvyšším podielom (93,47 %) je zastúpené rímsko-katolícke náboženstvo, ku ktorému sa hlásilo 8609 obyvateľov. Ostatné cirkvi sú minimálne zastúpené. Evanjelická cirkev augsburgského vyznania je zastúpená dosahuje len 0,34 %. Bez náboženského vyznania je v mikroregióne 367 osôb, tzn. 4,15 % z obyvateľstva študovaného územia.

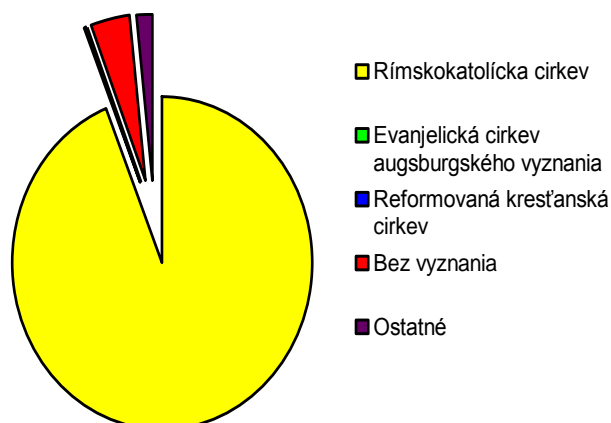
Tab. č. 9 - Religiózna štruktúra obyvateľstva obcí mikroregiónu (r. 2001)

Obec	Vierovyznanie									
	Rímskokatolícka cirkev		Evanjelická cirkev augsburgského vyznania		Reformovaná kresťanská cirkev		Bez vyznania		Ostatné	
	abs.	%	abs.	%	abs.	%	abs.	%	abs.	%
Báb	893	93,31	4	0,42	-	-	37	3,87	23	2,40
Jarok	1645	95,42	5	0,29	-	-	69	4,00	5	0,29
Lehota	1702	93,57	5	0,27	-	-	90	4,95	22	1,21
Rumanová	702	90,58	4	0,52	-	-	34	4,38	35	4,52
Veľké Zálužie	3667	94,49	7	0,18	-	-	137	3,53	70	1,80
mikroregión	8609	93,47	25	0,34	-	-	367	4,15	155	2,04

Zdroj: Sčítanie obyvateľov, domov a bytov, 2001

Vzdelanie, sociálna príslušnosť a ekonomická aktivita signalizujú nielen postavenie jednotlivcov v spoločnosti, ale poukazujú aj na možnosti jeho realizácie uplatnením sa na trhu práce a pôsobia na rozvoj územia.

Graf č. 9 - Religiózná štruktúra obyvateľstva obcí mikroregiónu (r. 2001)

Úroveň vzdelania je dôležitým faktorom ekonomického a sociálneho rozvoja. Vzdelanostná štruktúra obyvateľstva (tab. č. 10, graf č. 10) ovplyvňuje nielen jeho uplatnenie sa na trhu práce, ale je tiež významným podnetom pre prítiahnutie investícií do územia. Z tohto pohľadu je preto vzdelanostná štruktúra tiež významnou charakteristikou ľudských zdrojov.

Vo vzdelanostnej štruktúre obyvateľov mikroregiónu prevládajú osoby s dosiahnutým nižším vzdelaním (58,6%). Dominuje skupina osôb s dokončeným základným vzdelaním (2 489 osôb) a učňovským vzdelaním bez maturity (2 613 osôb), ktoré z celkového počtu obyvateľov tvoria 57,06 %. Úplné stredné vzdelanie s maturitou dosiahlo 22,13 %, tzn. 1 738 osôb. Vysokoškolské vzdelanie je v tejto štruktúre zastúpené len 2,40 %, pričom najväčší počet obyvateľov s vysokoškolským vzdelaním je v obci Jarok. Nadregionálne hodnoty v tomto ukazovateli dosahujú i obce Veľké Zálužie a Lehota. Deti do 16 rokov predstavujú jednu štvrtinu (20,45 %) populácie mikroregiónu.

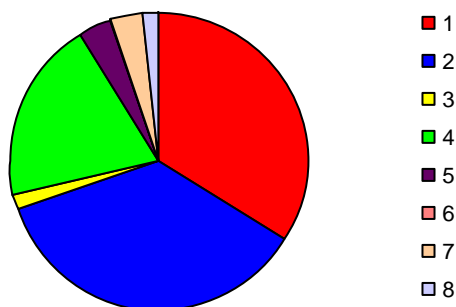
Tab. č. 10 - Vzdelanostná štruktúra obyvateľstva obcí mikroregiónu (r. 2001)

Obec	Dosiahnuté vzdelanie															
	1		2		3		4		5		6		7		8	
	abs.	%	abs.	%	abs.	%	abs.	%	abs.	%	abs.	%	abs.	%	abs.	%
Báb	301	31,45	251	26,23	23	2,40	128	13,38	25	2,61	2	0,21	19	1,98	10	1,05
Jarok	452	26,22	478	27,73	32	1,86	292	16,94	42	2,43	5	0,29	60	3,47	27	1,57
Lehota	529	29,08	539	29,63	5	0,28	281	15,45	53	2,91	5	0,27	45	2,47	7	0,38
Rumanová	227	29,29	248	32,00	13	1,68	93	12,00	16	2,06	1	0,12	13	1,68	34	4,39
Veľké Zálužie	980	25,30	1097	28,30	60	1,5	672	17,30	116	3,00	7	0,20	109	2,80	48	1,20
mikroregión	2489	28,27	2613	28,79	133	1,54	1466	15,01	252	2,60	20	0,22	246	2,40	126	1,22

1 - základné vzdelanie, 2 - učňovské bez maturity, 3 - stredné odborné bez maturity, 4 - úplné stredné odborné a učňovské s maturitou, 5 - úplné stredné všeobecné, 6 - vyššie, 7 - vysokoškolské vzdelanie, 8 - bez vzdelania

Zdroj: Sčítanie obyvateľov, domov a bytov, 2001

Graf č. 10 - Vzdelanostná štruktúra obyvateľstva obcí mikroregiónu (r. 2001)

1 - základné vzdelanie, 2 - učňovské bez maturity, 3 - stredné odborné bez maturity, 4 - úplné stredné odborné a učňovské s maturitou, 5 - úplné stredné všeobecné, 6 - vyššie, 7 - vysokoškolské vzdelanie, 8 - bez vzdelania

1. 1. 4. 2 Sídla

Územie mikroregiónu patrí k územiám Slovenska s vysokým potenciálom pre rozvoj sídelnej siete. Osídlenie odráža nielen prírodné podmienky ale aj vývoj hospodárskej základne územia. Za ťažiskové a aj základné hospodárske odvetvie celého územia možno považovať poľnohospodárstvo. Mikroregión patrí zároveň k starým kultúrnym oblastiam Slovenska, ktoré po stránke kultúrno-historickej, estetickej i krajinárskej má čo ponúknuť nielen svojim obyvateľom ale i návštevníkom.

Podľa Územného plánu VÚC Nitrianskeho kraja (1998) súčasnú štruktúru osídlenia mikroregiónu charakterizuje bodové osídlenie v poľnohospodárskej krajine. Priemerná veľkosť sídiel je podľa počtu obyvateľov 1 896 obyvateľov a priemerná plocha sídiel dosahuje 19,39 km².

Pahorkatinný charakter územia nevytvára limity pre rozvoj veľkostných typov sídel a ich aktivít. Mikroregión v súčasnosti vytvára 5 vidieckych sídel. Ako vidieť z tab. č. 11 a grafu č. 11 na území prevažujú stredne veľké vidiecke sídla. V kategórii s počtom obyvateľov 1000 - 2000 osôb, ktorá koncentruje 38,69 % obyvateľstva mikroregiónu, sa nachádzajú dve obce Jarok a Lehota. Rovnakým počtom sídel je zastúpená i veľkostná kategória 500 - 1000 obyvateľov, ktorú zastupujú obce Rumanová a Báb - žije v nich 18,92 % obyvateľov. Najväčším sídlom je obec Veľké Zálužie, ktorá má nad 2000 obyvateľov a žije v nej 42,39 % obyvateľov mikroregiónu.

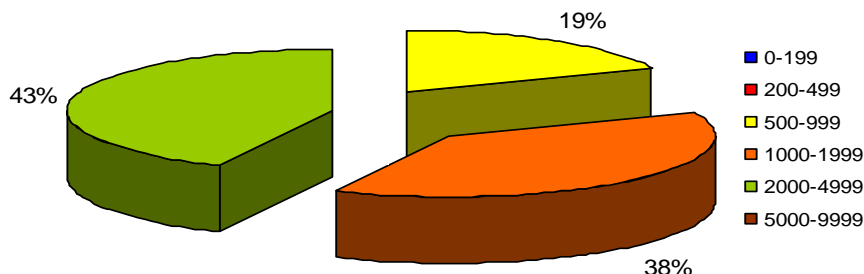
Tab. č. 11 - Vývoj veľkostných kategórií sídel obcí mikroregiónu (r. 1991 -2006)

Veľkostná kategória	Počet obcí				Počet obyvateľov				Plocha v km ²	
	r. 1991		r. 2006		r. 1991		r. 2006		r. 2006	
	abs.	%	abs.	%	abs.	%	abs.	%	abs.	%
0-199	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
200-499	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
500-999	2	40,0	2	40,0	1817	20,10	1756	18,52	31,75	32,75
1000-1999	2	40,0	2	40,0	3613	39,95	3640	38,39	33,11	34,15
2000-4999	1	20,0	1	20,0	3613	39,95	4086	43,09	32,10	33,10
5000 a viac	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
mikroregión spolu	5	100,00	5	100,00	9043	100,00	9482	100,00	96,96	100,00

Zdroj: Sčítanie obyvateľov, bytov a domov 2001, Krajská správa Štatistického úradu SR v Nitre, 2007

Vývoj počtu obyvateľov podľa veľkostnej štruktúry obcí mikroregiónu v rokoch r. 1991 - 2006 je charakteristický miernym poklesom počtu obyvateľov vo veľkostnej kategórii stredne veľkých obcí a nárastom počtu obyvateľov v najväčšej veľkostnej kategórii.

Graf č. 11 - Veľkostné kategórie sídel obcí mikroregiónu podľa počtu obyvateľov (r. 2006)

Ťažiskovým sídlom tzn. centrom mikroregiónu je obec Veľké Zálužie s 3 881 obyvateľmi (r. 2006). Svojimi hospodárskymi aktivitami sa transformuje na významné stredisko mikroregiónu.

V Konceptii územného rozvoja Slovenska - 2001 boli v sídelnej štruktúre SR vyčlenené ťažiská osídlenia a rozvojové osi. Rozvojové komunikačno-sídelné osi tvoria komunikačné systémy, na ktorých nachádzajúce sa sídla resp. sídla v ich zázemí môžu z tejto polohy získavať výhodné postavenie a významné impulzy rozvoja. Z tohto aspektu územie mikroregiónu leží mimo rozvojovej osí druhého stupňa - Ponitrianskej sídelnej rozvojovej osi (Trenčín - Bánovce nad Bebravou - Topoľčany - Nitra - Nové Zámky - Hurbanovo - Komárno), ktorá predstavuje základnú sídelnú os Nitrianskeho kraja.

Charakter vidieckeho územia odráža domový a bytový fond, ktorý úzko súvisí s vývojom počtu obyvateľov a jeho stabilizáciou. Podľa výsledkov sčítania obyvateľov, domov a bytov v roku 2001 je v mikroregióne domový fond tvorený 3 035 domovými jednotkami, ktoré zahŕňajú 3 152 bytov. Vysoký podiel až 83,03 % z bytového fondu tvoria rodinné domy.

Tab. č. 12 - Domový a bytový fond v obciach obcí mikroregiónu (r. 2001)

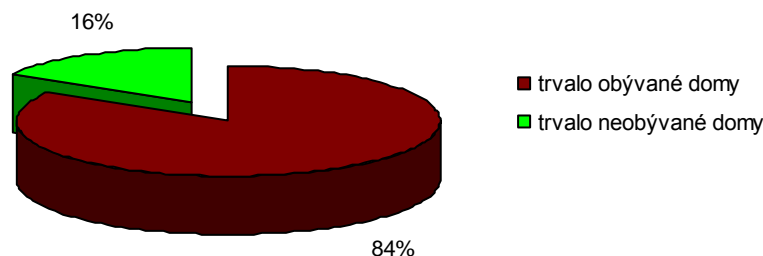
Obec	Domy		Trvale obývané domy		Neobývané domy		Byty		Trvale obývané byty		Neobývané byty	
	spolu	spolu na 100 obyv.	spolu	z toho rodinné	abs.	%	spolu	na 100 obyv.	spolu	z toho v rod. domoch	abs.	%
Báb	413	43,16	312	308	101	20,70	417	43,57	313	308	104	20,31
Jarok	626	36,31	511	508	115	23,56	637	36,95	517	506	120	23,44
Lehota	589	32,38	495	489	94	19,26	617	33,92	520	499	97	18,94
Rumanová	292	37,68	232	228	60	12,30	310	40,00	248	228	62	12,11
Veľké Zálužie	1 115	28,73	997	987	118	24,18	1 171	30,17	1 042	1 005	129	25,20
mikroregión	3035	33,15	2547	2520	488	100,00	3152	34,43	2640	2546	512	100,00

Zdroj: Sčítanie obyvateľov, domov a bytov, 2001

Takmer 16,08 % z celkového domového fondu je neobývaných (graf č. 12). Viac ako polovica (68,44%) neobývaného bytového fondu je koncentrovaná do obcí Jarok, Lehota a Báb. Najviac využitý domový fond je v obciach Veľké Zálužie a Lehota. Najmenej využitý

fond je v obciach Jarok (18,37%), Rumanová (20, 55%) a Báb (24, 46% neobývaných domov z celkového domového fondu).

Graf č. 12 - Využitelnosť domového fondu v obciach mikroregiónu (r. 2001)

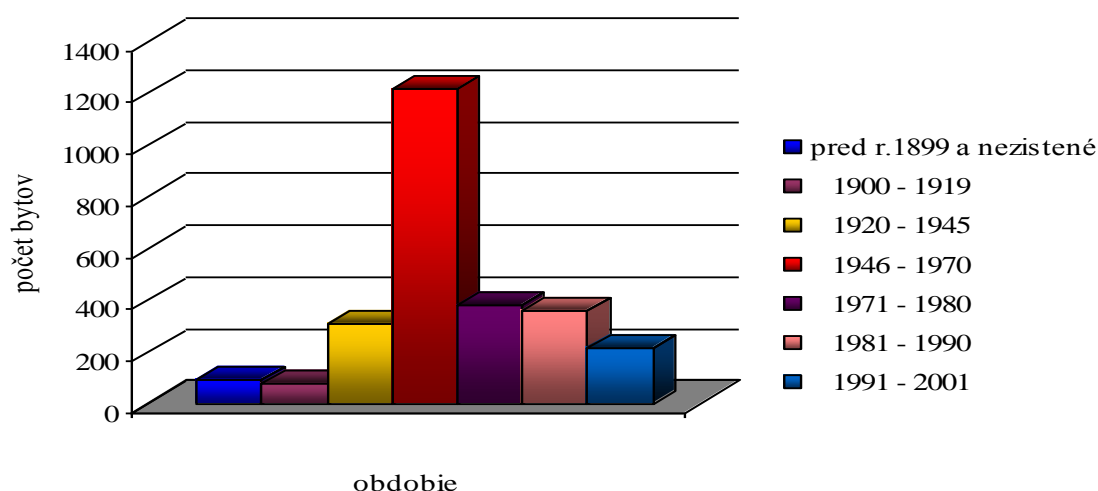

V prepočte na 100 obyvateľov v mikroregióne pripadá viac domov (33, 15 domov) ako je priemer Nitrianskeho kraja (24,3 domov/100 obyvateľov). Menšie prepočtové hodnoty sú v obciach Rumanová a Lehota.

Až 97,13 % z trvale obývaných domov je vo vlastníctve fyzických osôb. Bytové družstvá vlastní 8 domov, ktoré sa nachádzajú takmer v každej obci okrem Lehoty. Vo vlastníctve štátu je 13 domov a vo vlastníctve obce 4. Fond rozvoja bývania umožnil zvýšiť počet domov vo vlastníctve obcí. 9 domov je vo vlastníctve právnických osôb a 39 domov vlastní ostatné subjekty.

Najväčší rozmach bytová výstavba zaznamenala v mikroregióne v rokoch po druhej svetovej vojne (graf č. 13), kedy dochádzalo jednak k obnove bytového fondu a najmä v 60-70 rokoch výstavbou nových domov. V tomto období bolo postavených 1 217 domov. V ďalších obdobiach bol zaznamenaný pokles výstavby domov, ktorý bol najvýraznejší v období rokov 1991 - 2001. Najnižší rast bol v tomto období zaznamenaný v obci Rumanová.

Graf č. 13 - Vývoj výstavby domov v obciach mikroregiónu v r. 1899 - 2001

Po roku 2001 bolo postavených v mikroregióne 146 domov, z toho polovica vo Veľkom Záluží. Aj v ďalších dvoch obciach Jarok a Lehota je rozvinutá domová výstavba (tab. č. 13). Najmenej domov bolo po roku 2001 postavených v obci Báb.

Tab. č. 13 - Prírastky domového fondu v obciach mikroregiónu po roku 2001

ukazovateľ	Obec				
	Báb	Jarok	Lehota	Rumanová	Veľké Zálužie
počet domov	4	35	24	12	75

Bytový fond je využitý na 82,92 %. Mikroregión je vybavený 3 152 bytovými jednotkami. Najnižšia využiteľnosť bytového fondu je v Báb, Rumanová a Lehota. V prepočte na 1000 obyvateľov pripadá 34,43 bytov. Najvyšší počet bytového fondu v prepočte na 1000 obyvateľov je v obciach Báb, Rumanová a Jarok. V mnohých z nich je i vysoký počet neobývaných domov a bytov (tab. č. 12), ktoré môžu byť využívané i na rekreačné účely – napr. chalupy resp. prebudované na penzióny alebo zariadenia podnikateľskej činnosti. Práve pre tieto účely bolo v mikroregiónu určených 24,80 % neobývaných bytov. V štruktúre neobývaných bytov majú významné postavenie aj byty označené ako neobývané byty z rôznych dôvodov (28, 52%). Významný podiel mali i byty nespôsobilé na bývanie ako i byty určené na rekreáciu. K ďalším dôvodom neobývanosti možno zahrnúť zmenu užívateľa, prestavbu, kolaudáciu, pozostalostné alebo súdne konanie. Na jeden trvalo obývaný byt pripadalo 3,05 osôb.

Vybavenosť domov a bytov poukazuje na úroveň bývania a aj na životnú úroveň obyvateľstva, ktorá je na úrovni obcí značne diferencovaná. Dokumentuje sa viacerými ukazovateľmi ako napr. ukazovateľom obložnosti, vybavenosťou bytov ústredným kúrením, kúpeľňou alebo sprchovacím kútom, farebným televízorom, telefónom, mobilným telefónom ale aj tým, či domácnosť vlastní rekreačnú chatu alebo domček, osobný automobil atď.

Podľa ukazovateľa obložnosti (priemerný počet m² obytnej plochy v prepočte na 1 osobu) v mikroregióne na 1 obyvateľa pripadá 18,8 m² obytnej plochy, čo predstavuje podpriemernú hodnotu Nitrianskeho kraja (19,2 m²). Dve sídla mikroregiónu - Jarok a Rumanová dosahujú priaznivejšie hodnoty obložnosti, ktoré sa pohybujú mierne nad priemer Nitrianskeho kraja (na 1 obyvateľa 19,4 – 19,6 m²). Naopak v troch sídlach hodnoty obložnosti regionálny priemer nedosahujú a ich obložnosť sa pohybuje v rozpätí od 18,0 do 18,9 m² obytnej plochy na 1 osobu (tab. č. 14).

Tab. č. 14 - Úroveň bývania a vybavenosť domácností v obciach mikroregiónu (r. 2001)

Obec	Počet										
	trvale býv. osôb na 1 TOB	m ² obyt. plochy na 1 TOB	obyt. miestností na 1 TOB	trvale býv. osôb na 1 obytnú miestnosť	m ² obyt. plochy na 1 osobu	bytov s kúpeľňou alebo sprch. kútom	bytov s mob. telefónom	bytov s auto-mat. práčkou	bytov s rekreačnou chalupou, domčekom, chatou	bytov s osob. autom	bytov s počítačom
Báb	3,05	57,08	3,23	0,95	18,9	248	61	104	4	97	14
Jarok	3,31	65,10	3,66	0,90	19,6	451	134	263	8	221	45
Lehota	3,48	62,90	3,71	0,95	18,1	423	160	218	4	183	33
Rumanová	3,12	60,50	3,46	0,90	19,4	206	45	80	5	87	14
Veľké Zálužie	3,71	66,50	3,23	0,97	18,0	880	248	498	12	410	96
mikroregión	3,33	62,42	3,45	0,93	18,8	2208	648	1163	33	998	202

Zdroj: Sčítanie obyvateľov, domov a bytov, 2001

Vybavenosť trvalo obývaných bytov v jednotlivých sídlach je rôzna. Podiel trvale obývaných bytov vybavených kúpeľňou resp. sprchovacím kútom v mikroregióne dosahuje

70,05 %, každý druhý trvalo obývaný byt (TOB) vlastní automatickú práčku, takmer každý tretí vlastní auto atď. (tab. č. 14). Vlastníctvo auta výrazne zvyšuje mobilitu obyvateľstva v tomto prímestskom regióne.

Najnižšia kvalita bývania podľa vybavenosti je v obci Rumanová, kde žije staršie obyvateľstvo v staršom bytovom fonde a s nižšou vybavenosťou.

1. 1. 5 EKONOMICKÁ ZÁKLADŇA

1. 1. 5. 1 Štruktúra vyžívania krajiny

V úzkej nadväznosti na prírodné prostredie sa rozvíjala i hospodárska základňa riešeného územia. Územie mikroregiónu je v prevažnej miere tvorené poľnohospodárskou krajinou s vysokým stupňom zornenia. Z poľnohospodárskej pôdy 93,44 % pripadá na ornú pôdu. Trvalé trávnaté porasty, ktoré tvoria lúky a pasienky, netypické pre túto nížinnú oblasť, zaberajú len 0,78 %. Na záhrady a vinice, ktoré dosahujú takmer vyrovnaný podiel, pripadá 5,5% z poľnohospodárskej pôdy (tab. č. 15, graf č. 14). Najväčšie plochy viníc v mikroregióne má obec Veľké Zálužie, ktoré viac ako dvojnásobne prevyšujú plochu viníc v Báb. Vinice sú zastúpené i v ďalších obciach

Štruktúru využívania pôdneho fondu dopĺňajú ovocné sady, ktoré zaberajú 19,38 ha. Z nich až 79,82 % plochy je v obci Báb. Ostatné obce vykazujú nízke plochy ovocných sádov, v Jarku zastúpené nie sú.

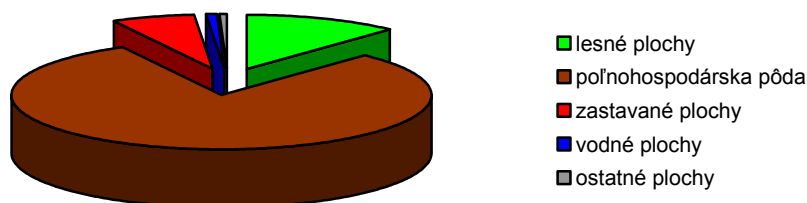
Územie mikroregiónu spestrujú lesné plochy, zaberajúce 1164,31 ha (6,68 %) z celkovej plochy územia. Tri štvrtiny lesných plôch pripadajú na obec Jarok a Veľké Zálužie. Významné lesné plochy majú aj obce Báb a Rumanová. Vodné plochy zaberajú plochu 90,38 ha. Významnejšie vodné plochy majú obce Báb a Jarok, ich vodné plochy slúžia najmä pre poľnohospodárske účely.

Štruktúru využitia krajiny dopĺňa zastavaná plocha - 616,85 ha, tzn. 3,54 % z celkovej plochy obcí mikroregiónu, ktorú tvoria najmä intravilány jednotlivých obcí.

Tab. č. 15 - Štruktúra využitia pôdneho fondu obcí mikroregiónu (r. 2004)

Formy využitia pôdneho fondu v ha	Obce					
	Báb	Jarok	Lehota	Rumanová	Veľké Zálužie	mikroregión
lesné plochy	135,21	475,89	4,00	128,51	420,70	1164,31
poľnohospodárska pôda	1701,17	1567,48	993,78	951,65	2533,20	7747,28
z toho:						
- orná pôda	1575,13	1500,84	954,74	890,06	2318,30	7239,07
- vinice	44,52	15,58	8,08	26,57	107,20	201,95
- záhrady	53,56	45,38	28,90	22,33	75,80	225,97
- ovocné sady	15,47	-	1,00	2,41	0,50	19,38
- chmeľnice	.	.	.	-	.	.
- trvalé trávnaté porasty	12,41	5,68	1,06	10,28	31,40	60,83
zastavané plochy	110,08	130,84	97,86	68,97	209,10	616,85
vodné plochy	35,60	26,70	1,85	6,73	19,50	90,38
ostatné plochy	27,05	10,38	2,96	9,72	27,70	50,76
spolu	3683,15	3778,77	2094,23	2117,23	5743,40	17416,78

Graf č. 14 - Využitie pôdneho fondu obcí mikroregiónu (r. 2004)

1. 1. 5. 2 Trh práce

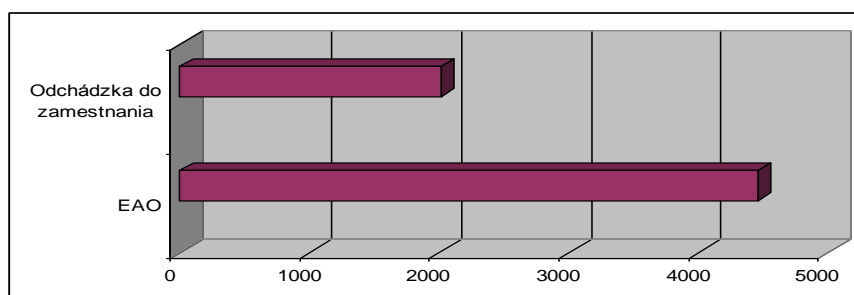
Pod **ekonomicky aktívnym obyvateľstvom** (EAO) rozumieme obyvateľstvo, ktoré je v pracovnom, služobnom alebo v obdobnom pomere k nejakej organizácii. Podľa výsledkov posledného sčítania ľudu v roku 2001 v obciach mikroregiónu bolo evidovaných 4 458 EAO, čo predstavuje 48,69 % z celkového počtu obyvateľov študovaného mikroregiónu. Podiel EAO na 100 obyvateľov sa v jednotlivých obciach pohybuje v rozpätí 45,87 % až 49,69 % (tab. č. 16, graf č. 15). Najnižšia hodnota je v obci Báb a naopak najvyššia hodnota je v obci Veľké Zálužie. Priemerné hodnoty mikroregiónu prekračujú i ďalšie dve obce Jarok a Lehota.

Tab. č. 16 - Základné ukazovatele ekonomicky aktívneho obyvateľstva obcí mikroregiónu (r. 2001)

Obec	EAO	EAO/100 obyv.	Odchádzka do zamestnania	Odchádzka/100 EAO
Báb	439	45,87	174	39,63
Jarok	854	49,54	458	53,6
Lehota	877	48,21	470	25,83
Rumanová	360	46,45	180	50,00
Veľké Zálužie	1928	49,69	730	37,86
mikroregión	4458	47,95	2012	41,38

Zdroj: Sčítanie obyvateľov, domov a bytov, 2001

Graf č. 15 - Základné ukazovatele ekonomicky aktívneho obyvateľstva obcí mikroregiónu (r. 2001)

Ekonomickú úroveň v mikroregióne dokresľuje nezamestnanosť, ktorá v prepočte na 100 obyvateľov v produktívnom veku dosahuje hodnotu 4,88. Z hľadiska vývoja nezamestnanosti však dochádza k jej poklesu.

Najťažšie sa na trhu práce uplatňujú skupiny obyvateľstva so základným vzdelaním, vo veku nad 50 obyvateľov a absolventi škôl, ktorí nemajú za sebou žiadnu prax.

V roku 2006 bolo v mikroregióne 285 nezamestnaných (tab. č. 17). Z toho takmer polovica pripadla na najväčšiu obec mikroregiónu Veľké Zálužie. Obnovením a rozvojom hospodárskej štruktúry v neďalekom krajskom meste ale i nástupom formovania sa drobného podnikania v obciach mikroregiónu dochádza poklesu nezamestnanosti.

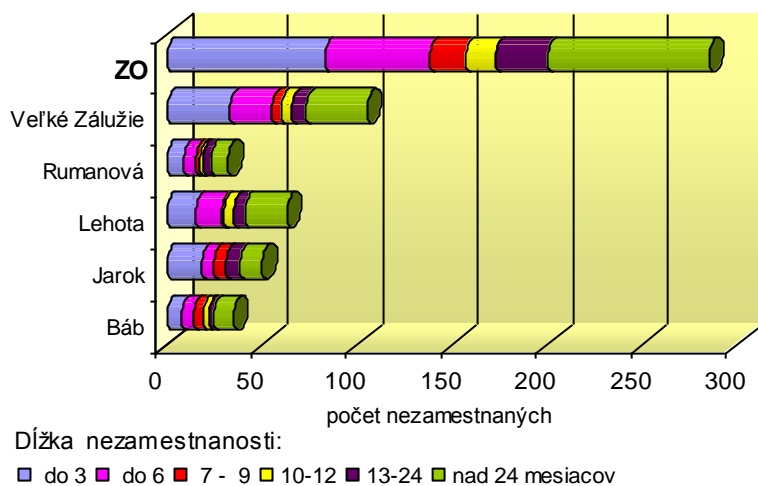
Tab. č. 17 - Nezamestnanosť v obciach mikroregiónu (r.2006)

Obec	Počet nezamestnaných	počet nezamestnaných viac ako 24 mesiacov	Podiel dlhodobo nezamestnaných na 100 nezamestnaných
Báb	35	10	28,57
Jarok	50	12	24,00
Lehota	63	22	34,92
Rumanová	32	9	28,13
Veľké Zálužie	105	32	30,48
mikroregión	285	85	29,82

Zdroj: Úrad práce, sociálnych vecí a rodiny v Nitre, 2007

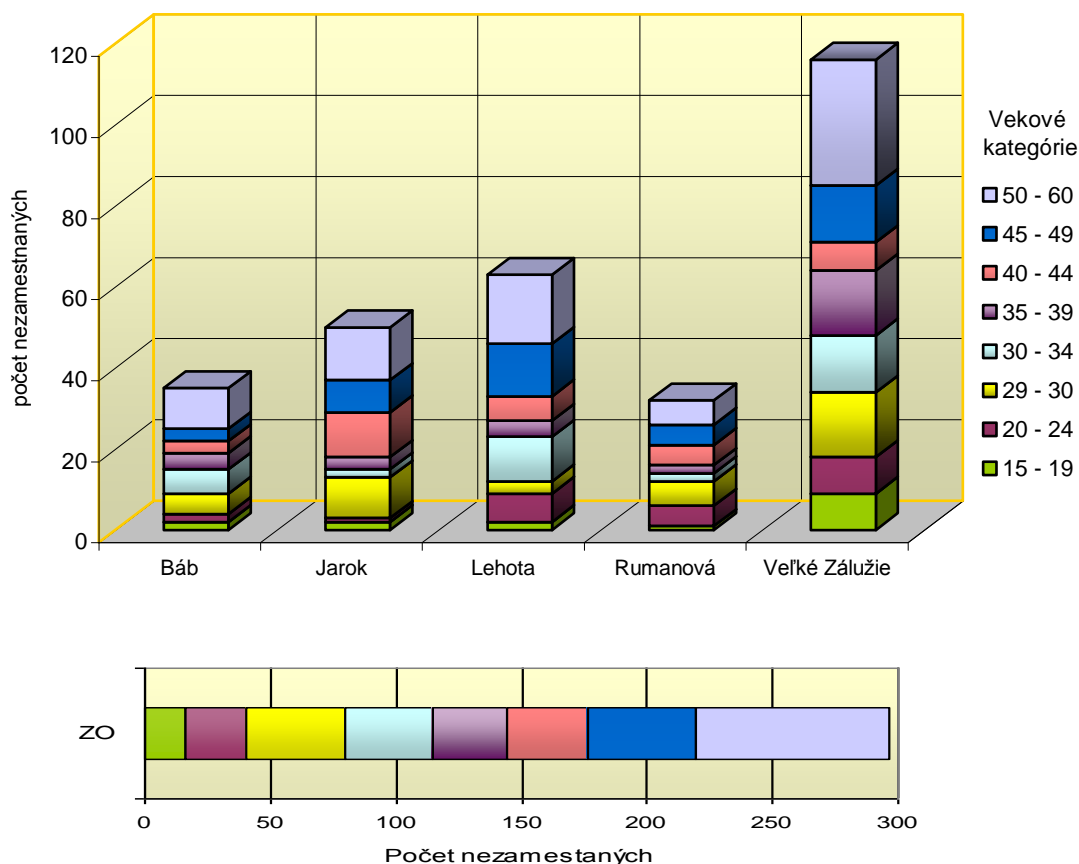
V mikroregióne mierne prevláda dlhodobá nezamestnanosť nad krátkodobou nezamestnanosťou. Dlhodobá nezamestnanosť sa podieľa na celkovej nezamestnanosti necelou tretinou (29,82 %). Má významné postavenie v každej obci mikroregiónu (graf č. 16).

Graf č. 16 - Nezamestnanosť v obciach mikroregiónu podľa dĺžky nezamestnanosti (r. 2006)

Najťažšie sa na trhu práce uplatňujú skupiny obyvateľstva s nižším vzdelaním najmä so základným a obyvateľstvo vyšších vekových kategórií najmä vo veku nad 50 obyvateľov (graf č. 17). Ťažšie sa na trhu práce uplatňujú aj absolventi škôl, ktorí nemajú žiadnu prax.

Graf č. 17 - Nezamestnanosť v obciach mikroregiónu podľa veku (r. 2006)

Transformačné zmeny, ktoré nastúpili po r. 1989, spôsobili zmeny v štruktúre EAO podľa spoločenskej skupiny (tab. č. 18, graf č. 18). Popri zamestnancoch sa objavila nová skupina – podnikatelia, ktorá začína nadobúdať stále významnejšie miesto v rozvoji územia mikroregiónu a jeho obcí. V roku 2001 v mikroregióne podnikalo 384 podnikateľov. Svoju aktivitu realizujú v každej obci mikroregiónu s najväčšou koncentráciou vo Veľkom Záluží (199).

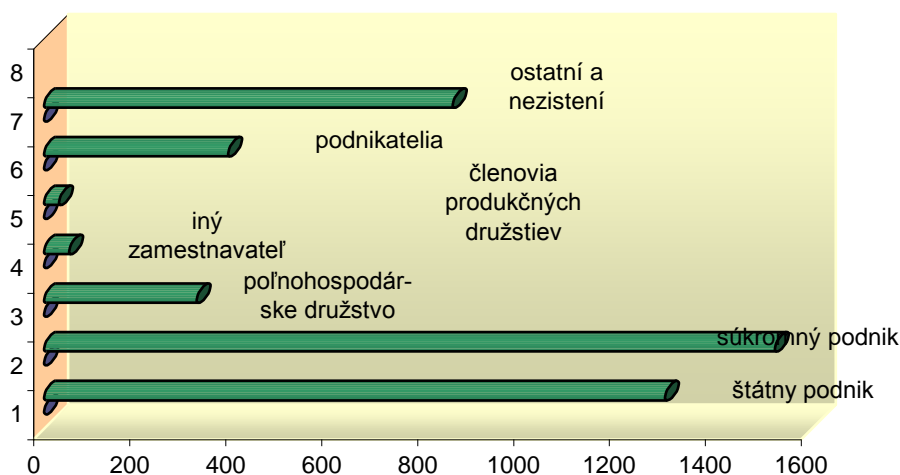
Tab. č. 18 - Ekonomicky aktívne obyvateľstvo podľa spoločenskej skupiny v obciach mikroregiónu (r. 2001)

Obec	spoločenská skupina															
	zamestnanci v								ČPD		P		O		EAO	
	ŠP		SP		PD		IZ		abs.	%	abs.	%	abs.	%	abs.	%
Báb	130	29,61	140	31,89	59	13,44	8	1,82	1	0,23	60	13,67	41	9,34	439	100,00
Lehota	259	29,53	322	36,72	41	4,68	8	0,91	2	0,23	60	6,84	185	21,09	877	100,00
Jarok	278	32,60	265	31,00	69	8,10	12	1,40	24	2,80	53	6,20	153	17,90	854	100,00
Rumanová	82	22,80	104	28,90	49	13,60	1	0,30	-	-	12	3,40	112	31,00	360	100,00
Veľké Zálužie	546	28,30	693	35,90	100	5,20	24	1,20	5	0,30	199	10,30	361	18,70	1928	100,00
mikroregión	1295	29,05	1524	34,18	318	7,13	53	1,19	32	0,72	384	8,61	852	19,12	4458	100,00

Zdroj: Sčítanie obyvateľov, domov a bytov 2001

ŠP - štátny podnik, SP - súkromný podnik, PD - poľnohospodárske družstvo alebo iná družstevná organizácia, IZ - iný zamestnávateľ, ČPD - členovia produkčných družstiev, P - podnikatelia, O - ostatní a nezistení, EAO - ekonomicky aktívne obyvateľstvo

Graf č. 18 - Ekonomicky aktívne obyvateľstvo podľa spoločenskej skupiny v obciach mikroregiónu (r. 2001)

Najdominantnejšou spoločenskou skupinou sú však stále zamestnanci (4 884 osôb), ktorí sa na EAO podieľajú 71,55 %. Zamestnanci nachádzajú pracovné príležitosti v štátnom sektore (1 295 osôb, tzn. 29,05 %), v súkromnom sektore (1 524 osôb, tzn. 34,18 %), v poľnohospodárskych družstvách alebo v inej družstevnej organizácii (318 osôb, tzn. 7,13 %), resp. u iného zamestnávateľa (53 osôb, tzn. 1,19 %). Štruktúru EAO podľa spoločenskej skupiny dopĺňajú členovia produkčných družstiev, vypomáhajúci obyvatelia v rodinných podnikoch a iní. Rozmiestnenie zamestnancov v štátnom a v súkromnom sektore podľa obcí poukazuje miernu prevahu súkromného sektoru okrem obce Jarok, kde je situácia opačná (tab. č. 18).

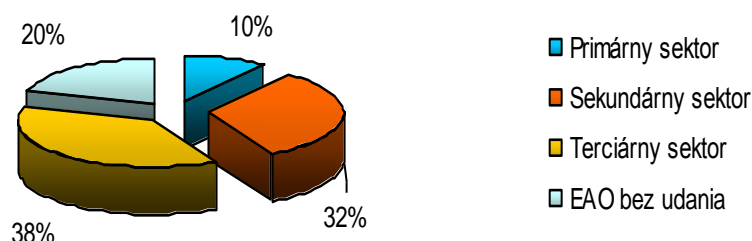
Ekonomicky aktívne obyvateľstvo možno charakterizovať i podľa sektorovej štruktúry hospodárstva (tab. č. 19, graf č. 19), kde najväčšia zamestnanosť je terciárnom sektore, v ktorom našlo pracovné možnosti 38,18 % zamestnaných obyvateľov mikroregiónu. Sekundárny sektor reprezentovaný priemyselnou a stavebnou aktivitou zamestnával necelú jednu tretinu EAO (32,30 %). V primárnom sektore, najmä v poľnohospodárstve, pracuje jedna desatina EAO.

Tab. č. 19 - Ekonomicky aktívne obyvateľstvo v sektoroch hospodárstva v obciach mikroregiónu (r. 2001)

Obec	Primárny sektor	Sekundárny sektor	Terciárny sektor	EAO bez udania	Spolu
Báb	71	144	168	56	439
Lehota	67	301	357	152	877
Jarok	120	260	300	174	854
Rumanová	52	104	107	97	360
Veľké Zálužie	132	631	770	395	1928
mikroregión	442	1440	1702	874	4458

Zdroj: Sčítanie obyvateľov, domov a bytov, 2001

Graf č. 19 - Ekonomicky aktívne obyvateľstvo v sektoroch hospodárstva v obciach mikroregiónu (r. 2001)

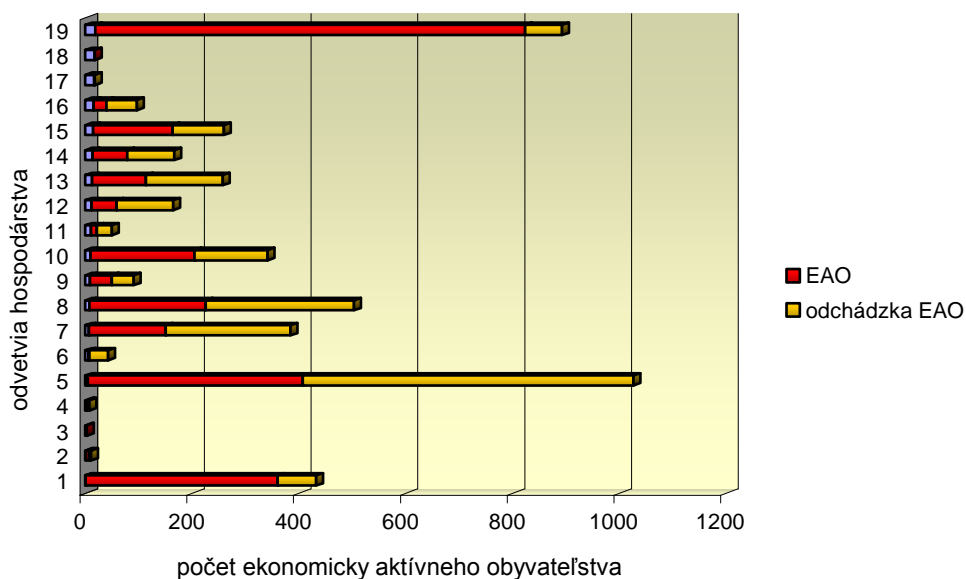
V štruktúre EAO podľa odvetví hospodárstva (tab. č. 20) patrí najviac EAO k výrobným odvetviám, tzn. k priemyselnej činnosti (22,92 %), stavebníctvu (8,48%) a k poľnohospodárskej výrobe (9,69 %). Z nevýrobných odvetví je v popredí zamestnanosť v obchodných službách (veľkoobchod a maloobchod, oprava motorových vozidiel, motocyklov a spotrebného tovaru), ktorá dosahuje 11,12 %-ný podiel na EAO mikroregiónu.. Verejná správa a obrana, povinné sociálne zabezpečenie ako i zdravotníctvo spolu so sociálnou starostlivosťou majú vyrovnaný podiel 5,49 %. Významné postavenie v štruktúre zamestnanosti majú i ďalšie odvetvia ako školstvo, doprava a pod. (tab. č. 20, graf č. 19).

Tab. č. 20 - Ekonomicky aktívne obyvateľstvo podľa odvetví hospodárstva v obciach mikroregiónu (r. 2001)

Odvetvie hospodárstva	Ekonomicky aktívne osoby v obciach					
	Báb	Lehota	Jarok	Rumanová	Veľké Zálužie	mikroregión
1. Poľnohospodárstvo, poľovníctvo a súvisiace služby	71	65	115	52	129	432
2. Lesníctvo, ťažba dreva a pridružen. služby	-	1	5	-	3	9
3. Rybolov, chov rýb	-	-	-	-	-	-
4. Ťažba nerastných surovín	-	1	2	-	1	4
5. Priemyselná výroba	81	220	189	69	463	1022
6. Výroba a rozvod elektriny, plynu a vody	4	6	10	3	14	37
7. Stavebníctvo	59	74	59	32	154	378
8. Veľkoobchod a maloobchod, oprava motor. vozidiel, motocyklov a spotr. tovaru	41	113	71	32	239	496
9. Hotely a reštaurácie	18	12	16	9	27	82
10. Doprava, skladovanie a spoje	25	51	35	15	81	207
11. Peňažníctvo a poisťovníctvo	2	8	5	4	20	39
12. Nehnuteľnosti, prenajímanie a obchodné služby, výskum a vývoj	10	37	37	7	62	153
13. Verejná správa a obrana, povinné sociálne zabezpečenie	29	55	56	15	90	245
14. Školstvo	16	41	26	10	60	153
15. Zdravotníctvo a sociálna starostlivosť	16	18	40	4	167	245
16. Ostatné verejné, soc. a osobné služby	11	22	14	11	23	81
17. Súkromné domácnosti s domácim personálom	-	1	-	-	-	1
18. Exteritoriálne organizácie a združenia	-	-	-	-	-	-
19. EAO bez udania odvetví	56	152	174	97	395	874
Spolu	439	877	854	360	1 928	4458

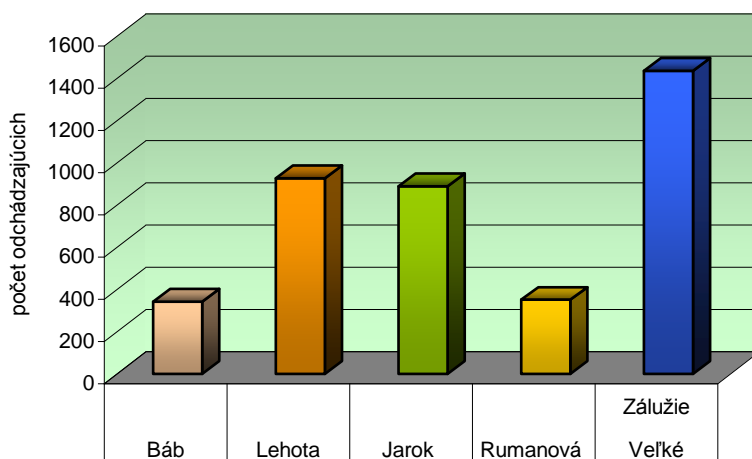
Zdroj: Sčítanie obyvateľov, domov a bytov, 2001

Graf č. 19 – Ekonomicky aktívne obyvateľstvo podľa odvetví hospodárstva v mikroregióne (r. 2001)

I keď sa v mikroregióne rozvíja podnikateľská aktivita, obyvateľstvo nenachádza dostatok pracovných príležitostí, čo obyvateľov núti za prácou migrovať. Na odchádzke za prácou mimo trvalého bydliska sa zúčastňuje takmer 45 % EAO (graf č. 20, tab. č. 21). Odchádzka za prácou smeruje hlavne do krajského mesta Nitra, ktoré má diverzifikovanú štruktúru pracovných príležitostí. Najviac odchádzajúcich osôb je z najväčšej obce mikroregiónu Veľkého Zálužia a následne z obcí Lehota a Jarok. V prepočte na 100 ekonomicky aktívnych obyvateľov obce dosahuje najvyššie hodnoty obec Jarok (53,6 obyv./100 EAO) a Rumanová (50,00 obyv./100 EAO). Najlepšia situácia je v obci Lehota, kde intenzita odchádzky je len 25,83 obyv./100 EAO).

Graf č. 20 - Odchádzka ekonomicky aktívneho obyvateľstva z obcí mikroregiónu (r. 2001)

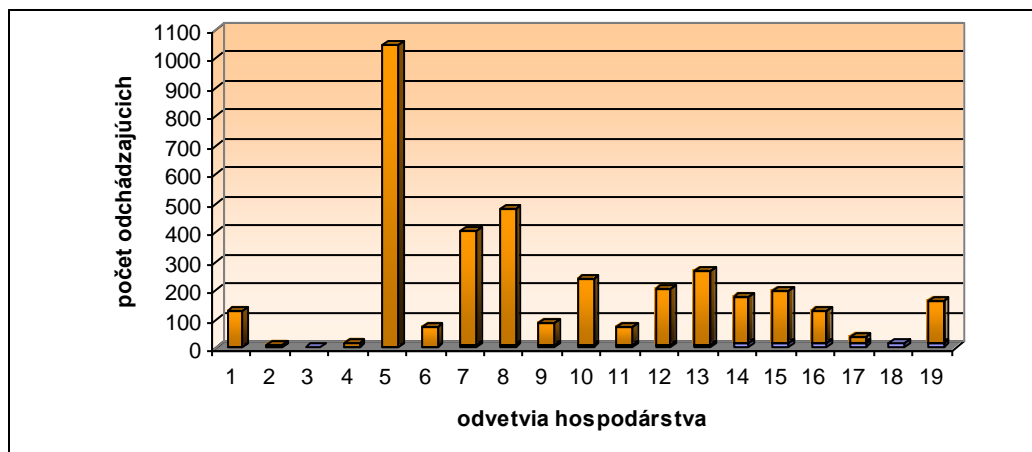
Tab. č. 21 - Odchádzka do zamestnania mimo obec bývania ekonomicky aktívnych obyvateľov v obciach mikroregiónu (r. 2001)

Odvetvie hospodárstva	odchádza EAO do zamestnania					
	Báb	Lehota	Jarok	Rumanová	Veľké Zálužie	mikroregión
1. Poľnohospodárstvo, poľovníctvo a súvisiace služby	5	11	24	9	23	72
2. Lesníctvo, ťažba dreva a pridruž. služby	-	1	1	-	1	3
3. Rybolov, chov rýb	-	-	-	-	-	-
4. Ťažba nerastných surovín	-	1	2	-	1	4
5. Priemyselná výroba	42	160	157	53	207	619
6. Výroba a rozvod elektriny, plynu a vody	4	6	10	3	12	35
7. Stavebníctvo	34	45	41	28	86	234
8. Veľkoobchod a maloobchod, oprava motor. vozidiel, motocyklov a spotr. tovaru	16	72	46	27	117	278
9. Hotely a reštaurácie	8	5	10	4	14	41
10. Doprava, skladovanie a spoje	18	38	19	12	50	137
11. Peňažníctvo a poisťovníctvo	1	5	5	4	13	28
12. Nehnutelnosti, prenajímanie a obchodné služby, výskum a vývoj	7	26	26	4	43	106
13. Verejná správa a obrana, povinné sociálne zabezpečenie	9	39	38	7	51	144
14. Školstvo	7	24	16	6	35	88
15. Zdravotníctvo a sociálna starostlivosť	11	16	34	4	31	96
16. Ostatné verejné, soc. a osobné služby	4	17	13	9	14	57
17. Súkromné domácnosti s domácim personálom	-	1	-	-	-	1
18. Exteritoriálne organizácie a združenia	-	-	-	-	-	-
19. EAO bez udania odvetví	8	3	16	10	32	69
Spolu	174	470	458	180	730	2 012

Zdroj: Sčítanie obyvateľov, domov a bytov, 2001

Z tab. č. 21 a grafu č. 20 je zrejmé, že obyvateľstvo mikroregiónu odchádza za prácou takmer do všetkých odvetví hospodárstva. Najviac odchádza do priemyslu, ktorý sa na celkovej mobilite za prácou podieľa 30,76 %. Do odvetví obchodných služieb a stavebníctva je odchádzka 13,82 – 11,63%. Pomerne nízka je odchádzka EAO do poľnohospodárstva (graf č. 21).

Graf č. 21 - Odchádzka do odvetví hospodárstva mimo obec bývania EAO v mikroregióne (r. 2001)

Ekonomický rozvoj obcí je ovplyvňovaný najmä rozvojom **súkromného sektoru**, ktorý ponúka pracovné príležitosti okrem poľnohospodárstva, vo viacerých oblastiach hospodárstva. Na území mikroregiónu podniká viacero podnikateľov nielen v oblasti obchodnej sféry ale i v oblasti dopravných služieb, drevovýroby, stavebníctva, klampiarskych prác ale i drobných služieb ako napr. kaderníckych, krajčírskych, stolárskych atď. Mnohí z nich poskytujú pracovné príležitosti v mikroregióne. Podnikateľská aktivita jednotlivých obcí sa odlišuje nielen v počte podnikateľov ale aj v ich orientácii. Najnižšia aktivita je v malých obciach regiónu. Špecifické postavenie majú väčšie obce ako Veľké Zálužie, Jarok a Lehota, kde je koncentrovaných najviac podnikateľov mikroregiónu.

Za ťažiskové a základné hospodárske odvetvie celého územia sa naďalej považuje **poľnohospodárstvo**. Prírodné podmienky územia umožňujú intenzívne poľnohospodárstvo, mikroregión je súčasťou obilnice Slovenska s rozvinutou živočíšnou výrobou.

Poľnohospodárstvo tu má svoje tradície, čo sa prejavuje v spätosti obyvateľstva s pôdou. V rastlinnej výrobe má dominantné postavenie pestovanie obilovín, najmä pšenice, ktorej produkcia poklesáva v prospech pestovania kŕmneho obilia najmä jačmeňa a kukurice. Vzrastajúci trend má aj pestovanie olejní a zeleniny.

Pracovnú príležitosť v poľnohospodárskej výrobe nachádza 9,69 % EAO. Predpokladá sa, že zamestnanosť v tomto odvetví hospodárstva sa bude naďalej znižovať. Dnes na poľnohospodárskej pôde hospodária okrem poľnohospodárskych družstiev aj iné subjekty, ako napr. spoločnosti s ručením obmedzeným a súkromne hospodáriaci roľníci. I keď sa forma vlastníctva v poľnohospodárskych družstvách po roku 1992 zmenila, len pomaly sa menil charakter riadenia podnikov. Pred rokom 1999 sa z mnohých prosperujúcich poľnohospodárskych podnikov stali ak nie stratové tak málo efektívne podniky, ktoré pri transformácii vlastníctva pristúpili k hromadnému prepúšťaniu pracovníkov. Reštrukturalizácia poľnohospodárstva mala veľmi negatívny vplyv na zamestnanosť mikroregiónu a spôsobila prudký nárast nezamestnanosti v tomto typicky poľnohospodárskom území. Práve poľnohospodárstvo bolo charakteristické tzv. prezamestnanosťou ako i zamestnanosťou marginálnych skupín obyvateľstva, ktoré nenašli uplatnenie na trhu práce a zaradili sa prevažne medzi dlhodobo nezamestnaných.

Dominantnú časť poľnohospodárskych aktivít v mikroregióne realizujú poľnohospodárske subjekty - PD Jarok, PD Rumanová, PD Veľké Zálužie a dve firmy FERTILAGRI TRADING SK, s.r.o. Báb a AGROL s.r.o. Lehota. Poľnohospodárske družstvá sú charakteristické zmiešaným typom hospodárstva, kde popri rastlinnej výrobe je rozvinutá i živočíšna výroba zameraná na chov ošípaných, hovädzieho dobytku a hydiny. Obe poľnohospodárske firmy sa špecializujú na rastlinnú výrobu. Vo Veľkom Záluží a v Jarku má svoje prevádzky i Liaharenský podnik, a.s., Nitra. Postavenie v poľnohospodárskej výrobe majú i súkromne hospodáriaci roľníci, zastúpení v každej obci mikroregiónu, ktorí sa orientujú najmä na rastlinnú výrobu.

Dôležité miesto v hospodárstve mikroregiónu má aj **priemysel**, reprezentovaný viacerými menšími firmami.

Významnou priemyselnou lokalitou mikroregiónu je Veľké Zálužie, kde sa nachádza i najväčší priemyselný závod HSH s.r.o., ktorý sa zameriava na spracovanie hydiny. Poskytuje pracovnú príležitosť cca 230 zamestnancom. Významným priemyselným podnikom je i firma NIROTECH s.r.o., charakteristická spracovaním nerezu. Zamestnáva 52 zamestnancov. Štruktúru priemyslu dopĺňa viacero menších podnikov, ktoré poskytujú pracovné možnosti nielen domácim obyvateľom ale i obyvateľom susedných obcí. Obrábaním kovov sa zaoberajú napr. firmy HUMERY SLOVAKIA, s.r.o., BH METAL, s.r.o., ASTAN, s.r.o. Spracovaním dreva a výrobou výrobkov z dreva sú známe stolárske firmy, napr. Peter Patúc PTC, resp. EVIS s.r.o., ktorý sa zaoberá aj výrobou nábytku. Väčšou firmou tohto odvetvia je

SKIPPI Nitra, s.r.o. so 72 zamestnancami. Textilná výroba je realizovaná vo firme NOYDUE, s.r.o. - jej produkty sa exportujú do najmä do Talianska.

I v ostatných obciach regiónu je priemyselná výroba zastúpená. Napr. v obci Jarok firmou Jozef Boledovič - DREKON (výroba nábytku, dverí a eurookien), firmou Jozef Nosek - f. NOSEK (oprava motorových vozidiel), Výroba stavebno-stolárska a tesárka - Jozef Novák V obci sa etabluje aj firma LASERCUT, s.r.o. s medzinárodnou účasťou.

V obci Rumanová je priemyselná výroba zameraná na výrobu vzduchotechniky. Firma TECHNOV s.r.o. Rumanová nielen vyváža svoje výrobky do krajín EÚ, ale zároveň poskytuje aj ich montáž.

Priemyselná výroba v obci Lehota je zastúpená napr. výrobou betónových žľabov, poklopov, skruží a obrubníkov vo firme Jozef Varga V+V BETÓN. Na kovovýrobu sa orientuje napr. Jozef Zajko KVZ – Jomaz, podobne Andrej Križanovič - K-Kováčstvo a iní. STAVDUB, s.r.o. sa zameriava na pomocné a prípravné práce pre stavbu. Potravinárska výroba je v obci zastúpená lisovaním oleja vo firme Rajtar. Realizáciou jednoduchých stavieb, drobných stavieb a ich zmien sa zaoberá firma PEGAS NR s.r.o.

I v obci Báb majú lokalizované svoje aktivity firmy. Napr. CD - TEN spol. s r.o., GIVA, s.r.o., IF PROFIT s.r.o., MACTE ANIMO Slovakia, s.r.o., ZDB, spol. s r.o.

Tým, že sa v mikroregióne rozvíjajú hospodárske aktivity, začínajú sa rozvíjať aj stavebné firmy. Napr. vo Veľkom Záluží Jozef Kalis KRAFT - KALIS, Pavel Kalis – INJEKT, s.r.o., STAVREK- Veľké Zálužie, s.r.o. a iné.

V obciach sa rozvíja i podnikateľská aktivita **nevýrobných sektorov**. Vo veľkej miere sa orientuje najmä na obchodné služby, ktoré sú zastúpené v každej obci. Zabezpečujú základné životné podmienky človeka, ako sú predajne potravín, textilu, resp. ďalších druhov tovaru. Rôznorodosť obchodnej siete je v úzkej väzbe na veľkosť sídla.

Podnikateľská činnosť živnostníkov sa zameriava aj na služby dopravy - s dôrazom na nákladnú dopravu, napr. v obci Jarok - Tibor Žáčik Autodoprava, Jozef Ratica Nákladná autodoprava.

Územie mikroregiónu má na podnikanie vhodné podmienky. Disponuje voľnými i nevyužitými priestormi a preto sa plánuje na jeho území aj so zriadením priemyselných parkov, resp. priemyselných zón, ktoré by umožnili ďalší rozvoj tohto priestoru. S ich realizáciou sa predpokladá v obciach Báb, Veľké Zálužie a Jarok. V obci Rumanová je v rámci schváleného územného plánu vyčlenená zóna na väčšie investičné zámery do priemyslu ako i ďalších výrobných odvetví, logistiky a technickej infraštruktúry. Táto lokalita určená na rozvoj podnikateľských aktivít by sa mohla významne podpísať nielen na rozvoji obce ale aj celého mikroregiónu.

V rámci mikroregiónu sa i v obciach Báb, Rumanová, Veľké Zálužie a v susedných obciach Pata a Pusté Sady uvažuje s výstavbou veterného parku s počtom 10 - 13 elektrární na výrobu ekologickej energie a následného predaja do siete elektrizačnej sústavy SR. Veterný park môže poskytnúť návštevníkom územia aj turistickú zaujímavosť.

1. 1. 5. 3 Majetok a rozpočet

Na ekonomickom rozvoji obcí mikroregiónu sa podieľa miestna samospráva okrem riadenia i prostredníctvom využívania ich majetku a disponibilných finančných prostriedkov. Na rozvoj obcí môžu prostredníctvom finančných tokov vplývať aj združenia alebo nadácie ako súčasť nevládneho sektoru, ich podiel je však na ekonomickom rozvoji obcí minimálny.

Priame vstupovanie miestnych samospráv do ekonomického rozvoja obcí a celého mikroregiónu je značne diferencované a je ovplyvnené predovšetkým veľkosťou obce, ktorá vplýva ako na veľkosť príjmov, tak aj na rozsah disponibilného majetku a jeho štruktúru i schopnosťou samosprávneho manažmentu, ktorý rozhoduje o finančnom hospodárení a ktorý sa aktivizuje pri získavaní ďalších finančných prostriedkov z rôznych grantových schém.

Celkový objem finančných prostriedkov, ktorými disponujú obce v mikroregióne, predstavuje 143,909 mil. Sk. Z týchto prostriedkov musia obce zabezpečovať všetky samosprávne úlohy, ktoré im vyplývajú zo Zákona o obecnom zriadení, ďalej nové kompetencie, ako aj rozvojové programy.

Celkový objem príjmov je v obciach značne diferencovaný. V celkových príjmoch obce prepočítaných na jedného obyvateľa sa výrazne odrážajú nielen rozdielne prístupy samosprávneho manažmentu k finančnému hospodáreniu, ale aj rozdielne výšky decentralizačných dotácií súvisiacich s prenosom kompetencií na obce. V mikroregióne najväčšou finančnou silou disponuje obec Veľké Zálužie, ktorej celkové príjmy na obyvateľa takmer dvojnásobne prevyšujú finančnú silu na obyvateľa ostatných obcí okrem obce Báb. Ostatné obce ju majú pomerne vyrovnanú (tab. č. 22, graf č. 22). Priemerná finančná sila v mikroregióne dosiahla v r. 2005 hodnotu 15 740 Sk na osobu.

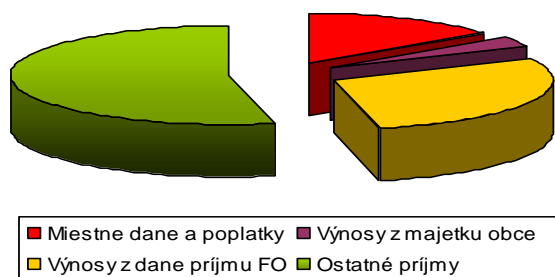
Analýza rozpočtu obcí mikroregiónu poukazuje na skutočnosť, že základ príjmov tvoria takmer 50 % ostatné príjmy. Po nich nasledujú 28,36 % výnosy z daní príjmu fyzických osôb, 14,94 % miestne dane a poplatky, výnosy z majetku obcí predstavujú 2,83 %.

Tab. č. 22 - Štruktúra rozpočtových príjmov obciach mikroregiónu v mil. Sk (r. 2005)

Obec	Miestne dane a poplatky		Výnosy z majetku obce	Výnosy z dane príjmu FO	Ostatné príjmy	Príjmy spolu	Celkový príjem obce v tis. Sk na 1 obyvateľa
	mil. Sk	%					
Báb	mil. Sk	2,241	0,377	4,163	8,602	15,383	15,910
	%	14,57	2,45	29,51	55,92	100,00	
Lehota	mil. Sk	0,763	1,558	8,048	7,213	17,581	9,773
	%	4,3	8,9	45,8	41	100,00	
Jarok	mil. Sk	3,453	0,169	7,035	6,631	17,288	9,485
	%	19,97	0,98	40,69	33,36	100,00	
Rumanová	mil. Sk	1,087	0,636	3,353	2,527	7,603	9,722
	%	14,30	8,35	44,10	33,34	100,00	
Veľké Zálužie	mil. Sk	14,504	1,438	19,263	54,525	89,730	22,432
	%	16	2	21	61	100,00	
mikroregión spolu	mil. Sk	22,048	4,178	41,862	79,498	147,585	15,740
	%	14,93	2,83	28,36	53,87	100,00	

Zdroj: Obecné úrady, 2006

Graf č. 22 - Štruktúra finančných príjmov v mikroregióne (r. 2005)

Celkový objem výdavkov (tab. č. 23) je taktiež v jednotlivých obciach značne rozdielny. Najvyššie výdavky mala v r. 2005 obec Veľké Zálužie, ktorá do činnosti obce ako aj do jej samotného rozvoja investovala viac ako 46, 750 mil. Sk. Najmenšie výdavky mala obec Rumanová - 6, 702 mil. Sk. Ostatné obce vydali na chod a rozvoj svojho územia finančné prostriedky v rozsahu 13 mil. - 18 mil. Sk.

Tab. č. 23 - Štruktúra rozpočtových výdavkov v obciach mikroregiónu (r. 2005)

Obec	Neinvestičné výdavky		Investičné výdavky	Výdavky spolu
	mil. Sk			
Báb	mil. Sk	11,703	1,729	13,432
	%	87	13	100,00
Lehota	mil. Sk	16,410	1,248	17,658
	%	92,9	7,1	100,00
Jarok	mil. Sk	14,088	3,099	17,187
	%	82	18	100,00
Rumanová	mil. Sk	5,592	1,110	6,702
	%	83,44	16,56	100,00
Veľké Zálužie	mil. Sk	42,180	46,750	88,930
	%	47	53	100,00
mikroregión spolu	mil. Sk	89,973	53,936	143,909
	%	62,52	37,48	100,00

Zdroj: Obecné úrady mikroregiónu, 2006

V rámci výdavkov smerovalo v priemere najviac financií na bežné (neinvestičné) účely (62,52 %), medzi ktorými bola väčšina finančných prostriedkov vynaložená na školstvo (41,12%) a vnútornú správu (38,22%). Menšiu položku (12,94%) tvorili vo výdavkoch náklady na miestne hospodárstvo. Ostatné sféry sa podieľali na výdavkoch podielom od 1,37 % do 3,20 % na celkových výdavkoch obcí mikroregiónu (tab. č. 24).

Tab. č. 24 - Štruktúra neinvestičných výdavkov obcí mikroregiónu (r. 2005)

Obec	Neinvestičné výdavky		Kultúra	Šport a telovýchova	Sociálna oblasť	Miestne hospodárstvo	Vnútorná správa	Školstvo
	mil. Sk							
Báb	mil. Sk	11,703	0,097	0,062	0,132	1,603	3,826	5,983
	%	100,00	0,83	0,53	1,13	13,70	32,69	51,12
Lehota	mil. Sk	16,411	0,348	0,365	0,171	5,791	4,133	5,603
	%	100,00	2,12	2,21	1,04	35,29	25,19	34,15
Jarok	mil. Sk	14,088	0,076	0,243	0,249	0,580	5,603	7,337
	%	100,00	0,54	1,72	1,77	4,12	39,77	52,08
Rumanová	mil. Sk	5,592	0,192	0,167	0,235	1,016	1,898	2,084
	%	100,00	3,43	2,99	4,20	18,17	33,94	37,27
Veľké Zálužie	mil. Sk	42,181	2,166	0,394	2,049	2,649	18,927	15,995
	%	100,00	5,13	0,93	4,86	6,28	44,87	37,92
mikroregión spolu	mil. Sk	89,974	2,879	1,231	2,836	11,639	34,387	37,002
	%	100,00	3,20	1,37	3,15	12,94	38,22	41,12

Zdroj: Obecné úrady mikroregiónu, 2006

Majetok, ktorým disponujú obce, využívajú na niekoľko účelov - na výkon samosprávy, na zabezpečenie samosprávnych funkcií a na podnikateľskú činnosť. Veľkosť ako aj štruktúra majetku je v obciach mikroregiónu veľmi diferencovaná a tým podmieňuje aj jeho využiteľnosť.

1. 1. 6 INFRAŠTRUKTÚRA

1. 1. 6. 1 Sociálna infraštruktúra

V každej obci mikroregiónu je vybudovaná základná infraštruktúra, ktorá je tvorená **maloobchodnou sieťou**, najmä predajňami potravín, resp. predajňami zmiešaného tovaru a pohostinstvami. Vo väčších obciach sú maloobchodné predajne obohatené o predajňu mäsa a údenín (Jarok, Lehota, Veľké Zálužie), ale aj o predajne textilu (Jarok, Lehota, Veľké Zálužie), predajňu s drogistickým tovarom (Veľké Zálužie) a predajňu kvetov (Rumanová, Jarok, Veľké Zálužie). Vo Veľkom Záluží sa nachádza kaviareň, internetová kaviareň a cukráreň. Cukráreň je i v Lehote, kde v letnom období je v prevádzke zmrzlináreň, podobne tak aj v Jarku. Vo viacerých obciach mikroregiónu sa nachádza reštaurácia. Predajne časopisov sú vo Veľkom Záluží, Jarku i v Lehote. K špeciálnym typom predajní patria aj špecializované predajne ako napr. predajňa záhradníckych potrieb (Lehota, Veľké Zálužie), predajňa stavebnín i železiarstva vo Veľkom Záluží. V obci Lehota je i stávková kancelária. Pri komunikácii R1 v katastrálnom území obce Báb je lokalizovaná čerpacia stanica.

Z ostatných služieb treba spomenúť kaderníctvo v Lehote, Jarku a vo Veľkom Záluží aj kozmetiku a posilňovňu. Práčovňa je v obci Lehota. V tejto obci je aj pneuservis. Takmer v každej obci sa nachádza stolárstvo. Pre potreby obyvateľov nielen obce Veľké Zálužie ale i celého mikroregiónu slúži kamenárstvo.

Najkomplexnejšiu obchodnú a službovú sieť má vybudovanú najväčšia obec mikroregiónu – Veľké Zálužie. Rozvinutejšiu obchodnú infraštruktúru majú i obce Jarok a Lehota. Najmenej rozvinutú obchodnú a službovú sieť majú Rumanová a Báb.

Zo školských a výchovných zariadení (tab. č. 25) sa vo všetkých obciach mikroregiónu nachádzajú materské školy, ktoré navštevuje 260 detí. Ich výchovu zabezpečuje 23 vychovávateľov. Deti z materskej školy môžu v školskej dochádzke pokračovať na základnej škole priamo v obci. Do základných škôl v mikroregióne chodí 970 žiakov, výučbu zabezpečuje 84 pedagógov. Všetky základné školy okrem ZŠ v Rumanovej majú 9-ročnú školskú dochádzku. V obci Rumanová je len I. stupeň (1. – 4. roč.) školskej dochádzky, druhý stupeň deti navštevujú v susednej obci Báb. Sieť školských zariadení dopĺňajú školské jedálne, školské kluby a športové zariadenia. V školskej jedálni ZŠ v Jarku obec zabezpečuje stravovanie pre starších občanov.

Tab. č. 25 - Kapacita školských zariadení v obciach mikroregiónu (r. 2005)

Obec	Materská škola		Základná škola	
	počet detí	počet vychovávateľov	počet detí	počet pedagógov
Báb	20	2	120	15
Jarok	40	5	200	14
Lehota	55	4	174	14
Rumanová	25	2	26	3
Veľké Zálužie	120	10	450	38
mikroregión	260	23	970	84

Zdroj: Obecné úrady, 2006

Zdravotnú starostlivosť zabezpečujú štyri zdravotné strediská. Obce Lehota, Báb a Rumanová majú jedného spoločného všeobecného lekára, ktorý striedavo ordinuje v ambulanciách v Bábě a Lehote. Obyvatelia obce Rumanová odchádzajú za zdravotnými službami do susednej obce Báb. V Lehote v zdravotnom stredisku ordinuje i detský a zubný lekár. I v obci Jarok je zriadené zdravotné stredisko s ordináciami zubného lekára, ktorý sem chodí raz do týždňa a preventívnou poradňou detského lekára. Blízkosť obce Jarok k mestu Nitra umožňuje využívať obyvateľom obce nielen služby všeobecného lekára ale následne realizovať aj potrebné odborné vyšetrenia. Pacienti si zároveň môžu vybrať lieky v blízkych mestských lekárnach. V akútnych prípadoch zdravotnú starostlivosť v Jarku zabezpečuje návštevna služba všeobecného lekára v mieste bydliska pacienta a agentúry domácej ošetrovateľskej služby na pokyn lekára. V zimnom období všeobecný lekár v úzkej spolupráci s lekárenskou službou pomáhajú starším a nevládnym osobám zabezpečiť lieky donáškovou službou z lekárne. Najväčším zdravotným strediskom mikroregiónu je zdravotné stredisko v obci Veľké Zálužie. Ordinuje tu praktický lekár pre dospelých, pre deti aj dorast. Pre potreby najmä chorých obyvateľov bola v obci zriadená lekáreň. Ďalšia lekáreň v mikroregióne je v obci Lehota.

V život ohrozujúcich prípadoch v mikroregióne zdravotnú starostlivosť vykonáva Rýchla zdravotná lekárska pomoc zo stanovíšť Nitry.

V obci Veľké Zálužie je zriadená Psychiatrická nemocnica, ktorá má nadregionálny význam s kapacitou 400 lôžok. Liečia sa tu pacienti nielen z okresu Nitra ale i zo susedných okresov. Je lokalizovaná v areáli CHA Veľkozálužský park.

Pre **kultúrnu a záujmovú činnosť** obyvateľov mikroregiónu sú v obciach mikroregiónu využívané kultúrne domy nachádzajúce sa v každej obci. Zariadenia tohto typu slúžia tiež pre spoločenské aktivity, napr. zábavy, posedenia so staršími, vystúpenia detí atď. Činnosť v nich vyvíjajú najmä kluby dôchodcov, kluby mladých a športové kluby. Realizujú sa v nich divadelné predstavenia, napr. divadelnej spoločnosti METEORIT v Rumanovej alebo skúšky a vystúpenia rôznych folklórnych skupín - napr. folklórnej skupiny BÁBČANKA (obec Báb), JAROČAN (Jarok), LEHOŤANKA (Lehota), TUMAN (Rumanová), UJLAČANKA a DRIENKA (Veľké Zálužie), speváckych skupín - spevácky zbor Duchovnej jednoty v Jarku, spevácky súbor ČERDAVANKA v Rumanovej, resp. dychových hudieb - napr. ZÁLUŽANKA vo Veľkom Záluží. V kultúrnych domoch realizujú svoju činnosť aj rôzne spolky či zväzy. Pri niektorých kultúrnych domoch funguje knižnica, resp. v nich sídli obecný úrad. Sieť kultúrnych zariadení dopĺňajú cirkevné zariadenia, ktoré sa nachádzajú v každej obci, rovnako aj rímskokatolícky kostol, dom smútku a cintorín. Farský úrad sa nachádza v štyroch obciach s výnimkou obce Rumanová, ktorej obyvatelia za matričnými službami odchádzajú do obce Báb.

V obci Rumanová je zriadený Náučný chodník – Meteorit Rumanová, ktorý poskytuje základné informácie nielen o náleze meteoritu v obci ale aj o obci samotnej.

Športové zariadenia v mikroregióne umožňujú rozvoj klasických športov najmä futbalu. Viacúčelové zatravnené športové ihriská umožňujú realizáciu ďalších športov ako volejbal, nohejbal. Športové zariadenia v obci Jarok dopĺňa minitelocvična a tenisové kurty. Minitelocvična, ktorá je súčasťou ZŠ, slúži nielen žiakom a učiteľom školy, ale aj obyvateľom obce (napr. aerobik žien). V obci je veľmi aktívna telovýchovná jednota FC 31 Jarok, ktorého súčasťou je A-mužstvo, mužstvo dorastu, mužstvo žiakov ako i žiaci v prípravke. V obci Lehota je zriadené miniihrisko pre pozemný hokej. Volejbalové ihrisko sa nachádza v Jarku, v Bábě a v Rumanovej, basketbalové ihrisko je len v Bábě. Pre záujemcov o športovú strelbu je v obci Veľké Zálužie a Rumanová vybudovaná strelnica. V mikroregióne sú tri posilňovne (vo Veľkom Záluží, v Lehote a v Jarku). Tenisové kurty sú vybudované v obciach Báb a Jarok.

Každá obec má obecný úrad, matriku a pobočku Poštovej banky. V obci Veľké Zálužie je aj pobočka Slovenskej sporiteľne. V každej obci je aj verejný telefónny automat, verejný rozhlas a požiarna zbrojnica (s výnimkou Lehoty).

1. 1. 6. 2 Technická a environmentálna infraštruktúra

Územie obcí mikroregiónu je elektrifikované a plynofikované. Dĺžka elektrických vedení je 57,5 km, dĺžka plynovodu je 44,96 km - s celkovým počtom prípojok 2 650. Pre distribúciu zemného plynu slúži VTL plynovod 300/25. Cez Veľké Zálužie do obce Báb je vedená odbočka VTL plynovodu DN 100 PN2.5 MPa.

Pitnú vodu využívajú obce zo skupinového vodovodu. Dĺžka vodovodu je 45,68 km. Toto napojenie je relatívne dobré. Správa vodovodov v rámci územia je v pôsobnosti Západoslovenskej vodárenskej spoločnosti, a.s. Nitra. Dominantným zdrojom skupinového vodovodu je zdroj Jelka, napojené naň sú obce Veľké Zálužie, Lehota a Jarok. Obec Báb a Rumanová majú vlastné zdroje pitnej vody, z ktorých zabezpečujú dodávku do celoobecných vodovodov.

V území mikroregiónu má vybudovanú kanalizáciu a ČOV len obec Veľké Zálužie. Jarok má spracovaný projekt kanalizácie spolu s výstavbou ČOV, v súčasnom období prebieha prvá etapa výstavby. S výstavbou kanalizačných sietí sa postupne predpokladá i v ostatných obciach.

Telekomunikáciu zabezpečuje telekomunikačná sieť s optickými káblami, výstavba ktorej by mala byť dokončená do roku 2008.

1. 1. 6. 3 Dopravná infraštruktúra

Centrálnou časťou územia mikroregiónu vedie, v smere zo západu na východ, cesta I 51/E571, ktorá jeho známa ako rýchlostná komunikácia R1 Bratislava – Nitra. Je súčasťou južnej dopravnej tepny Slovenska Bratislava - Košice. Na rýchlostnú komunikáciu sú napojené obce mikroregiónu pomocou ciest III. triedy. Do obce Báb sa odpája z R1 cesta III/51311, ktorá pokračuje do obce Rumanová, resp. ktorá prechádza aj Veľkým Zálužím a Lehotou. Obec Jarok na krajské mesto je napojená pomocou komunikácie III/05136.

Súčasná dĺžka cestných komunikácií na území mikroregiónu je 53,8 km. Obce majú priame autobusové spojenie s mestami Nitra, Trnava (Veľké Zálužie, Lehota, Báb), Bratislava (Veľké Zálužie, Lehota) a Hlohovec (Lehota).

V obciach popri miestnych obslužných a zberných komunikáciách nie sú vytvorené podmienky pre bezpečný pohyb chodcov, preto sa pre zlepšenie situácie uvažuje v mnohých z nich s dostavbou a rekonštrukciou chodníkov a miestnych komunikácií.

Obce mikroregiónu trpia nedostatkom spojov SAD, ktoré sú potrebné najmä pre zabezpečenie dochádzky do škôl a dennej dochádzky do zamestnania vo viacsmeňých prevádzkach.

1.1.7 KULTÚRNY A SPOLKOVÝ ŽIVOT

Obce mikroregiónu po celý rok žijú intenzívnym spoločenským životom, ktorý je veľmi úzko spojený predovšetkým s tradíciami územia. Zaujímavé podujatia pomáhajú nielen stmelovať komunitu miestnych obyvateľov, ale do mikroregiónu lákajú aj návštevníkov.

Kalendárium podujatí je uvedené v tab. č. 26.

Tab. č. 26 - Kalendárium podujatí v mikroregióne

Mesiac	Názov akcie	Organizátor	Miesto konania
Január	Ples KDH	KDH Veľké Zálužie	Veľké Zálužie
	Benefičný ples „Zabávajme sa pre svoje deti“	rodičovské združenie	Veľké Zálužie
	Krojová zábava	OÚ Jarok	Jarok
	Obecný ples	OÚ Jarok	Jarok
	Mariášový turnaj	OÚ Rumanová	Rumanová
Február	Fašiangové oslavy	Obecné úrady	Všetky obce
	Obecný ples	OÚ Veľké Zálužie	Veľké Zálužie
		ZÚ Báb	Báb
	Karneval žiakov základných a materských škôl	základné a materské školy	Všetky obce
	Stolnotenisový turnaj	OÚ Rumanová	Rumanová
	Odborné prednášky z vinohradníctva a vinárstva	Vinohradnícky spolok	Lehota
Strelecká súťaž	ZŠ Lehota	Lehota	
Marec	Degustácia vín	SZZ Veľké Zálužie	Veľké Zálužie
		VS Jarok	Jarok
	Vítanie jari	OÚ Rumanová, DS METEORIT	Rumanová
	5. ročník výstavy vín	Vinohradnícky spolok	Lehota
Apríl	Divadelné predstavenie	OÚ Veľké Zálužie	Veľké Zálužie
	Veľkonočná výstava	OÚ Veľké Zálužie	Veľké Zálužie
Máj	Stavanie mája	Obecné úrady	Všetky obce
	Deň matiek	Obecné úrady	Všetky obce
	Strelecké preteky	OÚ Rumanová	Rumanová
	Posvätenie viníc a degustácia	VS Jarok	Jarok
	Guláš fest – OÚ Lehota	OÚ Lehota + Piváreň Bako	Lehota
	Posedenie pri víne a vzorková degustácia lehotských vín	Vinohradnícky spolok	Lehota
Jún	Deň detí	Obecné úrady	Všetky obce
	Petropavlovský jarmok	OÚ Veľké Zálužie	Veľké Zálužie
	Folklórny deň – súťaž „Spieva celá rodina“	OÚ Jarok	Jarok
	Juniáles	OÚ Rumanová	Rumanová
	Strelecké preteky o Putovný pohár starostu obce	OÚ Rumanová, ZO ZTŠ Rumanová	Rumanová-strelnica
Júl	Futbalový turnaj o „Pohár starostu obce“	OÚ Jarok	Jarok
	Volejbalový turnaj	OÚ Rumanová, DS METEORIT	Rumanová
	Stolnotenisový turnaj	OÚ Rumanová	Rumanová
	Futbalový turnaj o pohár starostu obce	OÚ Rumanová, TJ Rumanová	Rumanová
August	Hodové slávnosti	OÚ Lehota	Lehota
	Vatra SNP	OÚ Rumanová	Rumanová
	Posedenie pri guláši	Poľovnícke združenie Rumanová	Rumanová
	Strelecké preteky – Veľká cena Agrokomplexu	OÚ Rumanová, ZO ZTŠ Rumanová	Rumanová- strelnica
September	Stretnutie folklórnych skupín	Folklórna skupina Ujlačanka	Veľké Zálužie
	Vinobranie	SZZ a OÚ Veľké Zálužie	Veľké Zálužie

	Výstava ovocia a zeleniny	SZZ Veľké Zálužie	Veľké Zálužie
	Svätohubertske slávnosti	PS Jarok	Jarok
Október	Hodové slávnosti	OÚ Rumanová	Rumanová
	Úcta k starším - posedenia	Obecné úrady	Všetky obce
November	Hodové slávnosti	OÚ Veľké Zálužie OÚ Jarok OÚ Báb	Veľké Zálužie Jarok Báb
	Výstava ovocia a ručných prác	Klub dôchodcov	Rumanová
December	Mikulášske posedenie	Obecné úrady	Všetky obce
	Vianočné posedenie pod jedličkou	Obecné úrady	Všetky obce
	Strelecké preteky	OÚ Rumanová	Rumanová
	Vianočné požehnanie vína	Vinohradnícky spolok	Lehota
	Hokejbalový turnaj	OÚ Lehota + OŠK	Lehota
	Vianočný stolnotenisový turnaj	Stolnotenisový oddiel	Lehota
Výstava adventných vencov	OÚ Lehota + Farský úrad Lehota	Lehota	

Zdroj: Obecné úrady, 2006

Na území mikroregiónu je bohatá aj spolková činnosť, zastúpená 15 spolkami resp. zväzmi. Združujú sa v nich všetci tí, ktorí majú svojho koníčka. V jednotlivých obciach pracujú spolky ako napr.:

- Veľké Zálužie - HKM Skauti, Hasičský zbor, Slovenský zväz záhradkárov (SZZ), Slovenský červený kríž a Lovecký spolok, Matica slovenská,
- Jarok - Slovenský zväz záhradkárov, Vinohradnícky spolok (VS) Stará hora – Jarok, Urbársky spolok, Slovenský zväz včelárov – obvod Jarok, Poľovnícka spoločnosť,
- Báb - Slovenský červený kríž, Poľovnícke združenie Báb,
- Lehota - Vinohradnícky spolok, Poľovnícky spolok Lehota, Zväz drobnochovateľov, Zväz invalidov, Jednota dôchodcov, Zväz záhradkárov
- Rumanová - Poľovnícke združenie Rumanová, Divadelná spoločnosť Meteorit Rumanová – DSMR, TJ Družstevník Rumanová, ZO ZTŠ Rumanová.

Obyvatelia mikroregiónu však majú najbližší vzťah k aktivitám spojených s prírodou – k poľovníctvu, záhradkárstvu a vinohradníctvu.

1. 1. 8 ENVIRONMENTÁLNE POMERY

Územie mikroregiónu patrí medzi oblasti s pomerne kvalitným stavom životného prostredia, bez výraznejších zdrojov znečisťovania.

Ovzdušie územia je zaťažované iba základnými znečisťujúcimi látkami (tuhé znečisťujúce látky a plynové exhaláty), pričom k najväčším producentom patrí komunálna energetika v zastúpení energetických zdrojov menších výrobných podnikov ako i domácností na tuhé palivo (emisie oxidu siričitého a oxidov dusíka). Menšou mierou sa na znečistení ovzdušia podieľa i prašnosť z automobilovej dopravy, produkujúca škodliviny z prevádzky spaľovacích motorov (oxid uhľnatý, oxid uhličitý, oxidy dusíka, prachové uhlíkovodíky, zlúčeniny olova). Okrem toho je ďalším, i keď minimálnym zdrojom znečisťovania, aj poľnohospodárska výroba, predovšetkým intenzívnym obrábaním pôdy a pozberovou úpravou produktov.

Vodstvo mikroregiónu je tvorené sieťou prírodných a vybudovaných vodných tokov s tečúcou vodou ako aj akumulovanou vodou vo vodných nádržiach spolu so zásobami podzemných vôd.

Stav povrchových vôd je v značnej miere ovplyvnený ich pomerne malým prietokom a znečistením predovšetkým prostredníctvom splaškových vôd z domácností v dôsledku absentujúcich kanalizácií.

Súčasná kvalita **pôd** územia je odrazom situácie predovšetkým v poľnohospodárstve a v doprave. Z činnosti poľnohospodárstva pochádza rôznorodý organický ako i anorganický odpad a z dopravy sú to hlavne látky z chemickej údržby ciest v zimnom období a plynné exhaláty. Lokálna kontaminácia pôd nastáva v mikroregióne v okolí skládok odpadu, poľných hnojísk, fariem živočíšnej výroby a hospodárskych dvorov poľnohospodárskych družstiev a v pásoch pozdĺž hlavných cestných ťahov.

Vážne ohrozenie pôdy predstavuje aj jej veterná a vodná erózia. Veternou eróziou sú ohrozené najproduktívnejšie pôdy územia, predovšetkým černoze, v oblastiach bez vegetačného krytu počas suchších období roka, a to najmä na piesočnatých až hlinitopiesočnatých pôdach využívaných ako veľkobloková orná pôda. Vodná erózia postihuje členitejšie časti pahorkatiny. Ochrana pôdy by mala byť založená najmä na vhodnom priestorovom členení pôdneho fondu, výsadbe ochranných vegetačných pásov a vhodných oševných postupoch.

Poškodenie a ohrozenie **bioty** a biodiverzity je sprievodným javom činnosti človeka v krajine. Prejavuje sa napr. stratou biotopov, znižovaním stupňa ekologickej stability, introdukciou nepôvodných druhov, poškodením bioty v dôsledku znečistenia pôd, vôd a pod. V mikroregióne súvisí s premenou prevažnej časti územia na poľnohospodárske pozemky alebo na urbanizované plochy, v dôsledku čoho väčšina pôvodných druhov rastlín a živočíchov z tejto oblasti vymizla úplne alebo bola obmedzená na relatívne nepoškodené zvyšky biotopov.

Nepriaznivé nepriame vplyvy činnosti človeka na rastlinstvo a živočíšstvo sa prejavujú pozdĺž dopravných koridorov – cestných komunikácií a železničných tratí.

Medzi najvýraznejšie **rizikové faktory** územia sú zaradované odpady. Na základe rôznych druhov odpadov vyprodukovaných či už obyvateľmi alebo organizáciami sa uskutočňuje i rôzne nakladanie s odpadmi. Vo väčšine obcí prebieha separovaný zber odpadu. Pre obce mikroregiónu by v budúcnosti bolo vhodné zavádzať aj ďalšie spôsoby nakladania s odpadmi, ako napr. kompostovanie rastlinného odpadu, využívanie bioodpadu a pod. Skládka odpadu sa nachádza v obci Rumanová. V období rokov 2008 – 2009 sa uvažuje s jej uzatvorením a rekultiváciou.

Ďalším rizikovým faktorom územia je hluk, ktorý je najintenzívnejší v blízkosti dopravných komunikácií - najmä v blízkosti komunikácie R1.

Radónové riziko je na území mikroregiónu minimálne.

1. 2 PRIESKUM NÁZOROV OBYVATEĽOV

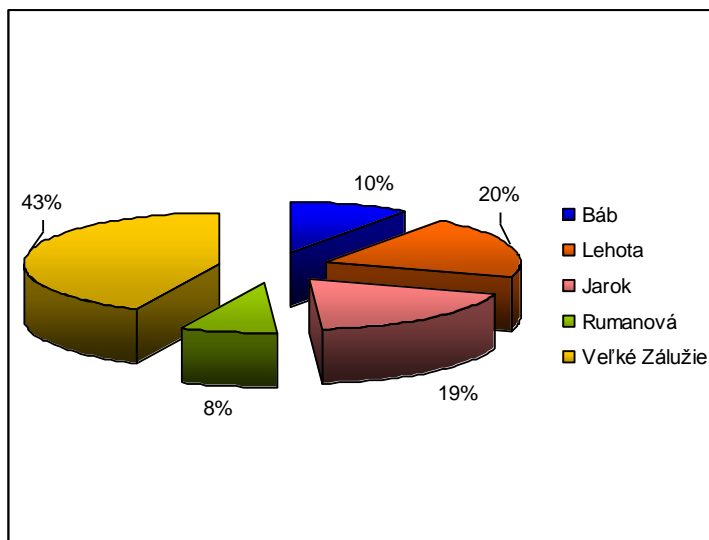
Do plánovania sociálneho a hospodárskeho rozvoja je dôležité zapájať aj obyvateľstvo obcí, pretože práve participácia miestneho obyvateľstva na veciach verejných zahŕňa najefektívnejšie riešenie ekonomických, sociálnych a environmentálnych problémov.

Z tohto dôvodu je percepčný výskum nevyhnutný. Percepcia prostredia je vnútorný proces, ktorý prebieha v človeku prostredníctvom zmyslov, ktorými prijíma informácie o reálnom svete a následne ich triedi podľa vlastných hodnotových kritérií. Práve obsah, kvalita a intenzita vzťahu človeka k územiu, v ktorom žije a býva, významne ovplyvňuje i jeho správanie a aktivitu. Ak má človek vytvorený pozitívny vzťah k územiu svojho života a práce, odrazí sa to v celkovom spektre jeho činností.

V súvislosti s programom hospodárskeho a sociálneho rozvoja bol v obciach mikroregiónu realizovaný prieskum s cieľom zistenia názorov a potrieb obyvateľstva obce. V rámci prieskumu bolo anketovaných 223 osôb, tzn. 5 % ekonomicky aktívneho obyvateľstva mikroregiónu (graf č. 23). Otázky boli formulované tak, aby respondenti mali na výber niekoľko možností na výber a zároveň mali vyčlenený priestor na vlastné názory a námety (k dispozícii mali uzatvorené i otvorené otázky). Výsledky tohto prieskumu predstavujú podklad pre tvorbu SWOT analýzy a aj pre formovanie stratégie obce.

Zistené výsledky naznačujú nižšiu informovanosť obyvateľstva o rozvojových aktivitách a živote v mikroregióne, ale zároveň poukazujú na záujem a ochotu obyvateľov aktívne pomáhať pri rozvoji obce a tým aj pri rozvoji mikroregiónu.

Graf č. 23 - Podiel respondentov obcí mikroregiónu na prieskume

Kvalitu životných podmienok obyvateľstva ovplyvňuje najmä sociálna vybavenosť obce. Z tohto pohľadu sa názory obyvateľstva na vybrané životné podmienky rôznia v závislosti od príslušnej životnej podmienky (tab. č. 27, graf č. 24). Respondenti hodnotili spokojnosť s vybranými aktivitami a ich vybavenosťou v rámci sociálnej infraštruktúry školskými známkami 1-5. Z obchodnej siete hodnotili zariadenia potravín, drogérie a maloobchodu, ďalej školskú a zdravotnícku starostlivosť, možnosti kultúry, rekreácie a športového vyžitia ako aj technickú vybavenosť obce.

Tab. č. 27 - Spokojnosť obyvateľov obcí mikroregiónu s vybranými životnými podmienkami vyjadrená známkami

	Potraviny	Drogéria	Priemyselný tovar	Školská starostlivosť	Lekárska starostlivosť	Kultúra	Šport	Rekreácia a oddych	Technická infraštruktúra	Mikroregión priemer
Báb	2	3,2	5	3,3	3,5	2,8	2,6	3,9	2,5	3,4
Jarok	2	2,3	5	2,2	3,1	2,5	1,9	4,1	3,1	3,2
Lehota	2,1	2,3	3	2,8	2,1	3,1	3,	3,7	2,1	2,7
Rumanová	2,4	3	5	2,1	5	2,6	2,7	3,8	2,9	3,8
Veľké Zálužie	2,3	2	3	1,8	2,5	3,3	3,5	4,2	2,3	2,8

Ďalšia otázka sa týkala troch služieb, ktoré v obci najviac chýbajú. Vo Veľkom Záluží je to lepšia predajňa potravín - 76%, domov dôchodcov – 65% a možnosti kultúrneho vyžitia – 52% respondentov.

V Lehote zo služieb obyvateľom najviac chýba predajňa priemyselného tovaru – 56%, predajňa potravín - 42% a kaderníctvo – 41% respondentov.

V Jarku je to lepšia predajňa potravín – 79%, cukráreň – 56% a stály zubár – 52% respondentov.

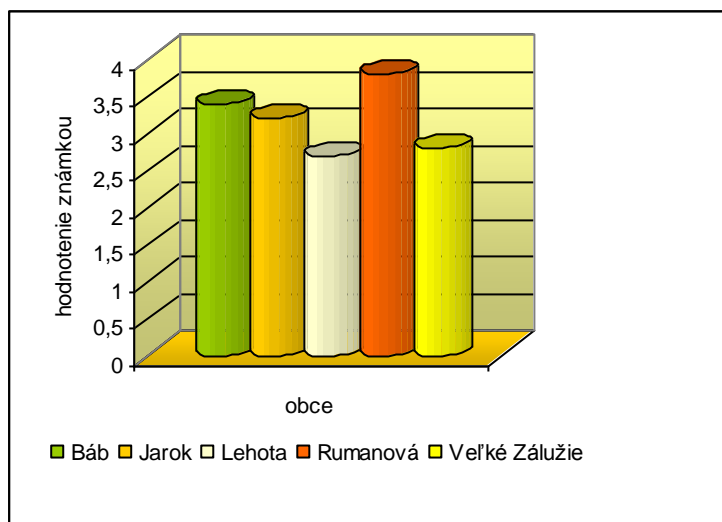
V Bábe zasa kaderníctvo – 56%, drogéria – 29% a cukráreň – 27 % respondentov.

V Rumanovej obyvateľom najviac chýba lekár – 75%, lepšia predajňa potravín – 69% a kaderníctvo – 64% respondentov.

S touto otázkou úzko súvisí i názor respondentov, čo by sa malo dobudovať resp. zmeniť. Až 75% respondentov navrhlo dobudovanie kanalizácie a čističky odpadových vôd, 20% opýtaných by opravilo cirkevné a sakrálne pamiatky a stavby a 5% opýtaných by dobudovalo zariadenia pre možnosti rekreácie a turizmu.

Ako vidieť z grafu č. 25 respondenti v jednotlivých obciach mikroregiónu nie spokojní s poskytovanými službami v obci. Najvyššia nespokojnosť je v obci Rumanová, potom v obci Báb a Jarok. Najmenšiu nespokojnosť vyjadrili respondenti obce Lehota.

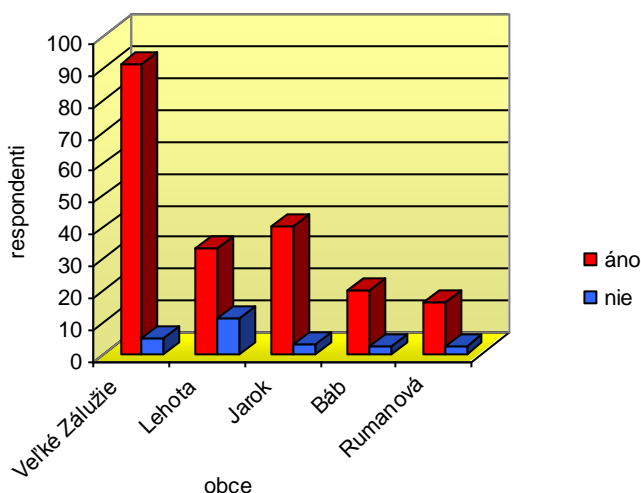
Graf č. 25 - Nespokojnosť obyvateľov obcí mikroregiónu s vybranými životnými podmienkami vyjadrená známkami

Pri zabezpečovaní rozvojových zámerov mikroregiónu je potrebná spolupráca jednotlivých obcí ako i mobilizácia ľudských zdrojov vedúca k cielenej spolupráci obyvateľov, k spoločnej príprave rozvojových dokumentov, k zdieľaniu spoločných problémov i ziskov.

Z tohto pohľadu sme sledovali aj otázku poznania vzniku mikroregiónu (graf č. 26). Dosiahnuté výsledky boli priaznivé - až 89 % respondentov všetkých obcí mikroregiónu vedelo o vzniku združenia. Najpozitívnejšie výsledky boli dosiahnuté v obci Veľké Zálužie – 95% a naopak najnižšie v obci Lehota, kde kladne odpovedalo 75% respondentov.

Graf č. 26 - Znalosť obyvateľov obcí mikroregiónu o vzniku Združenia obcí mikroregiónu Veľké Zálužie – Lehota – Jarok – Báb – Rumanová

Vznik združenia obcí kladne prijalo 87 % respondentov mikroregiónu, podľa nich vznik mikroregiónu prispeje k ďalšiemu rozvoju ich obcí. K obciam s najvyšším podielom kladných rozhodnutí patria Veľké Zálužie (92 %) a Jarok (91 %), najnižší podiel dosiahla obec Báb (76 %). Kladne odpovedajúci respondenti odôvodnili svoju pozitívnu odpoveď dôležitosťou spolupráce a kooperácie, vďaka ktorým sa podmienky v oblasti zamestnanosti a infraštruktúry môžu zlepšiť, resp. uľahčí sa aj prístup k získavaniu dotácií z eurofondov. 13% záporne odpovedajúcich respondentov odôvodnilo svoju odpoveď tým, že nezaregistrovali výrazné zlepšenie situácie v týchto oblastiach, ba ani v estetickom vzhľade obce.

1. 3 SWOT ANALÝZA

Východiskom pre formulovanie rozvojových cieľov, zámerov a stratégie rozvoja mikroregiónu je SWOT analýza (Strengths, Weaknesses, Opportunities, Threats). Predstavuje jednoduchú, a pritom výstižnú, vyčerpávajúcu a objektívnu charakteristiku silných a slabých stránok (vnútorná analýza) skúmanej oblasti a jej možných príležitostí a ohrození (vonkajšia analýza). Svojím obsahom poskytuje SWOT analýza poznatky o faktoroch, ktoré je možné využiť v prospech regiónu a naopak, ktorým je v navrhovanej regionálnej stratégii potrebné čeliť, resp. ich eliminovať.

Silné stránky zahŕňajú komparatívne a konkurenčné výhody pre rôzne typy rozvojových aktivít, slabé stránky sú ohrozujúce, limitujúce.

Príležitosti ako možnosti a potenciál rozvoja spolu s ohrozeniami ako rizikami vonkajšieho prostredia môžu mať pravdepodobné účinky na strategický rozvoj územia.

Silné stránky	Slabé stránky
<ul style="list-style-type: none"> • výhodná poloha mikroregiónu – územím prechádza rýchlostná komunikácia R1 	<ul style="list-style-type: none"> • vyšší index starnutia obyvateľstva
<ul style="list-style-type: none"> • výhodná poloha mikroregiónu v blízkosti krajského mesta 	<ul style="list-style-type: none"> • stacionárny až regresívny typ populácie
<ul style="list-style-type: none"> • prírodne hodnotné územia (NPR Bábsky les, CHA Bábsky park, CHA Rumanová ...) 	<ul style="list-style-type: none"> • nižšia vzdelanostná úroveň obyvateľstva (vysoký podiel obyvateľov z primárnym vzdelaním)
<ul style="list-style-type: none"> • vhodné klimatické a pôdne podmienky pre rozvinutú poľnohospodársku výrobu 	<ul style="list-style-type: none"> • nízka ponuka pracovných príležitostí
<ul style="list-style-type: none"> • rozvinuté poľnohospodárstvo 	<ul style="list-style-type: none"> • vyššia nezamestnanosť
<ul style="list-style-type: none"> • migračný prírastok obyvateľstva 	<ul style="list-style-type: none"> • vysoký podiel odchádzajúcich za prácou mimo obce
<ul style="list-style-type: none"> • výstavba nájomných bytov 	<ul style="list-style-type: none"> • migrácia najmä mladého obyvateľstva za prácou
<ul style="list-style-type: none"> • rozvíjajúca sa podnikateľská aktivita 	<ul style="list-style-type: none"> • migrácia najmä mladého obyvateľstva za prácou
<ul style="list-style-type: none"> • podpora podnikateľskej činnosti (poskytovanie plôch pre podnikateľov - priemyselné parky) 	<ul style="list-style-type: none"> • nízka kvalita miestnych komunikácií a chýbajúce chodníky pozdĺž cestných komunikácií
<ul style="list-style-type: none"> • existencia siete školských zariadení 	<ul style="list-style-type: none"> • nedostatok poskytovaných sociálnych služieb
<ul style="list-style-type: none"> • prítomnosť historických a kultúrnych hodnôt 	<ul style="list-style-type: none"> • nedostatočne rozvinutá obchodná sieť
<ul style="list-style-type: none"> • zachované kultúrne dedičstvo v podobe zvykov a obyčají 	<ul style="list-style-type: none"> • nedostatok zdravotníckych služieb
<ul style="list-style-type: none"> • existencia a aktivita spoločenských organizácií, klubov a kultúrnych organizácií, skupín 	<ul style="list-style-type: none"> • nedostatok školských, športových zariadení a zariadení pre mládež
<ul style="list-style-type: none"> • pretrvávajúca tradičná remeselná výroba (paličkovanie, maľovanie na sklo, gravírovanie, výroba keramiky a i.) 	<ul style="list-style-type: none"> • nedostatočný rozsah kapacity stravovacích zariadení

• príjemné a atraktívne prostredie	• náchylnosť územia na eróziu
• rozvíjajúci sa lokálny religiózny cestovný ruch (pútnické miesto Lehota)	• eutrofizácia vodných nádrží
• vhodné podmienky pre rozvoj agroturistiky	• malá propagácia mikroregiónu
• relatívne kvalitné životné prostredie	

Príležitosti	Ohrozenia
• podpora mladého obyvateľstva	• malá atraktivita obcí pre mladé obyvateľstvo
• zvýšenie vzdelanostnej úrovne	• odliv obyvateľstva z obcí
• vybudovanie zariadení pre mládež	• prudké zníženie počtu obyvateľov
• vytvorenie nových pracovných miest	• nezáujem obyvateľov o dianie v obciach
• podpora malého a stredného podnikania	• zhoršenie sociálnej situácie obyvateľov
• rozšírenie podnikateľských aktivít	• nárast sociálno-patologických javov
• podpora ekologického poľnohospodárstva a agroturistiky	• nárast nezamestnanosti
• vytvorenie priemyselných parkov	• zníženie aktívneho života obcí
• rekonštrukcia bytového a domového fondu	• zníženie kvality života obcí
• rekonštrukcia verejných budov	• stagnácia rozvoja obcí
• rekonštrukcia kultúrno-historických pamiatok	• stagnácia bytovej výstavby
• rekonštrukcia miestnych komunikácií a výstavba chodníkov	• stagnácia rozvoja infraštruktúry
• rekonštrukcia školských zariadení	• rozpad poľnohospodárskych družstiev
• výstavba oddychovo-relaxačných zón	• nezáujem o malé a stredné podnikanie
• vytvorenie nových služieb	• malý prílev finančných zdrojov
• vybudovanie športových zariadení (telocvične, tenisové kurty a pod.)	
• rozšírenie zdravotníckej starostlivosti v obciach mikroregiónu	
• rozšírenie sociálnej starostlivosti pre obyvateľov mikroregiónu	
• vybudovanie sociálnych zariadení pre starších občanov	
• výstavba nájomných bytov	
• vytvorenie turistických a cykloturistických trás	
• zriadenie obecných múzeí s prezentáciou histórie i súčasnosti	
• obnova ľudových tradícií a remesiel	

<ul style="list-style-type: none"> • podpora rozvoja vinárstva a vinárskej výroby 	
<ul style="list-style-type: none"> • rozšírenie ponuky ubytovacích a stravovacích zariadení 	
<ul style="list-style-type: none"> • zvýšenie príťažlivosti obcí (úprava a výsadba zelene) 	
<ul style="list-style-type: none"> • zlepšenie stavu životného prostredia 	
<ul style="list-style-type: none"> • zabezpečenie protieróznych opatrení poľnohospodárskej pôdy 	
<ul style="list-style-type: none"> • úprava vodných nádrží a vodných tokov a ich revitalizácia 	
<ul style="list-style-type: none"> • výstavba kanalizácií a čističky odpadových vôd 	
<ul style="list-style-type: none"> • úprava celkového vzhľadu obcí mikroregiónu 	
<ul style="list-style-type: none"> • zviditeľnenie mikroregiónu 	
<ul style="list-style-type: none"> • podpora spoločenských organizácií 	
<ul style="list-style-type: none"> • zvýšenie informovanosti obyvateľstva o aktivitách mikroregiónu 	
<ul style="list-style-type: none"> • zvýšenie vzájomnej spolupráce medzi obcami mikroregiónu 	
<ul style="list-style-type: none"> • vypracovanie spoločných projektov rozvoja v rámci mikroregiónu 	

Kľúčové disparity a hlavné faktory rozvoja

Potreba určenia kľúčových disparít a hlavných faktorov rozvoja je daná nevyhnutnosťou zabezpečenia čo najvyššej adresnosti programového dokumentu. Určenie kľúčových disparít a hlavných faktorov rozvoja vychádza zo SWOT analýzy, spresňuje smerovanie podpory na odstránenie alebo zmierenie koherentne usporiadaných disparít s využitím faktorov rozvoja.

Kľúčové disparity	Hlavné faktory rozvoja
<ul style="list-style-type: none"> • nedostatok pracovných príležitostí pre staršie a menej vzdelané obyvateľstvo a málo pracovných príležitostí pre absolventov bez praxe 	<ul style="list-style-type: none"> • zvýšenie atraktivity územia mikroregiónu
<ul style="list-style-type: none"> • nedostatočne využitý prírodný a kultúrno-historický potenciál mikroregiónu 	<ul style="list-style-type: none"> • rozvoj podnikateľského prostredia v odvetviach hospodárstva a tým i zvýšenie zamestnanosti
<ul style="list-style-type: none"> • nedostatok sociálnych a zdravotných služieb 	<ul style="list-style-type: none"> • zachovanie prírodného a kultúrno-historického dedičstva
<ul style="list-style-type: none"> • nízka kvalita sociálnej infraštruktúry a služieb 	<ul style="list-style-type: none"> • zvýšenie dostupnosti sociálnych a zdravotných služieb

<ul style="list-style-type: none">• nízka úroveň kvality technickej a environmentálnej infraštruktúry	<ul style="list-style-type: none">• vytvorenie podmienok pre poskytovanie kvalitnejších kultúrnych, športových a obchodných služieb
<ul style="list-style-type: none">• nedostatočná kvalita ľudských zdrojov	<ul style="list-style-type: none">• skvalitnenie životného prostredia
	<ul style="list-style-type: none">• rozvoj ľudských zdrojov a spoločenského života

Z hľadiska vyváženého a optimálneho rozvoja územia mikroregiónu a zvyšovania kvality života obyvateľov je nevyhnutné v programovom období 2007 – 2013 dať dôraz na rovnomernejšiu koncentráciu zdrojov do navrhovaných strategických priorít. Skoordinovaná koncentrácia zdrojov by sa mala prejavovať nielen vo vyššej efektívnosti a účinnosti implementácie verejných politík, ale i možnosti využívania zdrojov z fondov EÚ. Na základe získaných skúseností prvoradá intervencia by mala smerovať do aktivít, ktoré budú mať výraznejší dopad na hospodársky a sociálny rozvoj mikroregiónu.

2 STRATEGICKÁ ČASŤ

2.1 VÍZIA

Združenie obcí mikroregiónu Veľké Zálužie – Lehota – Jarok – Báb – Rumanová **je atraktívne, prítiahľivé, prívetivé a sociálne zdravé územie nielen pre svojich obyvateľov ale aj pre jeho návštevníkov, pretože disponuje:**

- úrodnou poľnohospodárskou pôdou,
- zaujímavými prírodnými a kultúrno-historickými pamiatkami,
- podnikateľskými aktivitami podporujúcimi rozvoj hospodárstva, predovšetkým so zameraním na poľnohospodárstvo a vybrané odvetvia priemyslu a služieb,

čo ho predurčuje stať sa

- významným hospodárskym územím nielen okresu Nitra ale aj Nitrianskeho kraja,
- hnacím motorom rozvoja miestnej ekonomiky vo vidieckom území na báze podnikateľskej aktivity a ďalšej aktivizácie ľudských zdrojov.

Na dosiahnutie tejto vízie bude Združenia obcí mikroregiónu Veľké Zálužie – Lehota – Jarok – Báb – Rumanová podporovať:

- rozvoj a skvalitnenie potrebnej infraštruktúry,
- rozvoj diverzifikácie podnikateľských aktivít,
- zvyšovanie kvality života obyvateľov,
- zachovanie zdravého životného prostredia v zmysle zásad trvaloudržateľného rozvoja.

2.2 STRATEGICKÉ CIELE A OPATRENIA ROZVOJA

V zmysle predchádzajúcich analýz a názorov anketovaných obyvateľov spracovaných na úrovni jednotlivých obcí bolo stanovených osem strategických cieľov regionálneho rozvoja obcí mikroregiónu. Tieto strategické ciele vyjadrujú, čo by chcel mikroregión dosiahnuť z aspektu svojho hospodárskeho a sociálneho rozvoja.

V rámci strategických cieľov sú definované jednotlivé opatrenia, prostredníctvom, resp. realizáciou ktorých sa má zabezpečiť regionálny rozvoj mikroregiónu trvaloudržateľného rozvoja.

Strategický cieľ 1 - Podpora ľudských zdrojov

- Opatrenie 1.1 - Obnovovať sociálno-demografický základ obcí, napr. zabezpečením podmienok na výstavbu rodinných domov alebo poskytovaním nájomných bytov mladým ľuďom a rodinám.
- Opatrenie 1.2 - Podporovať tvorbu pracovných miest pre domácich obyvateľov a zvlášť pre mladých obyvateľov nastupujúcich do pracovného procesu.
- Opatrenie 1.3 - Podporovať zvyšovanie vzdelanostnej úrovne obyvateľstva mikroregiónu.
- Opatrenie 1.4 - Podporovať klubovú činnosť detí, mládeže a obyvateľov pri ich voľnočasových aktivitách.

Strategický cieľ 2 – Rozvoj a diverzifikácia podnikateľských aktivít a posilnenie ekonomiky

- **Opatrenie 2.1** - Podporovať miestne podnikateľské aktivity vo všetkých sférach ekonomických činností (napr. dobudovaním sietí technickej infraštruktúry priemyselných parkov, inštitucionálnou podporou pri jednaniach miestnych podnikateľov s ďalšími orgánmi štátnej správy alebo s komerčným sektorom a pod.).
- **Opatrenie 2.2** - Podporovať tradičné podnikanie na vidieku v poľnohospodárskej výrobe, v lesníctve a v tradičných remeslách (túto podporu môže obce mikroregiónu poskytovať napr. výhodnými prenájmi obecných budov a pozemkov na prevádzku týchto aktivít, obce môže podporovať alebo aj čiastočne finančne zabezpečovať projekty pozemkových úprav, účelových ciest a pod.).

Strategický cieľ 3 - Skvalitnenie infraštruktúry (sociálnej, technickej, environmentálnej)

- **Opatrenie 3.1** - Rekonštruovať, dobudovať a zaistiť služby školstva, ktoré je významným stabilizujúcim faktorom nielen pre mladé rodiny ale aj pre všetkých obyvateľov vidieka (rušenie školských zariadení považujú mnohí obyvatelia za znak úpadku - dochádzanie najmenších detí do škôl vo vzdialenom okolí je ako pre deti, tak aj pre ich rodičov značne nepríjemné a náročné).
- **Opatrenie 3.2** - Zaistiť lekársku starostlivosť v obciach, ktoré nemajú prístup k zdravotníckym službám a existujúce zdravotnícke služby skvalitniť.
- **Opatrenie 3.3** - Zaistiť sociálnu starostlivosť v obciach so zameraním na starších, často aj osamelých obyvateľov (ide o jeden z významných znakov dobre fungujúcej miestnej komunity - obecné úrady môže organizovať donášku jedla, môže budovať bezbariérové malometrážne byty spojené s lekárskou starostlivosťou pre najstarších obyvateľov obce, prípadne môže vybudovať domy dôchodcov a pod. v spolupráci s lekármi a lekárnikmi zabezpečiť pravidelnú donášku liekov pre staršie a choré obyvateľstvo).
- **Opatrenie 3.4** - Rekonštruovať a modernizovať kultúrne domy, verejné budovy, športoviská ale i rozšíriť výstavbu viacúčelových ihrísk a priestorov voľného času, čo zvyšuje kvalitu života v mikroregióne a vytvára podmienky pre rozvoj ďalších aktivít.
- **Opatrenie 3.5** - Podporovať kultúrne, športové a záujmové aktivity (tieto vedú k posilneniu kontaktov medzi členmi vidieckej komunity, k vytvoreniu pocitu súdržnosti obyvateľov so sídlom, krajinou, regiónom - zároveň majú stabilizačný účinok aj na mladú generáciu, ktorá je najviac náchylná na sťahovanie do miest, mikroregión, resp. jeho jednotlivé obce môžu za podpory štátnych orgánov jednotlivé záujmové organizácie, resp. ich akcie finančne podporovať a poskytovať im priestor k činnosti).
- **Opatrenie 3.6** - Dobudovať, resp. rekonštruovať technickú a environmentálnu infraštruktúru (miestne komunikácie a chodníky, kanalizáciu a ČOV, odpadové hospodárstvo) s uplatnením environmentálne vhodných technológií.
- **Opatrenie 3.7** - Zlepšiť dopravnú dostupnosť obcí mikroregiónu (napr. zvýšením počtu spojov hromadnej dopravy, prispievaním na prevádzku ekonomicky nerentabilného ale z aspektu prepravy obyvateľov potrebného spoja a pod.).

Strategický cieľ 4 - Ochrana prírodných a kultúrnych zdrojov krajiny mikroregiónu

- **Opatrenie 4.1** - Ochránovať a zveľaďovať prírodné a kultúrne dedičstvo.
- **Opatrenie 4.2** - Rekonštruovať a obnovovať kultúrno-historické pamiatky, a tým zachovávať kultúrne dedičstvo v mikroregióne.

- Opatrenie 4.3 - Rekonštruovať priestory a objekty pre potreby miestnych múzeí resp. pamätných izieb.
- Opatrenie 4.4 - Rozvíjať nové formy prezentácie kultúrneho dedičstva (napr. agroturistiku a vidiecky cestovný ruch).
- Opatrenie 4.5 - Zriaďovať, rekonštruovať a modernizovať remeselnú výrobu podporujúcu oživenie tradičných remesiel, produkciu tradičných vidieckych produktov a zamestnanosti.
- Opatrenie 4.6 - Udržať a rozvíjať vinohradníctvo vrátane tradícií, rekonštrukcia hajlochov, pivníc a vínnych domčekov s možnosťou ponuky vín.
- Opatrenie 4.7 - Podporovať prítomnosť chalupárov i následné druhotné bývanie.
- Opatrenie 4.8 - Vybudovať lokálne cyklotrasy, turistické resp. poznávacie trasy či náučné chodníky s cieľom aktívneho oddychu i poznávaním prírodných a kultúrno-historických zaujímavostí a hodnôt obce.

Strategický cieľ 5 - Ochrana životného prostredia

- Opatrenie 5.1 - Dôsledne dodržiavať princípy trvalo udržateľného rozvoja v ochrane a tvorbe životného prostredia.
- Opatrenie 5.2 - Zabezpečiť dôslednú ochranu prírody v celom mikroregióne.
- Opatrenie 5.3 - Zvýšiť podiel zelene v krajine napr. výsadbou stromov a kríkov.
- Opatrenie 5.4 - Revitalizovať vodné toky a vodné nádrže a zabezpečiť ich ochranu pred znečistením.
- Opatrenie 5.5 - Zabezpečiť protierózne opatrenia poľnohospodárskej pôdy.
- Opatrenie 5.6 - Zabezpečiť starostlivosť o verejné priestory a čistotu obcí.
- Opatrenie 5.7 - Odstrániť nelegálne skládky v rámci programu odpadového hospodárstva.

Strategický cieľ 6 - Zlepšenie propagácie územia

- Opatrenie 6.1 - Podporiť propagáciu obcí a mikroregiónu (napr. prostredníctvom printových a elektronických médií, špecializovanými propagačnými výstupmi).
- Opatrenie 6.2 - Vytvoriť komplexne vybavený informačný systém mikroregiónu.
- Opatrenie 6.4 - Zabezpečiť označenie pozoruhodností a atraktivít územia mikroregiónu informačnými tabuľami.
- Opatrenie 6.5 - Obnovovať a rozvíjať miestne kultúrne, spoločenské a ľudové tradície.
- Opatrenie 6.6 - Vytvoriť podmienky pre rozšírenie i obnovu tradičných remesiel.
- Opatrenie 6.7 - Vytvoriť sieť miestnych obecných múzeí.
- Opatrenie 6.8 - Vybudovať lokálne cyklotrasy, turistické resp. poznávacie trasy či náučné chodníky s cieľom aktívneho oddychu i poznávaním prírodných a kultúrno-historických zaujímavostí a hodnôt mikroregiónu.

Strategický cieľ 7 - Podpora aktivizácie a rozvoja miestnej spolupráce obcí

- Opatrenie 7.1 - Vytvárať a podporovať sociálnu súdržnosť a angažovanosť obyvateľstva hľadaním nových spôsobov účasti verejnosti v plánovaní rozvoja územia mikroregiónu.
- Opatrenie 7.2 - Zapojiť voľné pracovné sily do jednotlivých rozvojových aktivít v obciach mikroregiónu.
- Opatrenie 7.3 - Viac zapájať školskú mládež do aktivít mikroregiónu.
- Opatrenie 7.4 - Podporovať projektovú činnosť škôl.

- Opatrenie 7.1 - Skvalitniť výučbu o miestnej krajine v jednotlivých školách mikroregiónu a tak podporiť vzťah mladej generácie k rodnej obci či mikroregiónu.

Jednotlivé opatrenia predstavujú prostriedok pre získavanie finančných príspevkov z fondov Európskej únie, resp. iných zdrojov, preto je vhodné uviesť aj predpokladané zdroje ich financovania a väzbu na strategický cieľ.

3 IMPLEMENTAČNÁ ČASŤ

Implementačná časť PHSR by mala poskytnúť odpoveď na otázku, ako mikroregión zabezpečí realizáciu svojej vízie, strategických cieľov a opatrení.

Základom implementačnej časti je predovšetkým akčný plán opatrení. Ide o krátkodobý plán (najlepšie na obdobie jedného roka), ktorý definuje prvé kroky pri plnení PHSR mikroregiónu s ohľadom na jeho momentálne finančné, personálne a technické kapacity a naliehavosť navrhnutých aktivít. Ide preto o akýsi doplnok k PHSR, ktorý treba každoročne aktualizovať. Akčný plán by mal obsahovať zoznam najdôležitejších opatrení na najbližší rok, ich špecifikácia v podmienkach mikroregiónu je uvedená v tab. č. 28.

Tab. č. 28 – Návrh akčného plánu aktivít mikroregiónu

Aktivity	Garant	Predpokladaný rok realizácie	Predpokladané náklady	Predpokladané zdroje financovania	Väzba na cieľ
1. Aktualizácia územného plánu mikroregiónu a vytvorenie územného systému ekologickej stability	mikroregión	2008 – 2009	5 000 000	eurofondy + verejné zdroje + mikroregión	5,2
2. Realizácia domova dôchodcov	mikroregión	2009 – 2013	95 000 000	eurofondy + MPSVaR + mikroregión	3,1
3. Vybudovanie spoločného vlastného zdroja pitnej vody	mikroregión	2009 – 2013	95 000 000	eurofondy + MŽP + mikroregión	3,5
4. Rekonštrukcia a dobudovanie vodovodnej siete	mikroregión	2009 – 2013	95 000 000	eurofondy + MŽP + mikroregión	3,5
5. Komplexné riešenie odpadového hospodárstva	mikroregión	2009 – 2013	50 000 000	eurofondy + mikroregión + MŽP SR	3,5
6. Strediská sociálnych služieb	mikroregión	2009 – 2013	30 000 000	eurofondy + MPSVaR + mikroregión	3,7,1,2
7. Mikroregión bez bariér	mikroregión	2008 – 2013	10 000 000	eurofondy + MPSVaR + mikroregión	3,7,1,2
8. Vybudovanie, resp. dobudovanie environmentálnej infraštruktúry	mikroregión	2009 – 2013	300 000 000	Kohézny fond + eurofondy + mikroregión	3,5
9. Rozvoj elektronických služieb – optická sieť	mikroregión	2008-2012	125 000 000	eurofondy + verejné zdroje + mikroregión	3
10. Zriadenie informačnej kancelárie mikroregiónu	mikroregión	2008	5 000 000	eurofondy + mikroregión	6,3,1
11. Vínna cesta sv. Urbana	mikroregión	2008-2013	5 000 000	eurofondy + verejné zdroje + mikroregión	6,7,1,4
12. Cesty dedičstva	mikroregión	2008-2013	5 000 000	eurofondy + verejné zdroje + mikroregión	6,7,1,4

Program hospodárskeho a sociálneho rozvoja
Združenia obcí mikroregiónu Veľké Zálužie - Lehota - Jarok - Báb – Rumanová

13. Vytvorenie cykloturistických, rekreačných a náučných chodníkov	mikroregión	2008-2013	15 000 000	eurofondy + verejné zdroje + mikroregión	6,7,1
14. Vytvorenie informačných materiálov o mikroregióne	mikroregión	2008-2013	5 000 000	eurofondy + verejné zdroje + mikroregión	6
15. Zhotovenie informačných tabúl o mikroregióne	mikroregión	2008-2013	5 000 000	eurofondy + verejné zdroje + mikroregión	6,3
16. Mikroregionálne dni športu	mikroregión	2008-2013	5 000 000	eurofondy + verejné zdroje + mikroregión	1,7,6
17. Fašiangový ples mikroregiónu	mikroregión	2008-2013	500 000	eurofondy + verejné zdroje + mikroregión	1,7,6

Zdroj: Obecné úrady, 2006

Zmyslom a aj výsledkom úspešného strategického plánovania regionálneho rozvoja je realizácia akčného plánu opatrení.

Program hospodárskeho a sociálneho rozvoja je „živým“ dokumentom. Je v ňom stanovená línia, ktorá poukazuje na smer, akým dosiahnuť trvaloudržateľný rozvoj obce. Opatrenia obcí na dosiahnutie jednotlivých strategických cieľov sú uvedené v tab. č. 29.

Tab. č. 29 – Opatrenia obcí mikroregiónu

Opatrenie	Garant	Stav opatrenia (R - v procese realizácie, P - plánovaný)	Predpokladaný termín realizácie (rok)	Predpokladané náklady v Sk	Predpokladané zdroje financovania	Väzba na cieľ
Obec Báb						
Rekonštrukcia starého OcÚ s využitím na zdravotné stredisko	OcÚ	P	2009-2010	5 000 000	vlastné + fondy EÚ+ MZ SR	3
Revitalizácia zelene	OcÚ	P	2009-2013	1 000 000	vlastné + fondy EÚ+ MŽP SR	5
Vybudovanie agroturistickej trasy	OcÚ	P	2009-2013	3 000 000	vlastné + fondy EÚ	6,2
Vysporiadanie vlastníckych vzťahov vodnej nádrže v prospech obce a následné vybudovanie rekreačného strediska	OcÚ	P	2009-2013	10 000 000	vlastné + fondy EÚ	4,3,2

Program hospodárskeho a sociálneho rozvoja
Združenia obcí mikroregiónu Veľké Zálužie - Lehota - Jarok - Báb – Rumanová

Dostavba obecného vodovodu	OcÚ	R	2007-2008	1 500 000	vlastné + dotácie	3,5
Rekonštrukcia kultúrneho domu Báb	OcÚ	P	2008-2009	5 500 000	vlastné + dotácie	3,1
Výstavba kanalizácie a ČOV	OcÚ	P	2009-2013	38 000 000	vlastné + fondy EÚ	3,5
Obnova miestnych komunikácií v obci	OcÚ	P	2011-2014	12 000 000	vlastné + dotácie	3,5
Rekonštrukcia Základnej školy Báb	OcÚ	P	2010-2011	8 500 000	vlastné + dotácie	3,1
Výstavba futbalového ihriska	OcÚ	P	2011-2013	3 500 000	vlastné + dotácie	3,1
Vybudovanie veterných elektrární	LENTIVE NT s.r.o	P	2007-2013	700 000 000	súkromné zdroje	2
Vytvorenie námestia a parku v obci	OcÚ	P	2009-2013	3 000 000	vlastné + fondy EÚ+ MV a RR SR+MK SR+ŠFRB	3,7
Obytná zóna	RODOS REALITY s.r.o.	P	2008-2010	50 000 000	súkromný kapitál	3,1
Výstavba detského ihriska	OcÚ	P	2008-2009	500 000	vlastné + fondy EÚ+ MV a RR SR+MK SR	3,1
Revitalizácia školského športového areálu	OcÚ	P	2009-2011	300 000	vlastné + MŠ SR	3,1
Úprava miestnych cintorínov- prístupovej cesty, parkovisko, oploenie, osvetlenie	OcÚ	P	2009-20011	2 500 000	vlastné + fondy EÚ	3
Obec Lehota						
Kanalizácia obce	OcÚ	P	2008-2013	100 000 000	eurofondy	3,5
Uzatvorenie a rekultivácia skládky odpadov	OcÚ	P	2008-2009	15 000 000	eurofondy + vlastné zdroje	3,5
Výstavba telocvične	OcÚ	P	2008-2010	50 000 000	eurofondy + vlastné zdroje	3,1
Rekonštrukcia a výstavba miestnych komunikácií a chodníkov	OcÚ	P	2008-2013	200 000 000	eurofondy + vlastné zdroje	3,5

Program hospodárskeho a sociálneho rozvoja
Združenia obcí mikroregiónu Veľké Zálužie - Lehota - Jarok - Báb – Rumanová

Rekonštrukcia a výstavba autobusových zastávok	OcÚ	P	2008-2010	2 000 000	eurofondy + vlastné zdroje	3
Rekonštrukcia objektu (KD) využívaného na kultúrno-spoločenské účely	OcÚ	P	2008-2013	5 000 000	eurofondy + vlastné zdroje	3,1
Rekonštrukcia a modernizácia budov ZŠ a MŠ	OcÚ	R	2007-2013	20 000 000	eurofondy + vlastné zdroje	3,1
Revitalizácia zelene	OcÚ	R	2007-2010	1 000 000	vlastné zdroje + granty	5
Revitalizácia vodného zdroja (Dlhý kanál)	OcÚ	P	2008-2013	10 000 000	eurofondy + vlastné zdroje	5,3
Rekonštrukcia a modernizácia zdravotného strediska	OcÚ	P	2008-2013	5 000 000	eurofondy + vlastné zdroje	3,1
Výstavba multifunkčného ihriska	OcÚ	P	2008 – 2010	2 000 000	eurofondy + vlastné zdroje	3,1
Obec Jarok						
Výrobná zóna - Jarok	LASERC UT s.r.o	P	2008	300 000 000	súkromný kapitál	2,3
Kanalizácia a ČOV Jarok	OcÚ	R	2007-2013	70 000 000	Environ. fond SR + vlastné zdroje	3,5
Obytná zóna	STA s.r.o.	P	2008-2010	60 000 000	súkromný kapitál	3,1
Rekonštrukcia miestnych chodníkov	OcÚ	P	2008-2013	130 000 000	eurofondy + vlastné zdroje	3,5
Revitalizácia zelene	OcÚ	R	2007-2013	600 000	POD (MŽP SR) + vlastné zdroje	5
Revitalizácia školského športového areálu	OcÚ	P	2008-2009	200 000	MŠ SR + vlastné zdroje	3,1
Výstavba detských ihrísk	OcÚ	P	2008	200 000	vlastné zdroje	3,1
Šatne na tenisových kurtoch	OcÚ	R	2007	200 000	VÚC + obec	3,1
Modernizácia a rekonštrukcia ZŠsMŠ	OcÚ	P	2008-2010	10 000 000	eurofondy + vlastné zdroje	3,1
Modernizácia a rozširovanie Domu smútku	OcÚ	P	2008-2013	3 000 000	obec + eurofondy	3

Program hospodárskeho a sociálneho rozvoja
Združenia obcí mikroregiónu Veľké Zálužie - Lehota - Jarok - Báb – Rumanová

Modernizácia a rekonštrukcia KD	OcÚ	P	2008-2013	10 000 000	obec + eurofondy	3,1
Výstavba infraštruktúry pre IBV v lokalitách Pod lipami, Brehy, Zahumenice, Štepnice	OcÚ	P	2008-2013	10 000 000	obec + eurofondy	3,1
Dobudovanie areálu Tenisového klubu	OcÚ	P	2008-2013	5 000 000,	obec + eurofondy	3
Výstavba Centra voľného času pre mládež	OcÚ	P	2008-2013	10 000 000,	obec + eurofondy	3,1,7
Rozšírenie a modernizácia šatní TJ a oplotenie športového areálu	OcÚ	P	2008-2013	5 000 000	obec + eurofondy	3
Obec Rumanová						
Realizácia vybudovanie kanalizácie a ČOV - spoločne s obcou Báb	ZsVS Nitra	P	2009-2013	70 000 000	eurofondy + ZsVS + MŽP SR	3,5
Rekonštrukcia KD	OcÚ	P	2009-2013	9 500 000	eurofondy + MK SR + obec	3,1
Revitalizácia miestneho parku, obnova chodníkov, lavičiek, osvetlenia, výsadba drevín	OcÚ	P	2008-2009	3 200 000	eurofondy + MŽP SR + obec	3,5
Rekonštrukcia požiarnej zbrojnice, zriadenie miestneho múzea	OcÚ	P	2008-2009	1 800 000	eurofondy + MK SR + obec	3,4
Úprava miestneho cintorína (chodníky, oplotenie)	OcÚ	P	2009-2010	1 800 000	eurofondy + obec	3
Rekonštrukcia ZŠ s MŠ (zateplenie, okná, strechy, dvere, sociálne zar.)	OcÚ	P	2011-2012	6 400 000	eurofondy + obec MŠ SR	3,1
Realizácia stavby -bytovky (2x6 bytových jednotiek)	OcÚ	P	2009-2010	24 000 000	MVaRR SR + obec	3,1
Rekonštrukcia budovy OcÚ Rumanová -	OcÚ	P	2008-2009	2 800 000	eurofondy + obec	3

Program hospodárskeho a sociálneho rozvoja
Združenia obcí mikroregiónu Veľké Zálužie - Lehota - Jarok - Báb – Rumanová

výmena okien, dvere, zateplenie a vstup do budovy						
Vybudovanie športového areálu pre občanov obce	OcÚ	P	2010-2011	2 600 000	eurofondy + MK SR + obec	3,1
Realizácia domova pre dôchodcov v rámci mikroregiónu	OcÚ	P	2010-2013	16 400 000	mikroregión + eurofondy + MPSVaR + obec	3,1
Zabezpečenie dostupnosti internetu pre verejnosť	OcÚ	P	2007	400 000	MŠ SR + obec	3,1,6
Rekonštrukcia chodníkov a verejných priestranstiev	OcÚ	P	2011-2013	4 500 000	eurofondy + obec	3,5
Komplexné vysporiadanie katastra ROEP	MV SR	P	2010-2015	950 000	MV SR + obec	1,2
Obec Veľké Zálužie						
Základná škola - rekonštrukcia	OcÚ	P	2008	44 000 000	obec + zdroje EÚ	3,1
Rekonštrukcia budovy materskej školy	OcÚ	P	2008-2013	14 000 000	eurofondy + obec	3,1
Kanalizácia a ČOV	OcÚ	R	2010-2013	126 000 000	obec + zdroje EÚ	3,5
Rekonštrukcia miestnej komunikácie (MK) Pod kaštieľom	OcÚ	P	2009-2011	10 000 000	obec + zdroje EÚ	3
Rozšírenie a modernizácia Spoločenského domu	OcÚ	P	2010-2013	13 000 000	obec + zdroje EÚ	3,1
Domov dôchodcov a soc. služieb	OcÚ	P	2008-2013	90 000 000	obec + zdroje EÚ	3,1
MK pokračovanie Dubiny – nová MK	OcÚ	P	2010	9 500 000	obec + zdroje EÚ + MV a RR SR + ŠFRB	3
MK pokračovanie Pažite – nová MK	OcÚ	P	2009	3 900 000	obec + zdroje EÚ + MV a RR SR + ŠFRB	3
MK pokračovanie Agátovej – nová MK	OcÚ	P	2010	9 300 000	obec + zdroje EÚ + MV a RR SR + ŠFRB	3

Program hospodárskeho a sociálneho rozvoja
Združenia obcí mikroregiónu Veľké Zálužie - Lehota - Jarok - Báb – Rumanová

MK pokračovanie Úzkej – nová MK	OcÚ	P	2009	4 400 000	obec + zdroje EÚ + MV a RR SR + ŠFRB	3
Vybudovanie MK pod ul. Konopníská	OcÚ	P	2008-2013	8 000 000	eurofondy + verejné zdroje+obec	3
Nová MK popri ulici Rínok	OcÚ	P	2008-2013	8 000 000	eurofondy + obec	3
Výstavba obecných nájomných bytov (50)	OcÚ	P	2008-2013	60 000 000	obec + zdroje EÚ + MV a RR SR + ŠFRB	3,1
Výstavba detského ihriska	OcÚ	P	2008-2010	800 000	obec + zdroje EÚ + MV a RR SR + ŠFRB + MK SR	3,1
Výstavba multifunkčného športového ihriska	OcÚ	P	2008-2013	8 000 000	eurofondy + verejné zdroje+obec	3,1
Vytvorenie námestia pred OcÚ	OcÚ	P	2008-2009	250 000	zdroje EÚ + MV a RR SR + ŠFRB + MK SR	3,1,7
Obnova centrálnej zóny obce	OcÚ	P	2008-2013	20 000 000	eurofondy + obec	3,1
Revitalizácia zelene	OcÚ	R	2007-2013	900 000	zdroje EÚ + MV a RR SR + ŠFRB + MK SR	5
Rekonštrukcie miestnych komunikácií a chodníkov	OcÚ	P	2008-2013	130 000 000	obec + zdroje EÚ + MV a RR SR	3,5

4 MONITORING

PHSR je dokument živý, otvorený, reagujúci na zmeny. Je v ňom načrtnuté smerovanie rozvoja obce, bližšie špecifikované prostredníctvom akčného plánu opatrení rozvoja.

Proces plánovania však vyžaduje aj potrebu priebežného vyhodnocovania procesu realizácie aktivít, resp. jeho monitorovanie. Monitorovanie je nevyhnutné, pretože zaisťuje vykonanie akcií a udržanie úsilia na dosiahnutie cieľov tým, že uskutočňuje opatrenia na prispôsobenie sa prípadným zmenám v dostupných alebo požadovaných zdrojoch, prípadne zmenám prostredia ako takého.

Významnú úlohu v týchto procesoch majú nielen signatári mikroregiónu, ale aj ďalší verejní činitelia spolu s predstaviteľmi súkromnej sféry – ako odraz významu partnerstva verejného a súkromného sektora, ako kľúča k budovaniu konsenzu vo vnútri celej komunity (Berman Group, 1996 - 2001).

Všetky zmeny v dokumente schvaľuje obecné zastupiteľstvo, ktoré zároveň kontroluje, monitoruje a hodnotí plnenie stanovených cieľov tohto strategického plánu. Realizáciu jednotlivých opatrení koordinuje starosta obce. Monitorovanie a priebežné hodnotenie bude vykonávané pravidelne v ročných intervaloch.

Program hospodárskeho a sociálneho rozvoja mikroregiónu bude po schválení jeho znenia v obecnom zastupiteľstve zverejnený na internetových stránkach jednotlivých obcí a v tlačenej forme verejne prístupný aj na jednotlivých obecných úradoch.

5 ZÁVER

Získanie finančnej podpory z verejných zdrojov (európskych, štátnych alebo regionálnych) si v súčasnosti vyžaduje existenciu spracovanej rozvojovej stratégie - republikovej, regionálnej, subregionálnej i lokálnej. Vyžaduje to aj Zákon o podpore regionálneho rozvoja č. 503/2001 Z.z. Podľa tohto zákona majú mať obce (združenia obcí, mikroregióny) schválený program hospodárskeho a sociálneho rozvoja (PHSR), ktorý by mal byť v súlade s rozvojovým dokumentom vyššej hierarchickej úrovne.

Príprava PHSR je pomerne zložitá cesta, ktorá vyžaduje určitú vopred stanovenú postupnosť krokov, ktoré na seba logicky nadväzujú. Cieľom programu PHSR nie je vyriešiť všetky problémy, ktoré sa v mikroregióne a v jeho obciach vyskytujú ale načrtnúť smer, ktorý vytvorí vhodné podmienky pre ich riešenie. Cieľom je vytvoriť programový dokument pre podporu rozvoja Združenia obcí mikroregiónu Veľké Zálužie – Lehota – Jarok – Báb – Rumanová aktivizáciou a koordináciou všetkých ekonomických, kultúrnych a spoločenských subjektov tak, aby bol maximálne využitý potenciál územia na dosiahnutie ekonomickej, kultúrnej a spoločenskej prosperity celého mikroregiónu pri akceptovaní princípov trvaloudržateľného rozvoja.

Spracovaný dokument PHSR predstavuje súčasný stav i perspektívy rozvoja územia piatich obcí, ktoré sa snažia zlepšiť životné podmienky svojich občanov i uspokojiť nároky návštevníkov. PHSR zohľadňuje väzby medzi rozvojovými zámermi jednotlivých obcí mikroregiónu, samotného mikroregiónu i kraja. Prepojenosť týchto väzieb je predpokladom efektívnej alokácie finančných prostriedkov, ktorú jednotliví žiadatelia musia preukázať pri predkladaní svojich žiadostí o podporu financovania ich aktivít zo zdrojov EÚ, resp. štátnych zdrojov.

Poloha mikroregiónu pri krajskom meste Nitra už teraz ponúka atraktívne možnosti pre vstup zahraničných investorov – podporuje to jednak rýchlostná komunikácia R1, ktorá je hlavnou dopravnou osou mikroregiónu ako aj dostatok kvalifikovaných ľudských zdrojov.

Najväčšou devízou mikroregiónu sú však jeho obyvatelia, ktorí, ako ukázala aj anketa, majú o život vo svojich obciach záujem a sú aj ochotní pomôcť, nielen vlastnej obci ale aj celému mikroregiónu.

Hlavným cieľom PHSR mikroregiónu je zlepšiť kvalitu života jeho občanov, sociálnu súdržnosť mikroregiónu a jeho obcí, vytvoriť podmienky pre ekonomický rozvoj, presadzovať koncept trvalo udržateľného rozvoja a vytvoriť plán projektov tak, aby sa postupne znižovali disparity obyvateľov tohto mikroregiónu.

Preto vyjadrujeme presvedčenie, že v spolupráci s vedením mikroregiónu ako aj jeho jednotlivých obcí sa obyvateľom tohto územia v ich snahe zlepšiť si životné podmienky aj vďaka získaniu finančných prostriedkov z verejných i neverejných zdrojov bude len dariť.

6 LITERATÚRA

1. Akčný plán programu rozvoja Nitrianskeho samosprávneho kraja. 2005. Nitra : Úrad Nitrianskeho samosprávneho kraja. 2005. 12 s.
2. Atlas krajiny Slovenska. 2002. Bratislava : Ministerstvo životného prostredia SR.
3. Atlas SSR. 1980. Bratislava : Geografický ústav SAV-SÚGK.
4. Berman Group. 1996 – 2001. Sprievodca strategickým plánovaním. <http://www.ainova.sk/ainova/web/doc/sprievodcaSP.pdf>
5. Drgoňa, V., Dubcová, A., Kramáreková, H. 1997. Podpora socio-ekonomického rozvoja malých území: na príklade Topoľčiansko-Duchonského mikroregiónu. In: Geografia IX. Katedra geografie PF MU Brno, s. 68-77.
6. Dubcová, A., Kramáreková, H., Rýchla, H. 2002. Geografický prístup k revitalizácii vidieckej krajiny na príklade mikroregiónu Požitavie-Širočina. In: Zborník z konferencie „Súčasný problémy rozvoja vidieckeho priestoru“. Nitra : SPU, 2002, s. 59-64.
7. Dubcová, A., Kramáreková, H., Oremusová, D. 2003. Výskum vidieckej krajiny mikroregiónu Thermál. In: Vidiek - šanca pre rozvoj IV. Súčasný problémy rozvoja vidieckeho priestoru. Nitra : SPU v Nitre, 2003, s. 74-79. ISBN 80-8069-269-6.
8. Dubcová, A., Kramáreková, H., Oremusová, D. 2006. Program hospodárskeho a sociálneho rozvoja Združenia obcí Termál. 83 s.
9. Hajko, V. a i. 1977-1982. Encyklopédia Slovenska. Bratislava : Veda, 1977-1982. 560 s. ISBN 71-050-79
10. Hájiček, J., Blaško, J. 1986. Sprievodca V. západoslovenského tábora ochrancov prírody 1986. Kamenín 1986. Bratislava : Smena, 1986. 110 s.
11. Hrdina, V. a i. 2001. Koncepcia územného rozvoja Slovenska. Bratislava : AUREX, 2001. 118 s. http://www.lifeenv.gov.sk/minis/uzemne/kurs_2001/htm.
12. Interné materiály obce Báb. 2006 – 2007.
13. Interné materiály obce Jarok. 2006 – 2007.
14. Interné materiály obce Lehota. 2006 – 2007.
15. Interné materiály obce Rumanová. 2006 – 2007.
16. Interné materiály obce Veľké Zálužie. 2006 – 2007.
17. Kostovský, D. a i. 1995. Územný plán VÚC Nitrianskeho kraja. 1995. Bratislava : AUREX, 1995. 234 s. <http://www.unsk.sk/showdoc.do?docid=177>
18. Metodická príručka pre vypracovanie programu hospodárskeho a sociálneho rozvoja obce. Bratislava : MVR SR, 2004. 72 s. ISBN 80-89073-09-3
19. Nariadenie vlády č. 188. 1998. Závazná časť územného plánu VÚC Nitrianskeho kraja.
20. Program rozvoja Nitrianskeho samosprávneho kraja 2003 – 2013. <http://www.unsk.sk>
21. Retrospektívny slovník obcí ČSSR 1850-1970. 1978. Praha : Federálny štatistický úrad, 1978. 94 s.
22. Rozvojový plán NUTS II Západné Slovensko 2007 – 2013. Nitra : Nitriansky samosprávny kraj – odbor strategických činností, oddelenie stratégie a programov regionálneho rozvoja. 68 s.
23. Ružička, M. a i. 1996. Biotopy Slovenska. Bratislava : Ústav krajinej ekológie SAV, 1996. 192 s. ISBN 80-967527-3-1
24. Sčítanie obyvateľstva, domov a bytov Slovenska 2001– definitívne výsledky. 2002. Bratislava : Štatistický úrad SR.
25. Sčítanie ľudu, domov a bytov Slovenska 1991 – definitívne výsledky. 1992. Bratislava : Štatistický úrad SR.

26. Stanovy Združenia obcí mikroregiónu Veľké Zálužie – Lehota – Jarok – Báb – Rumanová. 2003.
27. Stratégia rozvoja cestovného ruchu Nitrianskeho samosprávneho kraja na roky 2006 – 2013. 2006. Nitra : Úrad Nitrianskeho samosprávneho kraja.
28. Štatistické materiály Krajskej správy Štatistického úradu SR v Nitre.
29. Štátny zoznam osobitne chránených častí prírody SR. <http://www.enviroportal.sk>
30. Vass, D., 1988. Vysvetlivky k mape Regionálne geologické členenie Západných Karpát a severných výbežkov Panónskej panvy na území ČSSR. Mierka 1 : 500 000. Bratislava : GÚ DŠ, 1988. 65 s.
31. Územný plán VÚC Nitrianskeho kraja. 1998. Bratislava : Krajský úrad Nitra – Aurex, s.r.o., 428 s.
32. Zamkovský, J., red. 2004. PHSR – význam, štruktúra a základné metodické tézy. Poniky : Centrum pre podporu miestneho aktivizmu. 16 s.
33. Zákon č. 503/2001 Z. z. o podpore regionálneho rozvoja. <http://www.build.gov.sk/old/Docs/zpr/zakon/zpr.htm>